

The background of the book cover is a photograph of a forest. The upper half shows a close-up of moss-covered rocks and tree trunks. The lower half shows a small waterfall cascading over mossy rocks into a pool of water. The overall scene is very green and natural.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кругликова О.В.

БАГАТОМОВНИЙ СЛОВНИК-ВИЗНАЧНИК З ЕКОЛОГІЇ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ВИКЛАДАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кругликова О.В.

**БАГАТОМОВНИЙ СЛОВНИК-ВИЗНАЧНИК З
ЕКОЛОГІЇ**

Київ
2025

УДК 502.3:711.4(038)

ББК 28.080я2 + 26.890(0)

*Рекомендовано до друку Вченою радою Центру наукових досліджень
та викладання іноземних мов Національної академії наук України*

Рецензенти:

Ільченко О.М., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України

Скибицька Н.В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації ННІФ Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Кругликова Олена. Багатомовний словник-визначник з екології / за ред. канд. філол. наук В. Я. Жалая, д-ра філософії з філології Н. А. Крамар. – К.: ТОВ «Едельвейс», 2025. – 139 с.

ISBN 978-617-7619-69-6 print

ISBN 978-617-7619-64-1 ebook

Словник містить понад 400 термінів-неологізмів, вживаних переважно у сферах зеленої економіки, екологічних проблем, урбоекології та соціальної екології міста. Вихідним є італійський термін, до якого надаються відповідники у п'яти європейських мовах: французькій, іспанській, англійській, німецькій та українській. Словник може стати в нагоді термінологам, які досліджують словотвірну активність термінів-неологізмів, а також фахівцям з порівняльного аналізу останніх у різних європейських мовах.

The glossary contains over 400 neologistic terms used primarily in the fields of green economy, environmental issues, urban ecology, and the social ecology of the city. The source term is in Italian, accompanied by equivalents in five European languages: French, Spanish, English, German, and Ukrainian. The glossary can be useful for terminologists studying the word-formation activity of neologisms, as well as for specialists in the comparative analysis of such terms across different European languages.

Світлій пам'яті моєї мами присвячую

Вступ

Екологія вивчає живі організми і взаємодію між ними та середовищем, у якому вони існують. Німецький природознавець Ернст Геккель першим збагнув, що ця важлива область біології заслуговує на самостійний розвиток і у 1866 році дав їй власну назву «екологія» (від давньогрецьких слів οἶκος = «житло», «будинок» і λόγος = «вчення»).

Варто зауважити, що до цього екологія розвивалася, як складова частина біології і в тісній взаємодії з хімією, географією, геологією, ґрунтознавством та іншими природничими науками. Через це термінологічний апарат екології початково послуговувався термінами, запозиченими з цих сфер знань.

Сучасна екологія є доволі розгалуженою міждисциплінарною наукою. В ній постійно з'являються нові напрямки. Наприклад, соціальна екологія, яка виникла в 60-ті рр. XX ст., або екологія людини (виникає в 80-ті рр. XX ст.). Ці напрямки екології вже послуговуються власним термінологічним апаратом. З точки зору термінологічного інтересу найбільш продуктивним є напрямок екології міста (урбоекології), що виник у 90-ті рр. XX ст. Він вивчає взаємодію двох систем: міської (а саме її технічної, енергетичної, інформаційної та адміністративної підсистем) і природної екосистеми, а також особливості ноосферного управління екосистемою. Саме на межі цих напрямків (соціальної екології, екології людини та екології міста) у 2004 році італійськими вченими Паоло Роньїні і Паоло Фуліньї було засновано новий напрямок соціальної екології міста (*ecologia urbana e sociale*), покликаний вивчати у цілісному у нероздільному розумінні людину і середовище її сучасного існування.

Цей словник містить 430 термінів-неологізмів, вживаних переважно в області зеленої економіки, екологічних проблем, урбоекології та соціальної екології міста. Всього виокремлено 36 сфер застосування, серед яких найпоширенішими є зелена економіка (148 термінів), біорізноманіття (52), екологічні проблеми (36), загальна екологія (35), розумне середовище (28), розумна мобільність (20), розумне врядування (17), охорона довкілля (15), екологія міста (14). Терміни подаються в алфавітному порядку. Вихідним є італійський термін, до якого надаються відповідники у п'яти європейських мовах (а саме: французькій, іспанській, англійській, німецькій та українській). Більшість словникових статей включають приклади вживання терміну в італійській або українській мовах.

Словник може стати в нагоді термінологам, які досліджують словотвірну активність термінів-неологізмів, а також фахівцям з порівняльного аналізу останніх у різних європейських мовах.

Список скорочень та умовних позначень

adj., agg. – прикметник

loc.adv., loc. avv. – прислівниковий вислів

loc.s. – іменниковий вислів

n.f., s.f. – іменник жіночого роду

n.m., s.m. – іменник чоловічого роду

sing. – однина

pl. – множина

v. – дієслово

англ. – англійська мова

гр. – грецька мова

див. – дивитися

ісп. – іспанська мова

іт. – італійська мова

нім. – німецька мова

фр. – французька мова

похід. – похідне слово

син. – синонім

♦ – приклад вживання в тексті

A

a chilometri zero (loc. avv., agg.), 2008, *сфера застосування*: розумне життя ♦ *La prima regione italiana a dare il via alla campagna “a chilometri zero” è stato il Veneto, che nel 2008 con una legge regionale ha iniziato a incentivare mense, ristoranti e grande distribuzione a proporre ai consumatori prodotti del territorio e di stagione.* (продаж) у безпосередній близькості, букв.: “на відстані 0 км” від виробника система збуту, яка передбачає продаж сільськогосподарської продукції в межах її виготовлення з метою отримання економічних та екологічних переваг, а також для покращення якості товарів

фр.: **à kilomètres zéro** (loc. adv.)

ісп.: **de proximidad, km 0** (loc. adv.)

англ.: **zero-kilometer, food mile**

нім.: **in null km, Lebensmittelmeile, Direktverkauf**

a emissioni zero, a zero emissioni di CO₂ (loc. agg.), 2013, *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ *La Castello Monte Vibiano Vecchio è un’azienda, in provincia di Perugia, che produce olio e vino ed è la prima azienda italiana a emissioni zero.* вуглецево-нейтральний той, що суттєво зменшує викиди вуглекислого газу в атмосферу або компенсує викиди CO₂, які неможливо зменшити шляхом застосування екологічно відповідального підходу

фр.: **carboneutre** (adj.)

ісп.: **carbononeutro, carbono-neutro, carbono neutro** (adj.)

англ.: **carbon-neutral**

нім.: **Kohlenstoffneutral**

accountability (s.f.), 1984, *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *Nell’ambito di modelli di impresa etica si utilizza il termine “accountability” per designare l’attitudine del top management a rendere conto dei risultati della gestione operativa al personale oltre che agli azionisti.* підзвітність відповідальність керівників підприємств, що використовують державні кошти, яка здійснюється шляхом регулярного надання звітів про використання грошей і про ефективність адміністрування

фр.: **obligation de rendre compte** (n.f.)

ісп.: **rendición de cuentas** (s.f.)

англ.: **accountability**

нім.: **Rechenschaft**

acidificazione delle acque superficiali (s.f.), 1972, *сфера застосування*: екологічні проблеми закислення поверхневих вод хімічний процес, спричинений забрудненням води та атмосфери, що призводить до зниження рН поверхневих вод ♦ *Закислення поверхневих вод – результат значного збільшення в атмосфері концентрації вуглекислого газу: чим більше його стає в атмосфері, тим стрімкіше змінюється кислотно-лужний баланс світового океану.*

фр.: **acidification des eaux de surface** (n.f.)

исп.: **acidificación de aguas superficiales** (s.f.)

англ.: **surface waters acidification**

нім.: **Versauerung von Oberflächengewässern**

acque di falda (s.f., pl.), 1962, *сфера застосування:* геоекологія ♦ *Le acque di falda costituiscono un'importantissima risorsa naturale messa in pericolo sia dall'inquinamento proveniente da infiltrazione di sostanze tossiche nel sottosuolo, sia dal suo depauperamento, causato ad esempio dalla riduzione del tasso di infiltrazione per aumento dell'estensione di superfici impermeabili* **ґрунтові води** підземні води, присутні в шарах пористої породи, що міститься над шарами водонепроникної породи

фр.: **eaux souterraines** (n.f., pl.)

исп.: **aguas subterráneas** (s.f., pl.)

англ.: **groundwater**

нім.: **Grundwasser**

acque bianche (s.f., pl.), 1971, *сфера застосування:* екологія міста ♦ *Le acque reflue domestiche si suddividono in due precise tipologie, le acque bianche (ritenute non pericolose per la salute pubblica e derivanti dal dilavamento di tetti, strade, giardini e cortili a opera di pioggia, neve o grandine), e le acque nere, prodotte invece dagli scarichi delle cucine e dei bagni.* **дощові стічні води** суміш атмосферних стічних вод з ґрунтовими водами

фр.: **eaux pluviales** (n.f., pl.)

исп.: **aguas atmosféricas** (s.f., pl.)

англ.: **rainwater**

нім.: **Regenwasser**

acque grigie (s.f., pl.), 2007, *сфера застосування:* екологія міста, охорона довкілля ♦ *Riutilizzare le acque grigie affidandosi ad un impianto compatto di trattamento delle stesse, garantisce di poter contare su una qualità dell'acqua costante, con una rimozione pressoché totale dei batteri.* **побутові стічні води** води, що походять з житлових приміщень (ванн, душових кабін, туалетів, побутових пральних машин), окрім стічних вод лікарняних установ

фр.: **eaux usées ménagères, eaux ménagères, eaux grises** (n.f., pl.)

исп.: **aguas residuales residenciales, aguas grises** (s.f. pl.)

англ.: **greywater**

нім.: **Haushaltsabwasser**

acque nere (s.f., pl.), 2007, *сфера застосування:* екологія міста **господарсько-побутові стічні води** води, що походять з житлових приміщень (ванних кімнат, кухонь, пралень тощо) та з промислових виробництв ♦ *Сьогодні більшість старих очисних споруд господарсько-побутових стічних вод працюють вкрай неефективно.*

фр.: **eaux usées sanitaires, eaux-vannes, eaux noires** (n.f., pl.), **effluents liquides** (n.m., pl.)

исп.: **aguas residuales de sanitarios, aguas negras** (s.f., pl.)

англ.: **blackwater, sanitary sewage**

нім.: **Abwasser**

acque reflue urbane, acque di rifiuto (s.f., pl.), 2007, *сфера застосування*: екологія міста ♦ *Praticamente sono considerate **acque reflue urbane** solamente quelle provenienti da agglomerati urbani dotate di rete fognaria pubblica, mentre non possono essere **considerate acque reflue urbane** quelle provenienti da lottizzazioni non ancora prese in carico dal Pubblico Servizio.* **міські стічні води** побутові стічні води або суміш побутових і промислових стічних вод та дощових вод

фр.: **eaux usées urbaines** (n.f., pl.)

ісп.: **aguas residuales urbanas** (s.f., pl.)

англ.: **urban wastewater**

нім.: **städtisches Abwasser**

adattamento (s.m.), 1859, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Il processo dell'**adattamento** può implicare modificazioni sia funzionali che strutturali degli organismi viventi.* **адаптація** низка процесів, завдяки яким живі організми пристосовуються до змінених умов навколишнього середовища; ці процеси можуть включати як функціональні, так і структурні модифікації самих організмів

фр.: **adaptation** (n.f.)

ісп.: **adaptación biológica** (s.f.)

англ.: **adaptation**

нім.: **evolutionäre Anpassung**

АЕА (Agenzia Europea per l'Ambiente), 1990, *сфера застосування*: міжнародні організації ♦ *L'**АЕА** nasce nel giugno 1990, quando il Consiglio dei ministri adotta il regolamento che costituisce la base giuridica dell'Agenzia, mentre nell'ottobre 1993 si decide che l'**АЕА** avrà sede nella capitale danese, Copenaghen.* **Європейська агенція довкілля (ЄАД), Європейська екологічна агенція (ЄЕА), Європейська агенція з охорони довкілля** міжнародна установа, яка займається розробкою та координацією європейської системи спостережень та поширення інформації з питань довкілля з метою збору, обробки та розповсюдження екологічних даних

фр.: **АЕЕ (Agence européenne pour l'environnement)**

ісп.: **АЕМА (Agenzia Europea de Medio Ambiente)**

англ.: **ЕЕА (European Environment Agency)**

нім.: **ЕУА (Europäische Umweltagentur)**

agenda digitale (europea) (s.f.), 2012, *сфера застосування*: розумне врядування **цифровий порядок денний для Європи** програма з оцифрування різних галузей адміністрації (державного управління, освіти, послуг для громадян тощо) та створення спільного цифрового ринку на європейському рівні ♦ **Цифровий порядок денний ЄС (Digital Agenda for Europe)** був прийнятий у 2010 році і розрахований до 2020.

фр.: **agenda numérique (européen), stratégie numérique pour l'Europe** (n.f.)

ісп.: agenda digital (para Europa) (s.f.)

англ.: digital agenda, DAE (Digital Agenda for Europe)

нім.: Digitale Agenda (für Europa)

agricoltura biologica (s.f.), 2012, *сфера застосування:* агроекологія ♦ *L'agricoltura biologica è un tipo di agricoltura che sfrutta la naturale fertilità del suolo favorendola con interventi limitati.* **біологічне землеробство** сільське господарство, яке підтримує екологічно чисті методи вирощування культур і не використовує хімічні добрива та засоби обробки рослин

фр.: agriculture biologique, bioagriculture (n.f.)

ісп.: agricultura orgánica, agricultura biológica, bioagricultura (s.f.)

англ.: biological agriculture, bioagriculture, organic agriculture, organic farming

нім.: Bioagriculture

agricoltura estensiva (s.f.), XIX ст., *сфера застосування:* агроекологія ♦ *Le colture praticate in agricoltura estensiva sono cereali, erba medica, foraggere questo tipo di agricoltura è praticato soprattutto nei paesi in via di sviluppo dell'area africana, asiatica, ed Americana nel passato l'agricoltura estensiva caratterizzava gli Stati Uniti, l'Australia, l'Argentina e l'Europa Orientale mentre oggi l'applicazione di questo metodo sta diminuendo.* **екстенсивне сільське господарство** спосіб ведення сільського господарства, при якому збільшення продуктивності досягається не за рахунок збільшення ефективності виробництва, а за рахунок введення у виробництво нових ресурсів, найчастіше шляхом розширення посівних площ

фр.: agriculture extensive

ісп.: agricultura extensiva, explotación agropecuaria extensiva

англ.: extensive farming, extensive agriculture

нім.: umfangreiche Landwirtschaft

agricoltura industriale, agricoltura intensiva (s.f.), XIX ст., *ант.:* **agricoltura estensiva**, *сфера застосування:* агроекологія ♦ *Un esempio tipico del danno causato dall'agricoltura intensiva è l'inquinamento delle falde acquifere dovuto all'utilizzo eccessivo di fertilizzanti, che, assieme alle acque reflue, raggiungono i corsi d'acqua e infine il mare, causando il fenomeno dell'eutrofizzazione.* **промислове сільське господарство, інтенсивне сільське господарство** технологія ведення сільського господарства, впроваджена в XX ст., яка передбачала широке використання хімічних добрив, механізацію і застосування пестицидів з метою збільшення обсягів продукції, часто без належного контролю її якості та безпечності для споживачів

фр.: agriculture industrielle, agriculture intensive (n.f.)

ісп.: agricultura industrial, agricultura intensiva (s.f.)

англ.: industrial agriculture, intensive agriculture, intensive farming

нім.: industrielle Landwirtschaft, Agrarindustrie, maschinengerechte Landwirtschaft, intensive Landwirtschaft

agricoltura naturale (s.f.), 1978, *сфера застосування*: агроекологія ♦ *L'agricoltura naturale è un insieme di tecniche agricole nato negli anni '40 grazie alle idee di Masanobu Fukuoka, un agronomo giapponese che le ha dato il nome di «natural farming».* **природне землеробство** метод сільського господарства, який передбачає мінімальне втручання людини у природні процеси. Заснований на принципах японського фермера Масанобу Фукуоки, цей підхід дозволяє екосистемі розвиватися самостійно, а роль фермера зводиться до посіву та збирання урожаю.

фр.: **agriculture naturelle**

ісп.: **agricultura natural**

англ.: **natural farming**

нім.: **natürliche Landwirtschaft**

agricoltura urbana (s.f.), 2010, *сфера застосування*: сталий розвиток ♦ *L'agricoltura urbana è normalmente praticata per produrre reddito o approvvigionamento di cibo, anche se in alcune comunità la motivazione principale è la ricreazione o l'uso intelligente del tempo libero.* **міське сільське господарство** сільське господарство, що полягає у вирощуванні, переробці та постачанні продуктів у межах міста і передмістя; може включати городництво, тваринництво, розведення риби, бджільництво, лісове господарювання та садівництво

фр.: **agriculture urbaine** (n.f.)

ісп.: **agricultura urbana** (s.f.)

англ.: **urban agriculture, urban farming**

нім.: **Urbane Landwirtschaft**

agroecologia (s.f.), 1991, *сфера застосування*: загальна екологія ♦ *L'agroecologia consiste nell'applicazione dei principi ecologici alla produzione di alimenti, carburante, fibre e farmaci nonché alla gestione di agrosistemi.* **агроекологія** наукова дисципліна, об'єктом вивчення якої є агросфера планети, а предметом – взаємозв'язки людини з довкіллям у процесі сільськогосподарського виробництва

фр.: **agroécologie, écologie agricole** (n.f.), **agroenvironnement** (n.m.)

ісп.: **agroecología, ecología agrícola** (s.f.)

англ.: **agricultural ecology, agro-ecology, agri-environment**

нім.: **Agrarökologie**

alfabetizzazione informatica (s.f.), 2000, *сфера застосування*: розумні громадяни ♦ *Il corso di alfabetizzazione informatica, diretto a un target di utenza non in possesso di background informatico, intende fornire competenze di base per l'utilizzo del computer e della rete Internet.* **комп'ютерна грамотність** дидактичні методи, пов'язані з поширенням нових технологічних інструментів і спрямовані на покращення знань, умінь та навичок громадян у сфері їх використання

фр.: **culture informatique** (n.f.)

ісп.: **alfabetización digital, alfabetización informática** (s.f.)

англ.: **computer literacy**

нім.: Computerkenntnisse

ambientalismo, movimento ecologista, син.: **ecologismo** (s.m.), 1979, сфера застосування: політика ♦ *L'ambientalismo radicale è un movimento ambientalista estremista che sostiene che tutte le specie viventi abbiano lo stesso valore e denuncia il luogo comune in cui l'uomo viene considerato una specie migliore a scapito di altre specie.* **енвайронменталізм, інвайронменталізм** рух на захист навколишнього середовища

фр.: **environnementalisme** (n.m.)

ісп.: **ambientalismo, ecologismo, movimiento ecologista** (s. m.)

англ.: **ecologism, ecologist movement, ecological movement, environmentalism**

нім.: **Ökologismus**

ambientalista (s.m./m.f.), 1984, сфера застосування: етологія, політика ♦ *Per essere ambientalisti, oggi, non basta la passione: l'ecologismo da salotto non funziona, bisogna avere buone competenze scientifiche ed esperienza sul campo.*

енвайронменталіст, інвайронменталіст прибічник руху охорони довкілля

фр.: **environnementaliste** (n.m./n.f.)

ісп.: **ambientalista** (s.m./m.f.)

англ.: **environmentalist**

нім.: **Umweltschützer**

ambiente (s.m.), XIX ст., сфера застосування: загальна екологія ♦ *L'ambiente è un sistema aperto, capace di autoregolarsi e di mantenere un equilibrio dinamico, in cui si verificano scambi di energia e di informazioni include elementi non viventi (acqua, aria, minerali, energia) o abiotici ed elementi viventi o biotici tra i quali si distinguono organismi produttori (vegetali), consumatori (animali) e decompositori (funghi e batteri).* **довкілля, навколишнє природне середовище** середовище відтворення матеріальних цінностей, яке водночас виконує функції життєвого простору і джерела природних ресурсів; у цьому середовищі існує і людина, яка, задовольняючи власні потреби, суттєво впливає на стан свого життєвого простору

фр.: **environnement, environnement naturel** (s.m.)

ісп.: **medio ambiente natural, medio ambiente, medioambiente, entorno natural** (s.m.)

англ.: **natural environment**

нім.: **natürliche Umwelt**

analisi del ciclo di vita (s.f.), 2011, сфера застосування: зелена економіка ♦ *L'analisi del ciclo di vita è un metodo strutturato e standardizzato a livello internazionale che permette di quantificare i potenziali impatti sull'ambiente e sulla salute umana associati a un bene o servizio, a partire dal rispettivo consumo di risorse e dalle emissioni.* **аналіз життєвого циклу (товару)** стандартизований метод, що дозволяє оцінити екологічну шкоду від продукту, починаючи від видобутку сировини для його виготовлення і закінчуючи його утилізацією

фр.: **analyse du cycle de vie** (n.f.)

ісп.: análisis de ciclo de vida (ACV) (s.m.)

англ.: life cycle analysis

нім.: Lebenszyklusanalyse

antropizzazione (s.f.), 1981, *сфера застосування:* екологічні проблеми ♦ *L'antropizzazione consiste nella trasformazione dell'ambiente naturale attuata dall'uomo per soddisfare le proprie esigenze e migliorare la qualità della vita, spesso, però, a scapito dell'equilibrio ecologico.* **техногенез, антропізація** колонізація природного середовища людиною з подальшими його модифікаціями та змінами

фр.: anthropisation (n.f.)

ісп.: antropización (s.f.)

англ.: anthropization

нім.: Anthropisierung

architettura bioclimatica (s.f.), 2010, *сфера застосування:* зелена економіка **біокліматична архітектура** архітектурне проектування та будівництво, спрямоване на підвищення комфорту майбутніх мешканців будинку і зниження шкоди для довкілля ♦ *Біокліматична архітектура* включає в себе пасивні сонячні системи, які є невід'ємною частиною і структурними елементами будівлі.

фр.: architecture bioclimatique (n.f.)

ісп.: arquitectura bioclimática (s.f.)

англ.: bioclimatic architecture

нім.: bioklimatische Architektur

architettura ecologica (s.f.), 2010, *син.:* **bioarchitettura**, (s.f.), 1992 *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *L'architettura ecologica progetta le abitazioni in stretta relazione con l'ambiente ed è attenta anche ai rischi interni costituiti dalle varie emissioni inquinanti (sostanza chimiche, radon, onde magnetiche).* **біоархітектура** дисципліна, яка передбачає проектування та будівництво будівель з урахуванням збереження довкілля

фр.: architecture bioclimatique, bioarchitecture (n.f.)

ісп.: arquitectura sustentable, arquitectura verde, eco-arquitectura, arquitectura ambientalmente consciente (s.f.)

англ.: bioarchitecture

нім.: Bioarchitektur

architettura sostenibile (s.f.), 2010, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Il concetto dell'architettura sostenibile include la progettazione e realizzazione architettonica che mira a soddisfare i principi del rispetto a lungo termine dell'ambiente.* **стійка архітектура** архітектура, що прагне звести до мінімуму негативний вплив будівель на довкілля завдяки покращенню енергоефективності, раціональному використанню матеріалів, простору і екосистеми загалом. ♦ *Стойка архітектура* використовує свідомий підхід до збереження енергії та екології при проектуванні антропогенного середовища.

фр.: architecture durable, architecture responsable (n.f.)

исп.: **arquitectura sustentable, arquitectura sostenible** (s.f.)

англ.: **sustainable architecture**

нім.: **nachhaltige Architektur**

area (di sosta) attrezzata, area (di sosta) camper (s.f.), **campeggio** (s.m.), 1924, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Il campeggio è un modo di trascorrere una vacanza all'aria aperta alloggiando in ripari temporanei o permanenti che possono essere tenda, roulotte o caravan, in sosta libera o in aree attrezzate pure chiamate campeggi.* **обладнане місце для кемпінгу місце для відпочинку туристів, яке, на відміну від «дикої» стоянки, зазвичай оснащене зручностями для приготування їжі, системою водопостачання, каналізацією та ін.**

фр.: **camping équipé**

исп.: **camping equipado**

англ.: **equipped campsite**

нім.: **ausgestatteter Campingplatz**

area ecologica attrezzata, area naturale protetta con fruizione attrezzata (не плутати з термінами **area di sosta attrezzata** і **stazione ecologica attrezzata**), 80-ті рр. XX ст., *сфера застосування:* охорона довкілля **облаштована екологічна зона** територія, яка включає природну екосистему та має інфраструктуру, що забезпечує можливість її відвідування, спостереження та вивчення

фр.: **espace écologique équipé**

исп.: **área ecológica equipada**

англ.: **equipped ecological area**

нім.: **ausgestattetes ökologisches Gebiet**

area naturale protetta (s.f.), 2009, *син.:* **parco naturale** (s.m.), *сфера застосування:* охорона довкілля ♦ *Nelle aree naturali protette possono essere promosse la valorizzazione e la sperimentazione di attività produttive compatibili.* **заповідна (природоохоронна) територія** територія з особливими екологічними (фізичними, геологічними, та біологічними) характеристиками, якій державні чи інші органи, що мають повноваження територіального управління, гарантують захист. Такими територіями можуть бути національні та регіональні парки, державні ліси, заповідники, оази дикої природи.

фр.: **aire protégée (AP), réserve naturelle, réserve écologique, réserve biologique** (n.f.)

исп.: **área protegida, reserva natural, reserva ecológica** (s.f.)

англ.: **protected area, conservation area, nature conservation area**

нім.: **Schutzgebiete in Natur, Landschaftsschutz**

ARPA, Agenzia Regionale per la Protezione dell'Ambiente (s.f.), 1994, *сфера застосування:* італійські екологічні організації ♦ *Le principali funzioni delle ARPA sono: controllo di fonti e di fattori di inquinamento dell'aria, dell'acqua, del suolo, acustico ed elettromagnetico monitoraggio delle diverse componenti ambientali: clima, qualità dell'aria, delle acque, caratterizzazione del suolo, livello sonoro dell'ambiente controllo e vigilanza del rispetto della normativa vigente e delle*

prescrizioni dei provvedimenti emanati dalle Autorità competenti in materie ambientali supporto tecnico-scientifico, strumentale ed analitico agli enti titolari con funzioni di programmazione e amministrazione attiva in campo ambientale (Regioni, Province e Comuni). **Регіональна агенція з охорони навколишнього середовища (РАОНС)** у кожній області Італії існує по одному офісу РАОНС, за винятком автономної області Трентіно-Альто-Адідже/Сюд-Тіроль, у котрій таких офісів два: по одному в кожній з двох автономних провінцій (Тренто і Больцано): **ARPA Trento** і **ARPA Bolzano**. Італійська аббревіатура змінюється в цьому випадку на **ARPA**, відповідно до статусу агенції: **Agenzia Provinciale per la Protezione dell'Ambiente** – **Провінційна агенція з охорони навколишнього середовища** (українською **ПАОНС**)

фр.: **ARPA** (Agence Régionale pour la Protection de l'Environnement) (n.f.)

ісп.: **ARPA** (Agencia Regional de Protección del Medio Ambiente) (s.f.)

англ.: **ARPA** (Regional Environmental Protection Agency)

нім.: **ARPA** (Regionale Umweltschutzbehörde)

attrattività (s.f.), 90-ті pp. XX ст. *сфера застосування:* розумне врядування ♦ *L'attrattività di un territorio è complementare alla sua competitività, in quanto risorse umane, finanziarie e tecnologiche sono disposte a dirigersi e svilupparsi in un certo territorio se questo è competitivo.* **атраактивність** здатність території притягувати, розширювати та утримувати людські професійні ресурси

фр.: **attractivité** (n.f.)

ісп.: **atractivo** (s.m.)

англ.: **attractiveness** (60-ті pp. XX ст.)

нім.: **Attraktivität**

autodepurazione (s.f.), 2010, *сфера застосування:* охорона довкілля ♦ *Durante l'autodepurazione i batteri aerobi, consumano ossigeno pertanto, se il carico inquinante è eccessivo, ne può derivare un eccessivo e pericoloso impoverimento del tenore dell'ossigeno disciolto nel corso d'acqua (fiume, lago, mare) sul quale il carico inquinante è imposto.* **самоочищення** здатність природних середовищ до самоутилізації органічних забруднювачів завдяки роботі аеробних мікроорганізмів, які руйнують органічні сполуки з утворенням відносно нешкідливих кінцевих продуктів

фр.: **autoépuración, autopurification** (n.f.)

ісп.: **autopurificación** (s.f.)

англ.: **self-purification, bioremediation**

нім.: **Selbstreinigung**

autoecologia (s.f.), 2013, *сфера застосування:* біорізноманіття ♦ *L'autecologia è un approccio in ecologia che cerca di spiegare la distribuzione e l'abbondanza delle specie studiando le interazioni dei singoli organismi con i loro ambienti.* **аутоєкологія** сукупність екологічних властивостей, що характеризують окремий вид

фр.: **autécologie** (n.f.)

ісп.: **autoecología** (s.f.)

англ.: autecology
нім.: Autökologie

auto ecologica (s.f.), 2018, *сфера застосування*: розумна мобільність **екологічно чистий автомобіль, екологічний автомобіль** авто, що різко зменшує викиди вуглекислого газу та інших забруднюючих речовин в атмосферу (працює на метані або на гібридному паливі) або навіть зводить ці викиди до нуля (електричне авто, або авто, що працює на водні або стиснутому повітрі) ♦ **Екологічні автомобілі** чинять менший негативний вплив на навколишнє середовище, ніж звичайні автомобілі з двигунами внутрішнього згорання.

фр.: **voiture écologique** (n.f.)

ісп.: **automóvil ecológico** (s.m.)

англ.: **environmentally friendly car, eco-friendly car**

нім.: **ökologisches Auto**

auto pulita, auto ecologica (s.f.), 2018, *сфера застосування*: розумна мобільність **екологічно чистий автомобіль** див.: **auto ecologica** ♦ У світі розвивається кілька напрямків розробки **екологічно чистих автомобілів**: гібриди, гібриди з можливістю підзарядки, чисті електромобілі та водневі.

фр.: **voiture propre** (n.f.)

ісп.: **coche ecológico** (s. m.)

англ.: **environmentally friendly car, eco-friendly car**

нім.: **ökologisches Auto**

autotrofia (s.f.) 1955, *сфера застосування*: біорізноманіття **аутотрофія** стан організму, здатного синтезувати власні органічні молекули з неорганічних речовин, використовуючи енергію, що не отримується з асимільованих органічних речовин ♦ **Аутотрофія** – це спосіб живлення організмів (автотрофів) неорганічними речовинами, що відбувається внаслідок фотосинтезу чи хемосинтезу.

фр.: **autotrophie** (n.f.)

ісп.: **nutrición autótrofa** (s.f.)

англ.: **autotrophy**

нім.: **Autotrophie**

autotrofo (s.m.) 1955, (від гр. αὐτός «сам» і τρέφω «живити»), *сфера застосування*: біорізноманіття **автотроф** організм, що виробляє органічну речовину з води, вуглекислого газу й мінеральних солей, використовуючи для цього сонячну енергію. ♦ У групу **автотрофів** входять також зелені рослини: їх на Землі налічується близько 350 тис. видів.

фр.: **autotrophe** (n.m.)

ісп.: **autótrofo** (s.m.)

англ.: **autotroph**

нім.: **Autotrophe**

auto verde, auto ecologica (s.f.), 2018, *сфера застосування*: розумна мобільність **екологічно чистий автомобіль** див.: **auto ecologica** ♦ *Fra i modelli che*

*beneficiano degli incentivi governativi per l'acquisto di **auto ecologiche**, che partono oggi e di cui beneficiano quelli che comprano una vettura nuova a basse emissioni inquinanti, ce ne sono anche alcuni di marchi premium, macchine di grande blasone che costano parecchie centinaia di migliaia di euro.*

фр.: **voiture verte** (n.f.)

icn.: **coche verde, automovil verde** (s.m.)

англ.: **green car**

нім.: **grünes Auto**

В

bacino idrografico (s.m), XIX ст., *сфера застосування*: географія, загальна екологія ♦ **Водозбірний басейн** Південного Бугу розташовано в межах трьох геоструктурних районів: верхня частина басейну розміщена на Волино-Подільській височині, середня його частина – в межах Придніпровської височини, нижня течія належить до Причорноморської низовини. **водозбірний басейн** територія, води якої течуть до місця, яке може бути річкою, морем, озером або штучним ставком.

фр.: bassin versant, bassin hydrologique, bassin hydrographique, bassin récepteur, bassin d'alimentation (n.m.)

ісп.: cuenca de drenaje, cuenca de captación, cuenca hidrológica, cuenca hidrográfica, cuenca receptora (s.f.)

англ.: catchment area, catchment basin, gathering ground, watershed, drainage basin, drainage area

нім.: Einzugsgebiet

beneficio ambientale (s.m), 80-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *Nello schema seguente vengono riassunti i benefici ambientali derivanti da una gestione efficiente ecosostenibile dei processi produttivi.* **екологічна вигода** підвищення рівня колективного добробуту за рахунок покращення стану навколишнього середовища. Цей термін також використовується для позначення поліпшення показників одного або кількох компонентів навколишнього середовища.

фр.: avantage environnemental (n.m.)

ісп.: beneficio ambiental (s.m.)

англ.: environmental benefit

нім.: Nutzen für die Umwelt

best practice, син.: **buona pratica** (s.f.), 2008, *сфера застосування*: розумне врядування **найкраща практика, передовий досвід** див.: **buona pratica** ♦ *Згідно ідеї найкращої практики, в будь-якій діяльності існує оптимальний спосіб досягнення мети, і цей спосіб, ефективний в одній сфері, може виявитися настільки ж ефективним і в іншій.*

фр.: pratiques d'excellence, pratiques exemplaires, meilleures pratiques (n.f., pl.)

ісп.: buenas prácticas, (s.f., pl.)

англ.: best practice

нім.: Best practice, Erfolgsmethode, Erfolgsmodell, Erfolgsrezept

bici pubblica, bicicletta pubblica (s.f.), 2012, *сфера застосування*: розумна мобільність велосипед для громадського використання, велосипед громадського велопрокату, громадський велосипед велосипед, що надається певним користувачам в межах послуги спільного використання велосипедів (**bike sharing**) ♦ *Віднедавна у столиці помітно збільшало сірих велосипедів так*

званого «**громадського велопрокату**» – вони стоять на десятках локацій у всіх районах Києва.

фр.: **vélo en libre-service, vélo libre-service, VLS** (n.m.)

ісп.: **bicicleta pública** (s.f.)

англ.: **public bicycle, public bike, shared bike, shared bicycle**

нім.: **öffentliches Fahrrad**

biciplan (s.m.), 2012, *сфера застосування*: розумна мобільність Sono stati assemblati i singoli **biciplan**: adesso a Roma abbiamo 200 km di piste ciclabili, con il completamento diverranno quasi 1000 km. **план розвитку веломобільності** план, що регулює велосипедну мобільність, включно з наданням супутніх послуг (криті велостоянки, оренда велосипедів, інтеграція з громадським транспортом), а також розробляє комунікаційні, інформаційні та моніторингові стратегії щодо велосипедного руху

фр.: **plan vélo** (n.m.)

ісп.: **plan de movilidad ciclista** (s.m.)

англ.: **bicycle mobility plan**

нім.: **Fahrradmobilitätsplan**

bike sharing (s.m.), 2007, *син.:* **servizio di biciclette pubbliche** *сфера застосування*: розумна мобільність **система спільного використання велосипедів** система парку велосипедів, що перебувають у комунальній власності та доступні для використання після сплати членського внеску або погодинного тарифу, з обов'язковим поверненням їх після використання в будь-який з пунктів системи ♦ *З метою зменшення збитків від крадіжок та вандалізму, багато систем спільного використання велосипедів вимагають від користувача надати грошовий депозит або іншу заставу або стати платним передплатником: фізична особа несе відповідальність за будь-які пошкодження або втрати, поки велосипед не буде повернутий до іншого вузла та зареєстрований.*

фр.: **service de partage de vélos** (n.m.)

ісп.: **servicio de bicicletas compartidas** (s.m.)

англ.: **bike sharing**

нім.: **Fahrradverleihsystem**

bioarchitettura (s.f.), 1992, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La bioarchitettura è l'insieme delle discipline dell'architettura che presuppongono un atteggiamento ecologicamente corretto nei confronti dell'ecosistema.* **біоархітектура** галузь, яка займається проектуванням та будівництвом з дотриманням норм збереження довкілля

фр.: **bioarchitecture** (n.f.)

ісп.: **arquitectura sustentable, arquitectura verde, eco-arquitectura, arquitectura ambientalmente consciente** (s.f.)

англ.: **bioarchitecture**

нім.: **Bioarchitektur**

biocarburante, (s.m.), 1992, **biocombustibile** (s.m.), *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *I biocarburanti sono combustibili la cui energia si ottiene attraverso il processo di fissazione biologica del carbonio.* **біопаливо** відновлюване паливо, отримане з біомаси

фр.: **biocarburant** (n.m.)

ісп.: **biocarburante, biocombustible** (s.m.)

англ.: **biofuel**

нім.: **Biokraftstoff**

biocenosi, (s.f.), 1955, *син.:* **comunità biotica**, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *La biocenosi è l'insieme di popolazioni animali e vegetali che vivono e interagiscono e si influenzano fra loro in uno stesso ambiente, o biotopo, in un sistema ecologico.* **біоценоз** взаємопов'язана сукупність мікроорганізмів, грибів, рослин і тварин, що населяють більш-менш однорідну ділянку суші чи водойми й характеризуються певними відносинами між собою й адаптацією з довкіллям

фр.: **biocénose** (n.f.)

ісп.: **biocenosis, comunidad biótica, comunidad biológica, comunidad ecológica, comunidad** (s.f.)

англ.: **biocenosis, biotic community, biological community, ecological community, life assemblage**

нім.: **Biozönose, Biocoenose**

biodegradabile (agg.) 1970, *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ *La comparsa sul mercato delle materie plastiche biodegradabili risale all'inizio degli anni Novanta del 20° secolo.* **біорозкладний** такий, що може розкладатися бактеріями або іншими організмами до утворення нетоксичних залишків, які не створюють проблем харчовим ланцюгам

фр.: **biodégradable** (adj.)

ісп.: **biodegradable** (adj.)

англ.: **biodegradable**

нім.: **biologisch abbaubar**

biodegradabilità (s.f.) 1974, *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ *Le biotecnologie industriali possono essere definite, in senso lato, come tecnologie basate sull'impiego controllato e danno di norma luogo alla formazione di sottoprodotti con elevato grado di biodegradabilità e biocompatibilità.* **здатність до біорозкладання** (біологічного розпаду) властивість речовини або продукту розкладатися під дією мікроорганізмів

фр.: **biodégradabilité** (n.f.)

ісп.: **biodegradabilidad** (s.f.)

англ.: **biodegradability**

нім.: **Biologische Abbaubarkeit**

biodiesel (s.m.), 2004, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Chimicamente il biodiesel è una miscela di esteri alchilici di acidi grassi che si ottiene per trans-*

esterificazione di oli vegetali con alcoli alchilici. біодизельне пальне, біодизель
біологічно розкладне та відновлюване паливо, отримане з рослинних олій
фр.: biodiésel, biogazole (n.m.)
ісп.: biodiésel (s.m.)
англ.: biodiesel
нім.: Biodiesel

biodiversità, diversità biologica (s.f.), 1990, *сфера застосування*: загальна екологія ♦ *Il termine biodiversità è comunemente usato per descrivere il numero, la varietà e la variabilità delle specie animali e vegetali del pianeta. біорізноманіття*
співіснування в одній екосистемі різних видів рослин і тварин для забезпечення динамічної рівноваги системи завдяки внутрішній взаємодії у сукупності
фр.: biodiversité (n.f.)
ісп.: biodiversidad, diversidad biológica (s.f.)
англ.: biodiversity
нім.: Artenvielfalt

biodiversità genetica (s.f.), 1992, *сфера застосування*: біорізноманіття **генетичне біорізноманіття** характеристика біорізноманіття, що описує загальне число генетичних ознак, які зустрічаються у популяції або виді ♦ *Генетичне біорізноманіття*
дуже важливе для забезпечення здатності популяцій адаптуватися до змін навколишнього середовища.
фр.: diversité génétique (n.f.)
ісп.: diversidad genética (s.f.)
англ.: genetic biodiversity
нім.: genetische Vielfalt

biodiversità degli ecosistemi (s.f.), 1992, *сфера застосування*: біорізноманіття **екосистемне біорізноманіття** різноманітність об'єктів на рівні екосистем. Термін відрізняється від біорізноманіття, яке стосується варіювання видового складу, а не екосистем. Екосистемне різноманіття може також відноситися до різноманітності екосистем, присутніх в біосфері, різноманітності видів і екологічних процесів, які відбуваються в різних фізичних умовах ♦ *Виділяють такі рівні біорізноманіття: генетичне, видове, екосистемне, ландшафтне.*
фр.: diversité des écosystèmes (n.f.)
ісп.: diversidad de ecosistemas (s.f.)
англ.: ecosystem diversity, diversity of ecosystems
нім.: Vielfalt der Ökosysteme

bioeconomia (s.f.), 1925, *похід.: bioeconomico* (agg.), *сфера застосування*: загальна екологія **біоекономіка** започаткована румунським економістом Н.Георгеску-Рьогеном економічна теорія, яка базується на інтеграції економіки та екології і на усвідомленні того, що: 1) ентропія є законом деградації енергії, матеріалу та форми, який регулює життя всіх організмів та всю діяльність людини, 2) природні ресурси – єдине справжнє багатство – обмежені, 3) можливість поглинання відходів обмежена, 4) замкнена економічна система має

бути перебудована у відкриту систему, що включає природу як джерело всього і як кінцевий пункт призначення ♦ **Біоекономіка** – це також виробництво на основі знань та використання біологічних ресурсів для забезпечення продукції, процесів та послуг у всіх галузях економіки в рамках сталої економічної системи.

фр.: **bioéconomie** (n.f.)

ісп.: **bioeconomía** (s.f.)

англ.: **bioeconomy**

нім.: **Ökonomie**

bioedilizia (s.f.), 2012, сфера застосування: зелена економіка ♦ *La bioedilizia è un modo di costruire o ristrutturare un edificio nel modo più ecologico possibile, integrando e ottimizzando l'uso di materiali naturali con le tecniche costruttive adatte a ridurre l'impatto energetico e così ottenere una casa a basso consumo, e salutare per chi ci abita.* **екобудівництво** будівництво, що здійснюється з використанням методів, технологій та матеріалів з мінімальним негативним впливом на навколишнє середовище

фр.: **écoconstruction** (n.f.)

ісп.: **bioconstrucción** (s.f.)

англ.: **green building, green construction**

нім.: **Umweltgerechtes Bauen**

bioenergia (s.f.), 1986, сфера застосування: зелена економіка **енергія біомаси** енергія, що отримується в результаті процесів трансформації біопродуктів (біомас із злаків, лігноцелюлози, відходів тваринництва, залишків їжі, міських відходів, макулатури тощо) ♦ *Методи одержання енергії біомаси: спалювання сировини рослинного походження (деревини, соломи, лузги та ін.); спалювання твердих побутових відходів; використання рослинних масел як палива для двигунів внутрішнього згоряння; біоконсервація або розкладення органічних речовин рослинного або тваринницького походження у анаеробних умовах з утворенням біогазу, етанолу, бутанолу та ін.; термохімічна конверсія (піроліз, газифікація, синтез) твердих органічних речовин (торф, деревина та ін.) з одержанням “синтез-газу”, штучного бензину.*

фр.: **bioénergie** (n.f.)

ісп.: **Bioenergía** (s.f.)

англ.: **bioenergy**

нім.: **Bioenergie**

biogas (s.m.), 1981, сфера застосування: зелена економіка **біогаз, каналізаційний газ, звалищний газ** газ, що утворюється в результаті анаеробного бродіння (завдяки присутності таких мікроорганізмів, як кислотоутворюючі бактерії, ацетогенні бактерії та метанобактерії), промислових і агро- відходів або шламу при очищенні міських вод. ♦ *Метан, який міститься в біогазі, може бути використаний для виробництва енергії.*

фр.: **biogaz** (n.m.)

ісп.: **biogás** (s.m.)

англ.: **biogas**

нім.: **Biogas**

bioindicatore, indicatore biologico (s.m.), 1976, **specie indicatrice** (s.f.) *сфера застосування: охорона довкілля* ♦ *Un **indicatore biologico**, o **bioindicatore**, è un organismo o un sistema biologico usato in genere per valutare una modificazione della qualità dell'ambiente; in altre parole, è un bersaglio biologico che, in presenza di uno stress naturale o antropico, subisce variazioni rilevabili del proprio stato naturale.* **біоіндикатор** вид або організм, який зазнає помітних змін у своєму природному середовищі в присутності забруднюючих речовин

фр.: **bioindicateur** (n.m.), **espèce-sentinelle, sentinelle écologique** (n.f.)

ісп.: **bioindicador**

англ.: **bioindicator**

нім.: **Bioindikator, Indikatorart, Zeigerart, Zeigerorganismus, Indikatororganismus**

bioma (s.m.), 1955, *сфера застосування: біорізноманіття* ♦ *Un **bioma** è un'ampia porzione di biosfera, individuata e classificata in base al tipo di vegetazione dominante, se terrestre, o alla fauna prevalente, se acquatica.* **біом** сукупність видів живої природи й навколишнього середовища, яка формує екосистему ландшафтно-географічної зони або сектора природного поясу. Загалом біоми розрізняють за типом рослинності (наприклад: тропічний ліс, савана, пустеля, середземноморські чагарники тощо)

фр.: **biome, macroécosystème** (n.m.), **aire biotique, écozone, écorégion** (s.f.)

ісп.: **bioma, paisaje bioclimático** (s.m.) **área biótica** (s.f.)

англ.: **biome**

нім.: **Biom, Ökozone**

biomassa (s.f.), 1963, *сфера застосування: зелена економіка* ♦ *Si definisce **biomassa** qualsiasi sostanza di matrice organica, vegetale o animale, destinata a fini energetici o alla produzione di ammendante agricolo, e rappresenta una sofisticata forma di accumulo dell'energia solare.* **біомаса** 1. кількість живої речовини будь-яких живих істот, виражена в одиницях маси на одиницю площі 2. органічний матеріал, що використовується для виробництва відновлюваної енергії

фр.: **biomasse** (n.f.)

ісп.: **biomasa** (s.f.)

англ.: **biomass**

нім.: **Biomasse**

biomattone (s.m.), 2012, *сфера застосування: зелена економіка* ♦ *Con il **biomattone** in fibre naturali si aumenta l'isolamento termico riducendo le emissioni di Co2.* **еко-цегла** цегла, виготовлена з біосполук на основі конопляної ДСП та гідратованого вапна

фр.: **brique de chanvre, bloc de chanvre** (n.m.)

ісп.: **ladrillo ecológico** (s.m.)

англ.: **ecological brick**

нім.: Biobaustein

biometano (s.m.), 2008, *сфера застосування*: зелена економіка, *пор.:* **biogas** ♦ *Il biometano è una fonte di energia rinnovabile che si ottiene da biomasse agricole (colture dedicate, sottoprodotti e scarti agricoli e deiezioni animali), agroindustriali (scarti della filiera della lavorazione della filiera alimentare) e la frazione organica dei rifiuti solido urbani.* **біометан** повний аналог природного газу, що відрізняється від нього лише походженням: біометан виділяється з біогазу
фр.: **méthane biologique, biométhane, biogaz valorisé, biogaz épuré, gaz naturel renouvelable** (n.m.)

ісп.: **biometano, metano biológico, gas metano biológico** (s.m.)

англ.: **biomethane, renewable natural gas**

нім.: Biomethan

biomonitoraggio, monitoraggio biologico (s.m.), 50–70-ті pp. XX ст. *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Con il termine “biomonitoraggio” si intende il monitoraggio dell’inquinamento mediante organismi viventi.* **біомоніторинг** оперативний моніторинг навколишнього середовища на основі спостережень за станом і поведінкою біоіндикаторів (рослин, тварин та ін. біологічних об’єктів)

фр.: **biosurveillance** (n.f.)

ісп.: **biomonitorio** (s.m.)

англ.: **biomonitoring**

нім.: Biomonitoring

biosfera (s.f.), 1913, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *La biosfera è quella parte della Terra in cui sono presenti gli organismi viventi. Essa è costituita sia da elementi abiotici (cioè mari, oceani, pianure, catene montuose, fiumi), sia biotici (ossia tutti gli esseri viventi).* **біосфера** область існування й функціонування сучасних живих організмів і продуктів їх життєдіяльності, а також живих організмів минулих епох. Вона охоплює нижні шари атмосфери, всю гідросферу та верхні шари літосфери.

фр.: **biosphère** (n.f.)

ісп.: **biosfera, biósfera, ecosfera, biogeosfera** (s.f.)

англ.: **biosphere, ecosphere**

нім.: Biosphäre, Biogeosphäre, Geobiosphäre, Ökosphäre

biosintesi (s.f.), 1962, *сфера застосування*: загальна біологія, біохімія *La biosintesi è sintesi di composti chimici complessi a partire da altri più semplici, operata da organismi viventi, e catalizzata da sistemi enzimatici.* **біосинтез** процес утворення необхідних організму речовин, який відбувається в його клітинах за участю біокаталізаторів – ферментів

фр.: **biosynthèse** (n.f.)

ісп.: **biosíntesis** (s.f.)

англ.: **biosynthesis**

нім.: Biosynthese

biotecnologia (s.f.), 1981, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Il corso di laurea in **biotecnologia** ha lo scopo di preparare laureati con solide conoscenze di base a livello molecolare e cellulare dei sistemi viventi nell'ottica interdisciplinare.*

біотехнологія сукупність методів і засобів отримання корисних для людини продуктів та об'єктів за допомогою біологічних агентів (виробництво ліків, антибіотиків, дріжджів, виведення мікроорганізмів, бактерій, які продукують білок, газ, тепло тощо)

фр.: **biotechnologie** (n.f.)

ісп.: **biotecnología** (s.f.)

англ.: **biotechnology**

нім.: **Biotechnologie**

biotico (agg.), 1955, *ант.:* **abiotico**, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Con il termine “**biotico**” si indicano esseri viventi, che fanno parte di un ecosistema, mentre “abiotico” describe le componenti non viventi dell’ecosistema.* **біотичний** той, що стосується живих компонентів екосистеми

фр.: **biotique** (adj.)

ісп.: **biótico** (adj.)

англ.: **biotic**

нім.: **biotische**

biotopo (s.m.), 1962, *сфера застосування*: біорізноманіття *Con il termine “**biotopo**” si intende la componente fisica e chimica di un ecosistema è l’area geografica caratterizzata da condizioni ambientali omogenee, mentre la componente biologica del biotopo viene definita biocenosi.* **біотоп** відносно однотипний за абіотичними факторами середовища простір у межах водної, наземної і підземної частини біосфери, зайнятий одним біоценозом

фр.: **biotope** (n.m.)

ісп.: **biotopo** (s.m.)

англ.: **biotope**

нім.: **Biotop**

biourbanistica (s.f.), '90–2000-і pp., *сфера застосування*: зелена економіка, екодизайн *La **biourbanistica** ha per oggetto lo studio dell’organismo urbano, inteso come sistema ipercomplesso, l’analisi delle dinamiche interne e quelle con il suo intorno (territorio), nonché le relazioni che sussistono tra dette componenti.*

біоурбаністика міждисциплінарна галузь знань, що об'єднує принципи екології, урбаністики, архітектури, соціології та біології для проектування, планування й управління міським середовищем з урахуванням природних процесів, біосумісності та потреб сталого розвитку.

фр.: **bio-urbanisme** (n.m.)

ісп.: **biourbanismo** (s.m.)

англ.: **biourbanism, bioplanning**

нім.: **Bio-Urbanistik**

blue economy (s.f.), 2010, *сфера застосування*: розумна економіка ♦ *La green economy, l'economia dei prodotti ecologici d'élite, costosi e inaccessibili, sta per lasciare il posto alla blue economy, sostenibile e redditizia che si basa su un modello di business competitivo ispirato alla natura, sistema produttivo perfetto ed efficiente.* **синя економіка** модель глобальної економіки, що закликає до створення стійкої екосистеми шляхом переробки раніше використаних матеріалів на прибуткові товари. Вона є подальшим розвитком зеленої економіки: в той час, як остання передбачає зменшення CO₂ до допустимого рівня, синя економіка виступає за досягнення нульових викидів CO₂

фр.: **économie bleue** (n.f.)

ісп.: **economía azul** (s.f.)

англ.: **blue economy**

нім.: **Blue Economy**

bonifica (s.f.), 1846, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *In origine, la bonifica aveva la funzione specifica di rendere salubri terreni paludosi; successivamente venne finalizzata al miglioramento di aree agricole e la sua portata si ampliò progressivamente fino a comprendere il riassetto complessivo di un determinato territorio.* **меліорація** комплекс заходів, спрямованих на усунення джерел забруднення та шкідливих речовин або зменшення їх концентрації в ґрунті, надрах, у поверхневих та підземних водах до рівня, що відповідає або є нижчим встановлених норм

фр.: **récupération** (n.f.)

ісп.: **la mejora de la tierra** (s.f.)

англ.: **land improvement, land amelioration**

нім.: **Melioration**

brown economy (s.f.), 2000–2010-ті рр., *сфера застосування*: зелена економіка **«коричнева» економіка** традиційна економічна модель, заснована на експлуатації природних ресурсів та ігноруванні можливих наслідків для навколишнього середовища і суспільства ♦ *«Зелена» економіка – протилежність, так званої, «коричневої» економіки, яка є традиційним видом економіки з початку епохи індустріалізації: «коричнева» економіка характеризується викидами з високим вмістом вуглецю, високою ресурсоемкістю і відсутністю орієнтації на вирішення соціальних проблем; «зелену» економіку можна охарактеризувати як низьковуглецеву, ресурсозберігаючу та соціально адаптовану.*

фр.: **économie brune** (n.f.)

ісп.: **economía marrón** (s.f.)

англ.: **brown economy**

нім.: **braune Wirtschaft**

buco dell'ozono (s.m.), 1979, *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ *Il buco dell'ozono è una riduzione ciclica dello strato di ozono stratosferico che si verifica, principalmente in primavera, sopra le regioni polari. La diminuzione può arrivare fino al 71% nell'Antartide e al 29% (2011) nella zona dell'Artide. La riduzione dell'ozono*

indica il generico assottigliamento dell'ozonofera, una fascia della stratosfera che si è cominciato a studiare e rivelare a partire dalla fine degli anni settanta (stimata intorno al 5% dal 1979 al 1990). **озонова діра** поступове розрідження атмосферного озонowego шару, особливо над Антарктидою, через хімічне забруднення атмосфери

фр.: le trou dans la couche d'ozone

ісп.: agujero de la capa de ozono

англ.: ozone hole

нім.: Ozonloch

buona pratica (s.f.), 2008, *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *Si può dire, in sostanza, che i fondamenti di una buona pratica radioprotezionistica siano anzitutto quello di evitare in maniera assoluta esposizioni che non siano giustificate dall'attesa di un significativo beneficio alla società.* **найкраща практика** спосіб ведення діяльності, що дає найкращі результати з точки зору ефективності. Його часто пропонують як приклад, щоб поділитися досвідом.

фр.: pratiques d'excellence, pratiques exemplaires, meilleures pratiques (n.f., pl.)

ісп.: buena práctica (s.f.)

англ.: best practice

нім.: Best practice, Erfolgsmethode, Erfolgsmodell, Erfolgsrezept

business verde (s.m.), син.: **green business**, 2000, *сфера застосування*: зелена економіка **зелений бізнес** циркулярний (невичерпний) бізнес, стійка економічна діяльність ♦ *До функцій, що притаманні лише представникам зеленого бізнесу, відносяться: задоволення суспільних потреб, захист довкілля, мінімізація екологічно-деструктивного впливу на довкілля, формування екологічної свідомості суспільства.*

фр.: entreprises vertes, entreprises écologiques (n.f., pl.)

ісп.: empresa verde (s.f), negocios sostenibles, negocios sustentables, negocios verdes (s.m., pl.)

англ.: green business, sustainable business, environmental enterprise

нім.: grünes Unternehmen, grünes Business, Green Business

С

cabina di regia (s.f.), 2005, *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *Nel meeting è stata concordata la creazione di un'apposita **cabina di regia** cui toccherà il compito di verificare sul campo le varie possibilità e tracciare le coordinate per il varo di protocolli d'intesa tra ONB e FAO mirata all'inserimento dei biologi, anche attraverso percorsi di formazione, in progetti in tutto il mondo.* **підрозділ адміністративного управління** орган з виконавчою функцією керівництва та моніторингу діяльності, спрямованої на реалізацію загальної стратегії. Цей орган може також надавати об'єктивні та короткі відгуки про проведену діяльність.

фр.: **unité de direction administrative** (n.f.)

ісп.: **unidad de dirección administrativa** (s.f.)

англ.: **special administrative unit**

нім.: **Verwaltungseinheit**

cambiamento climatico (s.m.), 1956, *сфера застосування*: охорона довкілля **зміна клімату** значні зміни середніх температур на планеті ♦ *Глобальна **зміна клімату** – одна з найгостріших екологічних проблем, які стоять перед людством.*

фр.: **changement climatique** (n.m.)

ісп.: **cambio climático** (s.m.)

англ.: **climate change**

нім.: **Klimaänderung**

cancerogeno (agg.), 1937, *сфера застосування*: охорона довкілля, медицина ♦ *Gli agenti **cancerogeni** e mutageni sono in grado di provocare alterazioni genetiche e neoplasie nei soggetti esposti.* **канцерогенний** хімічний, фізичний або біологічний чинник, що сприяє розвитку ракових захворювань

фр.: **cancérigène** (adj.)

ісп.: **cancerígeno** (adj.)

англ.: **carcinogenic**

нім.: **karzinogene**

capacità di carico, capacità portante dell'ambiente (s.f.), 2012, *сфера застосування*: біорізноманіття, зелена економіка ♦ *La **capacità portante dell'ambiente** indica la soglia massima di sopportazione di organismi all'interno di un ecosistema affinché vengano preservate le condizioni di equilibrio dello stesso.* **ємність середовища** максимальний чисельності або біомаси організмів, який екосистема здатна підтримувати без порушення своєї рівноваги

фр.: **capacité de charge, capacité environnementale** (n.f.)

ісп.: **capacidad de carga** (s.f.)

англ.: **carrying capacity**

нім.: **Tragfähigkeit**

capitale naturale (s.m.), 1973, *сфера застосування*: зелена економіка **природний капітал, природне багатство** сукупність природних цінностей та екологічних

послуг, що сприяють добробуту людини ♦ *Першу найповнішу концепцію природного капіталу запропонували Р.Костанца і Г.Дейлі.*

фр.: **capital naturel** (n.m.)

ісп.: **capital natural** (s.m.)

англ.: **natural capital**

нім.: **Naturkapital**

capitale umano (s.m.), 1958, сфера застосування: зелена економіка ♦ *“Capitale umano” è un’espressione con cui metaforicamente si suole indicare l’insieme di capacità, abilità professionali, attitudini acquisite mediante lungo tirocinio e quindi non facilmente sostituibili.* **людський капітал** сукупність нематеріальних ресурсів, які можуть бути використані для виробництва, наприклад: освіта, професійні навички тощо (на додачу до природних здібностей людини)

фр.: **capital humain** (n.m.)

ісп.: **capital humano** (s.m.)

англ.: **human capital**

нім.: **Humankapital**

carbon tax (s.f.), 1998, син.: **tassa sul carbonio**, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Nel linguaggio giornalistico la locuzione “carbon tax” significa tassa sui prodotti energetici calcolata in base alla quantità di inquinanti che la loro combustione può generare.* **екологічний податок, вуглецевий податок, податок за викиди двоокису вуглецю** податок на вуглецевовмісне паливо (вугілля, нафту, природний газ) з метою обмеження його використання і зниження забруднення навколишнього середовища

фр.: **taxe carbone, écotaxe** (n.f.)

ісп.: **impuesto sobre el carbono** (s.m.)

англ.: **carbon tax**

нім.: **Kohlenstoffsteuer**

carpooler (s.m./s.f.), 2012, сфера застосування: зелена економіка, розумна мобільність ♦ *Diventare carpooler conviene, perché dividi le spese di viaggio con chi fa il tuo stesso percorso casa-lavoro.* **карпулер** той, хто ділиться використанням особистого транспортного засобу для поїздки на роботу

фр.: **covoitureur** (n.m.), **covoitureuse** (n.f.)

ісп.: **comparte coche** (s.m./s.f.)

англ.: **carpooler, car pooler**

нім.: **Mitfahrgelegenheit**

carpooling (s.m.), 2012, **co(n)vetturaggio** (з фр.) *підше: auto di gruppo, auto condivisa, viaggio condiviso, concarreggio* сфера застосування: розумна мобільність **карпулінг, райдшерінг** спільне користування авто для однієї поїздки або низки поїздок за приватними домовленостями або організовується через спеціалізовані сервіси, які збирають бронювання від водіїв і пасажирів, що шукають попутників ♦ **Райдшерінг** – комфортна альтернатива громадському транспорту для мешканців Ірпеня.

фр.: **partage de vehicule, covoiturage** (n.m.)

ісп.: **coche compartido** (s.m.)

англ.: **carpooling, ridesharing**

нім.: **Fahrgemeinschaft**

(fare) car pooling (v.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Ti preghiamo di rivedere le nostre linee guida su come **fare carpooling!** здійснювати карпулінг, брати участь у карпулінгу ділитися використанням особистого транспортного засобу для поїздки на роботу*

фр.: **covoiturer** (v.)

ісп.: **compartir coche** (v.)

англ.: **to car-pool, to carpool**

нім.: **sich an einem Car Sharing beteiligen**

car sharing (s.m.), 2012, *сфера застосування:* розумна мобільність **каршерінг** організація парку автомобілів, якими можна користуватися у встановлений час відповідно до власних потреб після сплати внеску за користування ♦ *А порівняно недавно в Україні з'явився **каршерінг**: це теж прокатні машини, але процес більш автоматизований.*

фр.: **service d'autopartage** (n.m.)

ісп.: **coche por hora** (s.m.), **alquiler de coches por hora** (s.m.)

англ.: **car sharing**

нім.: **Fahrgemeinschaft**

carico ambientale (s.m.), 1992, *сфера застосування:* зелена економіка, охорона довкілля ♦ *Il **carico ambientale** è insieme delle pressioni esercitate dai fattori antropici presenti in un'area sul complesso delle risorse ambientali.* **антропогенний вплив на довкілля** тиск, який чиниться сукупністю антропогенних факторів, присутніх на певній території, на певний природний ресурс

фр.: **charge environnementale** (n.f.)

ісп.: **carga ambiental** (s.f.)

англ.: **anthropogenic impact on the environment, human impact on the environment**

нім.: **Umweltbelastung**

Carta del turismo sostenibile (s.f.), 1995, *сфера застосування:* охорона довкілля **Хартія зі сталого туризму** документ, розроблений з нагоди Конференції на о. Лансароте, за сприянням СОТ та ЮНЕСКО в 1995 р.; Хартія об'єднує 18 принципів, які визначають перспективи розвитку туризму з урахуванням захисту природних ресурсів та збереження довкілля для майбутніх поколінь. ♦ *У **Хартії зі сталого туризму** написано: «Сталий туризм базується на критерії сталості, що означає, що він має бути екологічно нешкідливим в довготривалій перспективі, економічно доцільним та соціально рівним для місцевих громад».*

фр.: **Charte du tourisme durable** (s.f.)

ісп.: **Carta del Turismo Sostenible** (s.f.)

англ.: **Charter for Sustainable Tourism**

нім.: Charta für nachhaltigen Tourismus

casa ecoefficiente (s.f.), 2012, *сфера застосування*: розумне середовище ♦ *Clima estivo e alternative più frivole non hanno impedito ad alcune decine di persone di partecipare con attenzione ed interesse alla conferenza sulla casa ecoefficiente.*

енергоефективний будинок будинок з високою енергоефективністю та низьким впливом на навколишнє середовище, який відповідає встановленим нормам

фр.: **maison écoénergétique** (n.f.)

ісп.: **casa ecoenergética, casa energía-eficiente** (s.f.)

англ.: **energy efficient home, energy home**

нім.: **energieeffizientes Haus**

casa intelligente, domotica (s.f.), 1988, *сфера застосування*: розумне середовище ♦ *La domotica svolge un ruolo importantissimo nel rendere intelligenti apparecchiature, impianti e sistemi.* **розумний дім** будинок, оснащений найсучаснішими електронними та телематичними технологіями

фр.: **bâtiment intelligent, immeuble intelligent** (n.m.), **domotique** (n.f.)

ісп.: **casa inteligente, domótica** (s.f.)

англ.: **smart building, intelligent building**

нім.: **Smart Home**

catena alimentare, catena trofica, (s.f.), 1927, син.: **piramide alimentare, piramide ecologica** *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Catena alimentare è la sequenza dei rapporti alimentari che uniscono le specie che fanno parte di una comunità biologica: il primo stadio è sempre costituito da organismi autotrofi (vegetali) il secondo da animali erbivori, il terzo da carnivori, il quarto da carnivori che si nutrono dei precedenti e così via.* **харчовий (трофічний) ланцюг, ланцюг живлення** ланцюг взаємовідносин між організмами під час перенесення енергії їжі від джерела через ряд організмів на вищі трофічні рівні

фр.: **chaîne alimentaire** (n.f.)

ісп.: **cadena trófica, cadena alimenticia, cadena alimentaria** (s.f.)

англ.: **food chain**

нім.: **Nahrungskette**

certificazione ambientale (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La certificazione ambientale è un attestato che certifica l'impegno di un'organizzazione per il rispetto dell'ambiente.* **екологічна сертифікація** – процедура підтвердження відповідності товарів, послуг або виробництва екологічним стандартам з метою зменшення негативного впливу на довкілля.

фр.: **certification environnementale** (n.f.)

ісп.: **certificación ambiental** (s.f.)

англ.: **environmental certification**

нім.: **Umweltzertifizierung**

ciclabilità (s.f.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *Per ciclabilità si intende il tipo di mobilità che si serve della bicicletta come mezzo di trasporto, sia di persone che di merci ed oggetti.* **велоінфраструктура**,

велосипедна інфраструктура сукупність об'єктів, що забезпечують безпечне та зручне пересування велосипедистів (велодоріжки, стоянки, дорожні знаки, сервіси тощо)

фр.: **cyclabilité** (n.f.), **aménagement cyclable** (n.m.)

ісп.: **ciclabilidad** (s.f.)

англ.: **cycling infrastructure**

нім.: **Radverkehr, Fahrradverkehr**

ciclo di vita (s.m.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка **життєвий цикл** сукупність усіх етапів існування продукту – від видобутку сировини до остаточної утилізації відходів – з урахування їхнього впливу на довкілля

фр.: **cycle de vie** (n.m.)

ісп.: **ciclo de vida** (s.m.)

англ.: **life cycle**

нім.: **Lebenszyklus**

ciclo produttivo aperto (s.m.), 1995, *сфера застосування:* зелена економіка **відкритий цикл виробництва** виробничий цикл, представлений виключно як процес перетворення видобутої з природи сировини у продукцію, яка в свою чергу перетворюється на відходи ♦ **Відкритий цикл виробництва** має тенденцію бути менш ефективним у порівнянні з закритим циклом з допалюванням генераторного газу.

фр.: **production en cycle ouvert** (n.f.)

ісп.: **producción en ciclo abierto** (s.f.)

англ.: **open cycle production**

нім.: **offener Produktions-Kreislauf**

ciclo produttivo chiuso (s.m.), 1995, *сфера застосування:* зелена економіка **закритий цикл виробництва** виробничий цикл, що передбачає не лише перетворення сировини на готову продукцію, а й мінімізацію споживання природних ресурсів, скорочення обсягів відходів та їхню утилізацію або повторне використання в межах циклу

фр.: **production en cycle fermé** (n.f.)

ісп.: **producción en ciclo cerrado** (s.f.)

англ.: **closed cycle production**

нім.: **geschlossener Produktions-Kreislauf**

città intelligente (s.f.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* розумне життя ♦ *Il concetto di città intelligente è stato introdotto come un dispositivo strategico per contenere i moderni fattori di produzione urbana in un quadro comune e per sottolineare la crescente importanza delle tecnologie dell'informazione e della comunicazione (TIC), del capitale sociale e ambientale nel definire il profilo di competitività delle città, muovendosi verso la sostenibilità e verso misure ecologiche sia di controllo sia di risparmio energetico, ottimizzando le soluzioni per la mobilità e la sicurezza.* **розумне місто** місто, що характеризується інтеграцією знань, структур та технологічно вдосконалених засобів, типових для комунікаційного

та інформаційного суспільства, спрямованих на загальне стале зростання та поліпшення якості життя

фр.: **ville intelligente** (n.f.)

ісп.: **ciudad inteligente** (s.f.)

англ.: **smart city**

нім.: **Smart City**

città sostenibile (s.f.), син.: **città intelligente**, **smart city**, 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: зелена економіка **екологічно чисте місто**, **еко-місто** місто, що характеризується прагненням до екологічної, соціальної та економічної стійкості

фр.: **ville durable ou écocité** (n.f.)

ісп.: **ecociudad, ecópolis** (s.f.)

англ.: **sustainable city, eco-city**

нім.: **nachhaltige Stadt**

clima (s.m.), в екології з сер. XIX ст., *сфера застосування*: географія, біологія, загальна екологія ♦ *Il clima di una regione è l'insieme delle condizioni meteorologiche medie di quella zona.* **клімат** комплекс метеорологічних умов певного регіону впродовж різних пір року, що залежать від географічної широти, висоти, розташування відносно морського узбережжя

фр.: **climat** (n.m.)

ісп.: **clima** (s.m.)

англ.: **climate**

нім.: **Klima**

cluster (tecnologico) (s.m.) 1956, *сфера застосування*: розумні технології ♦ *I cluster tecnologici nazionali sono reti di soggetti pubblici e privati che operano sul territorio nazionale in settori quali la ricerca industriale, la formazione e il trasferimento tecnologico. Funzionano da catalizzatori di risorse per rispondere alle esigenze del territorio e del mercato, coordinare e rafforzare il collegamento tra il mondo della ricerca e quello delle imprese.* **(технологічний) кластер** скупчення взаємопов'язаних компаній, дослідницьких центрів та установ в межах певної економічної галузі, які співпрацюють задля розробки інноваційних продуктів, процесів або послуг

фр.: **pôle de compétitivité** (n.m.), **grappe industrielle, grappe d'entreprises** (n.f.)

ісп.: **clúster (tecnológico)** (s.m.)

англ.: **technological cluster, tech cluster**

нім.: **wettbewerbsfähiger Cluster**

coesione sociale (s.f.), 1893, *сфера застосування*: соціальна екологія **соціальна згуртованість** здатність суспільства забезпечувати добробут усіх людей, мінімізувати диспропорції та уникати виключення ♦ *Запорукою соціальної згуртованості є діалог і комунікація, як між владою і громадою так і в самій громаді між різними соціальними групами.*

фр.: **cohésion sociale** (n.f.)

ісп.: **cohesión social** (s.f.)

англ.: **social cohesion**

нім.: **sozialer Zusammenhalt**

cogenerazione (s.f.), 1982, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Per cogenerazione si intende la produzione combinata di energia elettrica e calore. одночасне виробництво електрики і тепла комбіноване виробництво електроенергії та пари, яке може використовуватися як у промисловості, так і у побуті (централізоване теплопостачання)*

фр.: **cogénération** (n.f.), **production combinée d'électricité et de chaleur** (n.f.), **CHP**

ісп.: **cogeneración** (s.f.), **generación combinada de calor y energía** (s.f.), **CHP**

англ.: **CHP (Combined Heat and Power), cogeneration**

нім.: **Kraft-Wärme-Kopplung**

cohousing, coresidenza (s.m.), 2012, *сфера застосування*: розумне життя **когаузинг, кохаузінг** модель житла, яка з'явилася в Скандинавії в 60 рр. XX ст., що поєднує окреме приватне помешкання та простір спільного користування (дитячі садки та ігрові зони для дітей, тренажерні зали, басейни, спорткомплекси, пральні тощо) ♦ *Але зараз мова йде не про комунальні квартири, які вже стали частиною фольклору, а про так звані «кохаузінги»*

фр.: **habitation communautaire** (n.f.)

ісп.: **vivienda colaborativa** (s.f.), **covivienda** (s.f.) (*México*)

англ.: **co-housing**

нім.: **Cohousing**

colonnina di ricarica, stazione di ricarica (s.f.), близько 2000, *сфера застосування*: розумна мобільність **зарядна станція** для електромобілів розподільник енергії, що використовується для підзарядки акумуляторів електромобілів ♦ *Перш ніж купити зарядну станцію для електромобіля, важливо чітко розуміти, для яких цілей вам потрібна зарядка.*

фр.: **borne de recharge** (n.f.)

ісп.: **electrolinera** (s.f.), **punto de recarga** (n.m.)

англ.: **charge port**

нім.: **Ladestation (für Elektrofahrzeuge)**

COMIECO, Consorzio nazionale per recupero e riciclo degli imballaggi a base cellulosica, 1997, *сфера застосування*: зелена економіка **Національний консорціум з відновлення та переробки упаковок із целюлози (КОМІЕКО)** Італійський національний консорціум, який займається відновленням та переробкою упаковок целюлозного походження

фр.: **Corepla (Consortium national pour la collecte, la valorisation et le recyclage des déchets des emballages plastiques)** (n.m.)

ісп.: **consorcio nacional para la recuperación y el reciclaje de envases a base de celulosa** (s.m.)

англ.: **National Consortium for the Recovery and Recycling of Cellulose-based packaging**

нім.: **Landeskonsortium für die Verwertung und Recycling von Zelluloseverpackungen**

componente ambientale (s.m.), *сфера застосування*: загальна екологія
компонент довкілля категорія фізично ідентифікованих елементів, що складають довкілля ♦ *Компонентами довкілля є: атмосфера, ґрунти та надра, водне середовище, флора та фауна, екосистеми, здоров'я населення, шум та вібрації, іонізуюче та неіонізуюче випромінювання, ландшафт.*

фр.: **composante environnementale** (n.f.)

ісп.: **componente ambiental** (s.m.)

англ.: **environmental component**

нім.: **Umweltkomponente**

compost (s.m.), 1985, **terricciato** (s.m.), 1879, **composta** (s.f.), *сфера застосування*: зелена економіка, *похід.*: **compostare** (v.t.) 1988, **compostabile** (agg.) ♦ *In agricoltura tradizionale il compost viene utilizzato come vero e proprio concime per arricchire il terreno.* **компост** продукт, отриманий у процесі аеробного бродіння з органічної складової твердих міських відходів і природних органічних матеріалів, що піддаються ферментації, або з їх сумішей із мулом, що утворюється в процесі очищення міських стічних вод

фр.: **compost** (n.m.)

ісп.: **compost** (s.m.), **composta** (s.f.)

англ.: **compost**

нім.: **Kompost**

compostaggio (s.m.), 1985, *сфера застосування*: зелена економіка, *похід.*: **lombricompostaggio**, **vermicompostaggio** ♦ *Il compostaggio domestico è una procedura utilizzata per gestire in proprio la frazione organica presente nei rifiuti solidi urbani prodotti in ambiente domestico.* **компостування** аеробний біологічний процес перетворення органічних речовин (побічних продуктів тваринництва, органічних відходів з побутових джерел тощо) у стабілізований екологічно безпечний продукт, подібний до ґрунту, багатий на мінеральні сполуки

фр.: **compostage** (n.m.)

ісп.: **compostaje** (s.m.)

англ.: **composting**

нім.: **Kompostierung**

comunità intelligente (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка, розумне середовище, розумне місто ♦ *Italian Smart Cities è la piattaforma web nazionale che raccoglie le esperienze e i progetti di comunità intelligenti implementati nelle città e nei comuni italiani.* **розумна спільнота, розумна громада** громада, яка свідомо вирішила використовувати інформаційні технології для трансформації життя та роботи у своєму місті; окрім соціальної користі, ця трансформація стимулює участь та співпрацю між самою громадою, урядом, промисловістю та закладами освіти

фр.: **communauté intelligente** (n.f.)

ісп.: **comunidad inteligente** (s.f.)

англ.: **smart community**

нім.: **intelligente Gemeinschaft**

condivisione (s.f.), 1978, сфера застосування: розумне життя ♦ *In informatica “condivisione” significa accesso e utilizzo contemporaneo a risorse comuni da parte di programmi o utenti diversi: si può mettere in condivisione la stampante; per estensione, in internet, è trasmissione e uso in comune di immagini, testi, video, ecc. спільне користування, шерінг використання будь-якого ресурсу (зокрема інформаційного) кількома користувачами*

фр.: **mise en commun** (n.f.)

ісп.: **uso compartido** (s.m.), **puesta en común** (s.f.)

англ.: **sharing, pooling**

нім.: **Sharing**

consumo di suolo (s.m.), 2012, син.: **consumo di territorio**, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Il tema del consumo di suolo è legato in particolare alla diffusione urbana; la rappresentazione più tipica del consumo di suolo è data dal crescente insieme di aree coperte da costruzioni, infrastrutture, aree estrattive, discariche, cantieri, cortili, piazzali e altre aree pavimentate o in terra battuta, serre e altre coperture permanenti, aeroporti e porti, aree e campi sportivi impermeabili, pannelli fotovoltaici e tutte le altre aree impermeabilizzate. використання земельних ресурсів процес залучення земель до господарського обороту (наприклад, під забудову, інфраструктуру, сільське господарство тощо), що часто супроводжується зменшенням природних або сільськогосподарських територій та зміною екологічної рівноваги*

фр.: **consommation des espaces agricoles** (n.f.)

ісп.: **uso del suelo, uso de la tierra, consumo de suelo, consumo de los recursos terrestres** (s.m.)

англ.: **land consumption**

нім.: **Flächenverbrauch**

consumo di territorio (s.m.), 2012, сфера застосування: зелена економіка використання земельних ресурсів див.: **consumo di suolo**

фр.: **consommation des espaces agricoles** (n.f.)

ісп.: **uso del suelo, uso de la tierra, consumo de suelo, consumo de los recursos terrestres** (s.m.)

англ.: **land consumption**

нім.: **Flächenverbrauch**

consumo responsabile, consumo intelligente, consumo critico (s.m.), 2012, сфера застосування: розумне життя ♦ *Per consumo responsabile si intende un consumo consapevole e sobrio. Ma non solo! Tale consumo si basa su diverse caratteristiche, fra cui il rapporto qualità-prezzo, basso impatto sia sociale che ambientale. Le sue finalità si spaziano dalla conduzione di una vita più salutare, fino a un minor consumo*

di risorse e minor inquinamento dell'ecosistema! **відповідальне споживання, розумне** (стійке) **споживання** споживання продуктів та послуг, що враховує принципи довгострокового збереження навколишнього середовища
фр.: **consommation responsable, consommation durable** (n.f.)
исп.: **consumo responsable, consumo sustentable, consumo sostenible** (s.m.)
англ.: **responsible consumption, sustainable consumption**
нім.: **Nachhaltiger Konsum**

contatore (elettronico) intelligente, smart meter (s.m.), 2011, *сфера застосування:* розумне життя ♦ *I contatori intelligenti consentono la comunicazione bidirezionale tra il contatore e il sistema centrale.* **розумний лічильник** узагальнений термін, що може застосовуватись до електронного пристрою, який записує споживання електроенергії, тепла чи води, при цьому додатково тарифікуючи облік за часом доби (для електроенергії) чи за температурою енергоносія та його об'ємом (гаряча вода, централізоване опалення) і регулярно надсилає інформацію постачальнику для моніторингу та виставлення рахунків
фр.: **compteur intelligent, compteur électrique communicant, compteur communicant** (n.m.)
исп.: **medidor inteligente, medidor eléctrico inteligente, medidor de electricidad inteligente** (s. m.)
англ.: **smart electric meter, smart meter**
нім.: **intelligenter Zähler**

contaminazione (s.f.), 60–70-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* екологічні проблеми ♦ *Contaminazione è la dispersione nell'ambiente di materiali o sostanze che deturpano, sporcano, inquinano: per esempio, contaminazione radioattiva, contaminazione biologica. La contaminazione biologica è la causa più comune delle malattie trasmesse per mezzo degli alimenti, per la presenza di virus, batteri o parassiti.* **забруднення** проникнення та поширення в живій істоті або в природному середовищі біологічного, хімічного або фізичного забрудника
фр.: **contamination** (n.f.)
исп.: **contaminación** (s.f.)
англ.: **contamination**
нім.: **Kontamination**

COREPLA, Consorzio per la Raccolta, il Riciclo e il Recupero di Imballaggi in Plastica, 1997, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Le attività del COREPLA includono l'informazione fornita alle imprese sulla gestione dei rifiuti costituiti da imballaggi in plastica, concentrandosi ancor prima del loro smaltimento, alle attività di riduzione e riuso, valutazione del ciclo di vita degli imballaggi, attività connesse all'adozione da parte di aziende di marchi ecologici, supporto per la definizione di regole nell'ambito della raccolta differenziata.* **COREPLA Італійський національний консорціум зі збору, переробки та відновлення пластикових упаковок** некомерційна організація, місія якої полягає у підвищенні обізнаності громадян, підприємців та муніципальних служб щодо правильного користування пластиковими упаковками

фр.: COREPLA, Consortium national pour la collecte, le recyclage et la récupération des emballages plastiques

ісп.: COREPLA, Consorcio Nacional para la recogida, reciclaje y recuperación de envases de plástico

англ.: COREPLA, National Consortium for the Collection and Recycling of Plastic Packages

нім.: COREPLA, Nationales Konsortium für die Sammlung, das Recycling und die Rückgewinnung von Kunststoffverpackungen

COREVE, Co.Re.Ve., Consorzio per il Recupero del Vetro, 1997, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Il Consorzio recupero vetro, spesso abbreviato in Co.Re.Ve., è il consorzio nazionale per la raccolta, il riciclaggio e il recupero dei rifiuti di imballaggio in vetro prodotti sul territorio nazionale. COREVE, Італійський консорціум з відновлення скла* некомерційна організація, що об'єднує виробників та імпортерів скляної тари, а також підприємства, пов'язані з розливом та оптовим продажем бутильованої продукції

фр.: COREVE, Consortium pour la récupération du verre

ісп.: COREVE, Consorcio para la recuperación de vidrio

англ.: COREVE, Consortium for the Glass Recovery

нім.: COREVE, Konsortium zur Rückgewinnung von Glas

coworking (s.m.), 2013, сфера застосування: розумне життя ♦ *L'affitto di una postazione (sedia e specchio) all'interno di un salone, una scelta di lavoro in coworking che libera i giovani parrucchieri dalla direzione creativa di famosi hair stylist e permette loro di crescere, consolidando stile, portafoglio clienti e guadagni.* **коворкінг** модель організації робочого простору, яку здебільшого використовують фрилансери та віддалені працівники, спільно користуючись офісним приміщенням. Вона передбачає наявність як індивідуальних робочих місць, так і зон для комунікації та співпраці з іншими спеціалістами.

фр.: bureau à frais partagés, espace de travail partagé, espace communautaire de travail (n.m.)

ісп.: cotrabajo (s.m.)

англ.: coworking (place)

нім.: Co-working, Coworking

creatività (s.f.), 1920, сфера застосування: розумні громадяни **креативність, творчий підхід** здатність творити за допомогою інтелекта та уяви ♦ *У психології термін «креативність» вживається для позначення процесу інтелектуальної діяльності, що включає наступні фактори: особливу чутливість до проблеми, здатність продукувати нові оригінальні ідеї, здатність синтезувати та аналізувати матеріал та визначати і структурувати певним чином нові враження та знання.*

фр.: créativité (n.f.)

ісп.: creatividad (s.f.)

англ.: creativity

нім.: Kreativität

crescita intelligente (s.f.), 2012 *сфера застосування*: екологія міста ♦ *Secondo la politica UE **crescita intelligente** significa migliorare le prestazioni dell'UE nei seguenti campi:*

- *istruzione (incoraggiare le persone ad apprendere, studiare ed aggiornare le loro competenze);*
- *ricerca/innovazione (creazione di nuovi prodotti/servizi in grado di stimolare la crescita e l'occupazione per affrontare le sfide della società);*
- *società digitale (uso delle tecnologie dell'informazione e della comunicazione)*

концепція розумного зростання (розумного розвитку) міста це підхід до містобудування та розвитку транспорту, який орієнтується на створення компактного, зручного для пішоходів і велосипедистів міського середовища. Він передбачає формування багатофункціональних районів зі змішаним використанням територій.

фр.: **croissance intelligente** (n.f.)

ісп.: **crecimiento inteligente** (s.m.), **desarrollo inteligente** (s.m.)

англ.: **smart growth**

нім.: **intelligentes Wachstum**

crescita sostenibile (s.f.), 2012, *сфера застосування*: загальна екологія ♦ *Nell'ambito della politica europea, **crescita sostenibile** significa:*

- *costruire un'economia a basse emissioni di CO2 più competitiva, capace di sfruttare le risorse in modo efficiente e sostenibile;*
- *tutelare l'ambiente, ridurre le emissioni e prevenire la perdita di Biodiversità;*
- *servirsi del ruolo guida dell'Europa per sviluppare nuove tecnologie e metodi di produzione verdi;*
- *introdurre reti elettriche intelligenti ed efficienti;*
- *sfruttare le reti su scala europea per conferire alle nostre imprese (specie le piccole aziende industriali) un ulteriore vantaggio competitivo;*
- *migliorare l'ambiente in cui operano le imprese, in particolare le piccole e medie (PMI);*

• *aiutare i consumatori a fare delle scelte informate* **стале (стійке) зростання** загальна концепція, яка передбачає встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі

фр.: **croissance soutenue et durable** (n.f.)

ісп.: **desarrollo sostenible** (s.m.)

англ.: **sustainable growth**

нім.: **nachhaltiges Wachstum**

crowdfunding (s.m.), 2016, *сфера застосування*: розумна економіка **Crowdfunding** è la raccolta collettiva e collaborativa di fondi, effettuata attraverso la rete, aperta a tutti coloro che decidono di finanziare progetti innovativi e imprese appena costituite. **краудфандинг, громадське фінансування** збір коштів, здебільшого через інтернет, за рахунок невеликих внесків дуже численних груп, які мають однакові інтереси або спільний проєкт або ж прагнуть підтримати інноваційну ідею

фр.: **financement participatif** (n.m.)

ісп.: **financiación colectiva, financiación popular** (s.f.), **micromecenazgo** (s.m.), **suscripción popular** (n.f.)

англ.: **crowdfunding**

нім.: **Crowdfunding, Schwarmfinanzierung, Gruppenfinanzierung**

crowdsourcing (s.m.), 2014, *сфера застосування:* розумні громадяни ♦ *Il crowdsourcing inizialmente si basava sul lavoro di volontari ed appassionati, che dedicavano il loro tempo libero a creare contenuti e risolvere problemi.*
краудсорсинг запит на ідеї, пропозиції або думки, який адресують широкому колу інтернет-користувачів (як окремим особам, так і організаціям) з метою реалізації проекту або вирішення певної проблеми

фр.: **externalisation ouverte** (n.f.)

ісп.: **crowdsourcing, tercerización masiva** (s.f.)

англ.: **crowdsourcing**

нім.: **Crowdsourcing, Schwarmauslagerung**

D

danno ambientale (s.m.), 1986, *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ *Per danno ambientale, si intende qualsiasi deterioramento significativo e misurabile, diretto o indiretto, di una risorsa naturale o dell'utilità assicurata da quest'ultima.* **екологічна шкода** будь-яке значне (пряме або опосередковане) пошкодження природного ресурсу чи зменшення його рентабельності

фр.: **dommage environnemental** (n.m.)

ісп.: **daño ambiental** (s.m.)

англ.: **environmental damage**

нім.: **Umweltproblem**

decompositori (s.m., pl.), 1942, *син.:* **bioriduttori**, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *I decompositori sono eterotrofi, organismi che si alimentano di materia organica in decomposizione o degli scarti animali.* **сапротрофи, редуценти** гетеротрофні організми (гриби та бактерії), які харчуються органічним матеріалом, утвореним в результаті розкладання мертвих тканин інших організмів або відходів та процесів життєдіяльності інших організмів

фр.: **décomposeurs** (n.m., pl.)

ісп.: **descomponedores, degradadores** (s.m., pl.)

англ.: **decomposers**

нім.: **Destruenten, Reduzenten**

deforestazione (s.f.), 1913, **disboscamento** (s.m.), 1811, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *La deforestazione dell'Amazzonia è un preoccupante fenomeno di disboscamento delle aree forestali del bacino Amazzonico del Brasile, iniziato negli anni Quaranta e attualmente divenuto di una portata estremamente preoccupante per la salute dell'intero Pianeta.* **знеліснення, збезліснення** знищення лісів у багатьох районах світу, особливо в тропіках (зокрема тропічних лісів в Амазонії) з метою переведення земель на нелісове використання

фр.: **déforestation** (s.f.)

ісп.: **deforestación, tala de árboles** (s.f.)

англ.: **deforestation, clearance, clearcutting, clearing**

нім.: **Entwaldung**

degrado ambientale (s.m.), 1992, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Il degrado ambientale non colpisce solo piante e animali, ma anche le persone.* **деградація довкілля** втрата вихідних характеристик структур, елементів та взаємозв'язків між компонентами екосистеми

фр.: **dégradation de l'environnement** (n.f.)

ісп.: **degradación ambiental** (s.f.)

англ.: **environmental degradation**

нім.: **Umweltschaden**

dematerializzazione (s.f.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *Nel linguaggio corrente la dematerializzazione ha assunto un significato più ampio e comprende il processo di rinnovamento delle attività*

giuridiche ed in particolare della pubblica amministrazione, che si evolvono verso l'abbandono delle carte creando i documenti giuridici direttamente in forma elettronica. **дематеріалізація, діжіталізація** заміна традиційної паперової форми для реєстрації актів та документів на цифрові файли

фр.: **dématérialisation** (n.f.)

ісп.: **desmaterialización** (s.f.)

англ.: **dematerialization**

нім.: **Dematerialisierung**

depuratore (s.m.) 1830, сфера застосування: охорона довкілля ♦ **Depuratore** è un impianto che consente di rimuovere le sostanze inquinanti, disciolte e in sospensione, dalle acque di rifiuto di origine domestica o industriale. **водоочисна споруда** система пристроїв, призначених для видалення забруднюючих елементів зі стічних вод

фр.: **purificateur d'eaux usées** (n.m.)

ісп.: **instalación de control de contaminación del agua, instalación de purificación de agua** (s.f.), **purificador de aguas residuales** (s.m.)

англ.: **water pollution control facility**

нім.: **Kläranlage, Reinigungsanlage**

desertificazione (s.f.), 1982, сфера застосування: екологічні проблеми ♦ **La desertificazione** è un processo di degradazione dei sistemi ambientali asciutti, associato agli effetti dell'azione umana, e la cui entità è variabile, sino all'instaurazione di condizioni di tipo desertico. **опустелювання, спустелювання** процес перетворення посушливих або напівзасушливих територій на пустелю в основному внаслідок кліматичних змін, до яких призводять вирубка лісів і безгосподарне використання земель

фр.: **désertification** (n.f.)

ісп.: **desertificación** (s.f.)

англ.: **desertification**

нім.: **Desertifikation**

detersivi (s.m., pl.), 1907, син.: **detergenti** (s.m., pl.) сфера застосування: екологічні проблеми **миючі (мийні) засоби** поверхнево-активні речовини або суміш поверхнево-активних речовин у вигляді порошків та розчинів з очисними властивостями ♦ У більшості контекстів термін «**миючий засіб**» відноситься до прального порошку або до засобу для миття посуду чи ін., на відміну від мила для рук.

фр.: **détergents** (n.m., pl.)

ісп.: **detergentes** (s.m., pl.)

англ.: **detergents**

нім.: **Reinigungsmittel**

digital divide (s.m.), 2005, сфера застосування: розумні технології, соціальна екологія **цифрова нерівність** див.: **divario digitale**

фр.: **fossé numérique, fracture numérique** (n.m.)

ісп.: **brecha digital** (s.f.)

англ.: **digital divide**

нім.: **digitale Kluft, digitale Spaltung**

divario digitale (s.m.), 2005, *сфера застосування*: розумні технології ♦ **Il divario digitale** (in inglese **digital divide**) è il divario esistente tra chi ha accesso effettivo alle tecnologie dell'informazione (in particolare personal computer e Internet) e chi ne è escluso, in modo parziale o totale. I motivi di esclusione comprendono diverse variabili: condizioni economiche, livello d'istruzione, qualità delle infrastrutture, differenze di età o di sesso, appartenenza a diversi gruppi etnici, provenienza geografica. **цифрова нерівність** дисбаланс з боку певних географічних регіонів або окремих груп населення у вміннях та можливостях доступу до інформаційних технологій

фр.: **fossé numérique, fracture numérique** (n.m.)

ісп.: **brecha digital** (s.f.)

англ.: **digital divide**

нім.: **digitale Kluft, digitale Spaltung**

diversità sociale (s.f.), XX ст., *сфера застосування*: соціальна екологія ♦ *Con i paesi che diventano più diversi, le idee della diversità sociale continuano ad evolversi ed espandersi, guidati dall'accesso che tutti devono interagire con più persone in tutto il mondo attraverso i media digitali: per lo più vengono discusse genere, razza, etnia, età, credenze religiose, stato socioeconomico, lingua, orientamento sessuale, identità sessuale, cultura, origine geografica, disabilità.* **соціальне різноманіття** це наявність у суспільстві різних соціальних груп, які відрізняються за такими ознаками, як раса, етнічне походження, релігія, вік, соціальний статус, освіта, мова тощо.

фр.: **mixité sociale** (n.f.)

ісп.: **diversidad social** (s.f.)

англ.: **social diversity**

нім.: **soziale Vielfalt**

dimorfismo (s.m.), 1841, *сфера застосування*: біорізноманіття **диморфізм** наявність у тварин або рослин двох категорій особин, які набувають різних форм; якщо таких форм більше двох, це називається поліморфізмом. ♦ *Найбільш поширеним диморфізмом серед тварин є статевий, який виникає, коли дві статі відрізняються одна від одної за вторинними ознаками, а також за наявністю різних статевих залоз.*

фр.: **dimorphisme** (n.m.)

ісп.: **dimorfismo** (s.m.)

англ.: **dimorphism**

нім.: **Dimorphismus**

discarica (s.m.), XX ст., *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *La discarica controllata è un enorme contenitore appositamente realizzato per smaltire i rifiuti, dai quali non può più essere recuperato nulla.* **сміттєзвалище** спеціально облаштована

територія, призначена для складування, ізоляції та захоронення побутових і промислових відходів. Такі об'єкти можуть мати різні конструктивні особливості залежно від типу відходів, які на них розміщуються.

фр.: **décharge** (n.f.)

ісп.: **vertedero** (s.m.)

англ.: **landfill site**

нім.: **Deponie**

domotica (s.f.), 1988, *сфера застосування*: розумне середовище ♦ “Domotronica” è un termine obsoleto, una volta usato per identificare l’automazione domestica: oggi questa scienza è definita con il termine **domotica**. **розумний дім** галузь, що займається застосуванням інформаційних технологій до низки пристроїв та систем, які зазвичай використовуються в помешканнях (наприклад: освітлення, кондиціонування, аудіовізуальна техніка, система безпеки), забезпечуючи їх автоматизацію

фр.: **automation domotique** (n.f.)

ісп.: **domótica** (s.f.)

англ.: **home automation, domotics, intelligent building, smart-house, digital home, smart home**

нім.: **Smart Home**

E

ecoaudit (s.m.), 2012, *сфера застосування: зелена економіка* ♦ *Con riferimento specifico alle problematiche ambientali, si sta affermando la valutazione, di tipo volontario, compiuta da un'impresa nei riguardi delle proprie attività produttive al fine di assicurare e mantenere l'efficacia del sistema di gestione ambientale (ecoaudit).* **екологічний аудит, екоаудит** системна оцінка екологічної політики компанії та її реального впровадження

фр.: **audit environnemental** (n.m.)

ісп.: **auditoría ecológica, auditoría ambiental, auditoría medioambiental** (s.f.)

англ.: **eco-audit**

нім.: **Öko-audit**

ecobilancio (s.m.), 2000, *син.:* **analisi del ciclo di vita** *сфера застосування: зелена економіка* ♦ *Il treno veloce mantiene invariate le caratteristiche sopra esposte per il trasporto ferroviario: il suo ecobilancio – l'impatto ambientale valutato a partire dalla fase di costruzione fino a quella di esercizio – dimostra, infatti, che i costi ambientali del trasporto passeggeri e merci sono significativamente inferiori rispetto a quelli dell'aereo e del trasporto su strada.* **екобаланс** оцінка життєвого циклу, що полягає у виявленні і кількісній оцінці вхідної сировини та відходів, а також енергетичних затрат для певного продукту, підприємства або виробничої ділянки, з урахуванням факторів впливу на навколишнє середовище

фр.: **évaluation du cycle de vie** (n.f.)

ісп.: **evaluación del ciclo de vida** (s.f.)

англ.: **life cycle assessment**

нім.: **Ökobilanzierung**

eco-design (s.m.), 2012, **progettazione ecocompatibile** (s.f.), *сфера застосування: зелена економіка* **еко-дизайн** проектування об'єкту/товару в такий спосіб, щоб він завдавав якнайменшої шкоди навколишньому середовищу під час його будівництва/виробництва, експлуатації та утилізації ♦ *Misìa екологічного дизайну* полягає в тому, щоб наші сьгоднішні дії і рішення не перешкоджали можливостям майбутніх поколінь.

фр.: **écoconception, conception écologique** (n.f.)

ісп.: **ecodiseño, diseño ecológico** (s.m.)

англ.: **ecodesign, ecological design, design for environment, DfE**

нім.: **Öko-Design**

ecoefficienza (s.f.), 2010, *сфера застосування: зелена економіка* ♦ *Il significato del termine ecoefficienza può essere fatto risalire alla riformulazione del concetto stesso di efficienza proposta da E. U. Von Weiszacker, A. B. Lovins e L. H. Lovins nel volume Fattore 4.* **екоефективність, екологічна ефективність** стратегічна орієнтація, що дозволяє компанії, яка інвестує у зменшення впливу на навколишнє середовище, подолати збиткові фактори (початкове збільшення витрат,

технологічні корективи тощо), перетворюючи їх у можливості для збільшення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства

фр.: **éco-efficacité** (n.f.)

ісп.: **ecoeficiencia** (s.f.)

англ.: **eco-efficiency**

нім.: **Ökoeffizienz**

ecogestione, gestione ambientale (s.f.), **eco-management** (s.m.), 1993, сфера застосування: зелена економіка, розумне врядування ♦ *Un sistema di **ecogestione** volontaria è un sistema di **gestione ambientale** di una qualsiasi organizzazione che possa essere attestato da un organismo di certificazione, pur non essendo obbligatorio per legge.* **екоменеджмент** підрозділ загального управління компанії, що включає в себе організаційну структуру, підзвітність, практики, процедури, процеси та ресурси для визначення та реалізації екологічної політики компанії

фр.: **gestion environnementale** (n.f.), **eco-management** (n.m.)

ісп.: **eco-gestión** (s.f.)

англ.: **eco-management**

нім.: **Öko-Management**

ecolabel (s.m.), 1992, **ecoetichetta** (s.f.), 1994, син.: **marchio ecologico** (s.m.), **etichetta ecologica, etichetta ambientale** (s.f.), сфера застосування: зелена економіка ♦ *L'ecoetichetta (dall'inglese ecolabel) è un sistema di etichettatura volontario per prodotti al consumo, un imballaggio o un servizio che garantisce che il prodotto, l'imballaggio o il servizio che li espongono siano progettati per limitare al minimo il proprio impatto ambientale in tutto il suo ciclo di vita (dall'approvvigionamento delle materie prime allo smaltimento) o l'impatto ambientale su un aspetto specifico (ad esempio l'origine delle materie prime o la riciclabilità), in un'ottica di sostenibilità.* **екомаркування** позначка, що наноситься спеціальними органами контролю, яка вказує, що увесь цикл виготовлення маркованого продукту був безпечним для навколишнього середовища

фр.: **label environnemental, label écologique** (n.m.)

ісп.: **etiqueta ecológica, ecoetiqueta** (s.f.)

англ.: **ecolabel, green sticker**

нім.: **Umweltzeichen, Ökolabel**

ecolabelling (s.m.), 2012, син.: **etichettatura ecologica** (s.f.), 2010, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Ecolabelling è la procedura per l'ottenimento dell'etichetta ecologica (detta anche ecolabel), assegnata da organismi appositamente accreditati a prodotti che risultino compatibili con l'ambiente, durante il loro intero ciclo di vita (produzione, uso, smaltimento finale).* **екомаркування** (процес) нанесення контрольної позначки, що засвідчує екологічну безпечність усього циклу виготовлення маркованого продукту

фр.: **éco-étiquetage, écoétiquetage, étiquetage écologique** (n.m.)

ісп.: **etiquetado ecológico, ecoetiquetado** (s.m.)

англ.: **ecolabelling**

нім.: **Umweltzeichen**

ecocompatibilità, ecosostenibilità (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка **екологічна сумісність, екосумісність** властивість товару, технології, виробничого процесу тощо, що не чинять негативного впливу на довкілля загалом або на певну екосистему. ♦ *Екосумісність будівельного проекту нового санаторія, що наближчим часом з'явиться поруч з місцевим заповідником, обговорювалась на засіданні обласної ради.*

фр.: **écocompatibilité** (n.f.)

ісп.: **compatibilidad ecológica, compatibilidad ambiental** (s.f.)

англ.: **ecocompatibility, environmental compatibility**

нім.: **Umweltverträglichkeit**

ecoefficienza (s.f.), 2006, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Dal punto di vista dei processi è centrale l'orientamento all'ecoefficienza, sul fronte sia degli input, ovvero la capacità di impiegare meno energia e materia a parità di prodotto, sia degli output, ovvero la capacità di ridurre le emissioni e la produzione dei rifiuti per unità di prodotto.* **екологічна ефективність, ефективність природозбереження, екоефективність** модель управління компанією, що поєднує економічну та екологічну досконалість

фр.: **éco-efficacité** (n.f.)

ісп.: **ecoefficiencia** (s.f.)

англ.: **eco-efficiency**

нім.: **Ökoeffizienz**

ecoinnovazione, eco-innovazione (s.f.), 2000, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Per ecoinnovazione s'intende qualsiasi innovazione che scaturisce in un progresso significativo verso l'obiettivo dello sviluppo sostenibile riducendo le incidenze delle nostre modalità produttive sull'ambiente, rafforzando la resilienza della natura alle pressioni ambientali o permettendo un uso più efficiente e responsabile delle risorse naturali.* **екоінновація** процес заміни продуктів чи корегування виробничих процесів та схем з метою збереження навколишнього середовища

фр.: **éco-innovation** (n.f.)

ісп.: **ecoinnovación, innovación ecológica** (s.f.)

англ.: **eco-innovation**

нім.: **Öko-Innovation, Umweltinnovation**

ecologia (s.f.), 1911, *сфера застосування*: загальна екологія, біорізноманіття ♦ *L'ecologia è nata a metà dell'Ottocento (la parola fu coniata dal tedesco Ernst Haeckel, 1834-1919).* **екологія** дисципліна, яка вивчає живих істот у їх взаємодії із середовищем існування з біологічної, хімічної та фізичної точок зору

фр.: **écologie** (n.f.)

ісп.: **ecología** (s.f.)

англ.: **ecology**

нім.: **Ökologie**

ecologia industriale (s.f.), 1989, *сфера застосування*: загальна екологія ♦ *La nascita dell'ecologia industriale si deve all'emergere di una strategia specifica per ridurre gli impatti antropici sulle risorse naturali prendendo a modello i fenomeni di riciclaggio della materia presenti negli ecosistemi.* **промислова екологія, інженерна екологія** область досліджень, яка через аналогію між функціонуванням екосистеми та промисловою системою поширює основні принципи екології на промисловість

фр.: **écologie industrielle** (n.f.)

ісп.: **ecología industrial** (s.f.)

англ.: **industrial ecology** (IE)

нім.: **Industrieökologie**

ecologia urbana (s.f.), 80-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: зелена економіка *Ecologia urbana è una disciplina scientifica, parte dell'ecologia, che studia cosa succede nell'ambiente urbano dal punto di vista biologico e ambientale.* **урбаністична екологія, урбоекологія, екологія міста** міждисциплінарна наукова галузь, що вивчає взаємодію між природними компонентами та антропогенними факторами в межах урбанізованих територій, аналізуючи екологічні процеси, потоки ресурсів (води, енергії, повітря) та вплив міського середовища на якість життя та сталий розвиток

фр.: **écologie urbaine** (n.f.)

ісп.: **ecología urbana** (s.f.)

англ.: **urban ecology**

нім.: **Stadtökologie**

eco-management (s.m.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: розумне врядування **еко-менеджмент** управління компанії, яке ґрунтується на аналізі екологічних наслідків діяльності компанії та на прийнятті необхідних заходів для захисту навколишнього середовища *див.:* **ecogestione** (s.f.).

фр.: **gestion environnementale** (n.f.)

ісп.: **ecogestión** (n.f.)

англ.: **eco-management, environmental management**

нім.: **Öko-Management, Umweltmanagement**

eco-management and audit scheme (s.m.), EMAS, 2001, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Eco-management and audit scheme (EMAS) è uno strumento volontario creato dalla Comunità europea al quale possono aderire volontariamente le organizzazioni (aziende, enti pubblici, ecc.) per valutare e migliorare le proprie prestazioni ambientali e fornire al pubblico e ad altri soggetti interessati informazioni sulla propria gestione ambientale.* **схема екологічного менеджменту й аудиту, схема екологічного управління і аудиту Європейського Співтовариства, схема EMAS** європейська система, до якої компанії та організації добровільно приєднуються з метою оцінки та підвищення їх екологічної ефективності

фр.: **système communautaire de management environnemental et d'audit (EMAS)** (n.m.)

исп.: Sistema Comunitario de Ecogestión y Ecoauditoría, Reglamento Comunitario de Ecogestión y Ecoauditoría, Reglamento EMAS (s.m.)

англ.: Eco-management and audit scheme

нім.: Umweltmanagement und Umweltbetriebsprüfung

eco-marketing, ecomarketing (s.m.), 2000, **green marketing, marketing ecologico, marketing verde** *сфера застосування: зелена економіка* ♦ *L'eco-marketing è la promozione di prodotti, servizi o attività descritte come ecologicamente sicure o più sostenibili a livello ambientale.* **екологічний маркетинг, екомаркетинг** *розробка та просування на ринку екологічно чистих продуктів та послуг*

фр.: **mercatique écologique** (n.f.)

исп.: **eco-márketing, ecomárketing, márketing verde, márketing ambiental, márketing sostenible** (s.m.)

англ.: **eco-marketing**

нім.: **Öko-Marketing**

economia digitale (s.f.), 1995, *сфера застосування: розумна економіка* ♦ *Basata sulle tecnologie informatiche, che ne rappresentano il pilastro, l'economia digitale comprende tutte le attività economiche che sulle tecnologie digitali si sono sviluppate e che ad esse fanno riferimento. La sempre maggiore interconnessione con l'economia tradizionale, peraltro, rende ardua e sfuggente ogni definizione più precisa. Tra le varie forme che può assumere l'economia digitale si ricorda l'e-commerce, una forma di commercio e vendita di beni o servizi che si effettua attraverso Internet, con piattaforme IT di diverso genere e struttura.* **цифрова економіка** *сфера економіки, яка базується на розвитку Інтернету та нових інформаційно-комунікаційних технологій*

фр.: **net-économie, net-économie, netéconomie, cyberéconomie, webéconomie, économie du Net, économie numérique** (n.f.)

исп.: **economía digital** (s.f.)

англ.: **digital economy, internet economy, new economy, web economy**

нім.: **digitale Wirtschaft**

economia ecologica, bioeconomia, (s.f.), 1971, *сфера застосування: зелена економіка* ♦ *L'economia ecologica è un approccio alla teoria economica incentrato su un forte legame tra equilibrio dell'ecosistema e benessere delle persone.* **екологічна економіка, біоекономіка** *дисципліна, яка вивчає взаємозв'язок екології та економічних систем, розглядаючи економіку як частину екосистеми*

фр.: **économie écologique, bioéconomie** (n.f.)

исп.: **economía ecológica (EE), bioeconomía** (s.f.)

англ.: **ecological economics, bioeconomics, ecolonomy, eco-economics**

нім.: **ökologische Ökonomie, ökologische Ökonomik**

economia responsabile (s.f.), 2012, *сфера застосування: розумна економіка* ♦ *Il mondo della finanza e le pretese riguardanti un'economia responsabile a livello sociale e ambientale sono agli antipodi, non si possono coniugare. Ancora oggi questa opinione è relativamente diffusa e sicuramente ha rappresentato il credo dominante*

per tanto, tanto tempo. Nella cosiddetta «finanza tradizionale» non c'era molto spazio per riflessioni ritenute di tipo «etico» e questo valeva, in fondo, per l'economia nel suo insieme e anche per chi studiava la materia all'università o nelle business school. **стабільна (стала) економіка** усі види економічної діяльності, які зважають на екологічні проблеми (з погляду сталого економічного розвитку)

фр.: **économie responsable, économie durable** (n. f.)

ісп.: **economía responsable, economía sustentable, economía sostenible** (s. f.)

англ.: **responsible economy, sustainable economy**

нім.: **nachhaltige Wirtschaft**

economia verde (s.f.), 2010, *сфера застосування:* розумна економіка ♦ *L'economia verde include dunque la generazione di energia verde basata sull'energia rinnovabile come sostituto per i combustibili fossili e il risparmio energetico grazie all'efficienza energetica.* **зелена економіка** економіка, особливо чутлива до екологічних проблем, спрямована на заохочення екологічно чистих систем виробництва та розвиток енергозбереження, використання відновлюваних джерел енергії, переробку відходів тощо

фр.: **économie verte, économie environnementale** (n.f.)

ісп.: **economía verde, economía ambiental** (s.f.)

англ.: **green economy**

нім.: **grüne Wirtschaft**

ecoquartiere (s.m.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Gli ecoquartieri sono quartieri concepiti ed edificati con l'obiettivo di portare nell'abitato un alto livello di qualità di vita, creando al contempo le condizioni per una riduzione dell'impatto ecologico delle attività umane.* **екорайон, екоквартал** міський простір, спроектований з урахуванням екологічно сталих моделей споживання, управління ресурсами, соціальної взаємодії та харчової культури, що спрямовані на досягнення екоефективності та збереження довкілля

фр.: **écoquartier** (n.m.)

ісп.: **barrio ecológico, eco-barrio, distrito ecológico** (s.m.)

англ.: **eco-district**

нім.: **Ökobezirk**

ecosistema, sistema ecologico (s.m.), 1971, *син.:* **biosistema**, 1983, *нохід.:* **ecosistemico** (agg.) *сфера застосування:* загальна екологія, біорізноманіття ♦ *L'ecosistema rappresenta un'unità ecologica di base costituita da un determinato ambiente di vita e dagli organismi che in esso vivono, cioè dall'insieme delle comunità di organismi animali e vegetali e dell'ambiente in cui essi interagiscono esempi di ecosistemi: un lago, una foresta, una barriera corallina ecc.* **екосистема, екологічна система** сукупність живих організмів, у тому числі бактерій, грибів, водоростей, рослинного покриву і тварин усіх таксономічних груп, і середовище їх спільного існування, об'єднані і єдине функціональне ціле, що виникає на основі взаємозалежності та причинно-наслідкових зв'язків між окремими екологічними компонентами. ♦ *Екосистема є робочою одиницею біосфери, її матеріально-екологічною ланкою автономність екосистеми має відносний*

характер, тому що властивості біосфери обумовлюють властивості **екосистеми** і навпаки.

фр.: **écosystème** (п.м.)

ісп.: **ecosistema** (s.m.)

англ.: **ecosystem** 1935

нім.: **Ökosystem**

ecosistema antropico (s.m.), *сфера застосування*: біорізноманіття, розумне середовище **антропо екосистема** екологічний комплекс, що формується під впливом людської діяльності та охоплює землекористування, мобільність населення і соціально-економічні складові довкілля ♦ **Антропо екосистема** це навколишнє середовище, яке безпосередньо включає також і людину.

фр.: **écosystème anthropique** (п.м.)

ісп.: **ecosistema antrópico** (s.m.)

англ.: **anthropic ecosystem**

нім.: **anthropisches Ökosystem**

ecosistema naturale (s.m.), *сфера застосування*: біорізноманіття, розумне середовище ♦ *Gli ecosistemi naturali sono tutti quelli che si formano in natura, senza l'intervento dell'uomo, e riescono a raggiungere il loro equilibrio ecologico in completa autonomia.* **природна екосистема** природна єдність, що охоплює всі організми, які співіснують у даній зоні, взаємодіючи з фізичним середовищем, таким чином, що енергетичний потік призводить до чітко визначеної біотичної структури та циклізації матеріалів між живими та неживими організмами всередині системи

фр.: **écosystème naturel**

ісп.: **ecosistema natural**

англ.: **natural ecosystem**

нім.: **natürliches Ökosystem**

ecosistema urbano (s.m.), 1978, *сфера застосування*: біорізноманіття, розумне середовище **урбоекосистема** природно-територіальний комплекс (геокомплекс) зі всією його ієрархічною структурою – від ландшафту до фації – який знаходиться під безпосереднім впливом міста. ♦ **Урбоекосистема** – це штучно створене і підтримуване людиною середовище: сюди відносяться міста, селища і урбанізовані людьми зони передмістя.

фр.: **écosystème urbain**

ісп.: **ecosistema urbano**

англ.: **urban ecosystem**

нім.: **städtische Ökosystem, urbanes ökosystem**

ecosostenibilità (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *L'ecosostenibilità è quell'insieme di azioni che hanno come focus l'ecologia e il rispetto per gli animali.* **(екологічна) сталість довкілля** здатність людини використовувати природні ресурси з повагою до довкілля і без шкоди для їх використання майбутніми поколіннями

фр.: **durabilité écologique** (n.f.)

ісп.: **sostenibilidad, sustentabilidad, sostenibilidad ecológica, sostenibilidad ambiental, ecosostenibilidad** (s.f.)

англ.: **eco sustainability**

нім.: **Umweltverträglichkeit**

ecoterrorismo (s.m.), 1989, сфера застосування: соціальна екологія ♦ *L'ecoterrorismo è una forma di ambientalismo radicale nato dalla stessa scuola di pensiero che ha prodotto ecologia profonda, ecofemminismo, ecologia sociale e bioregionalismo.* **екотероризм, «зелений тероризм»** вид тероризму, що здійснюється під гаслами збереження природного середовища та захисту прав тварин або дикої природи загалом; такий вид тероризму включає прояви насильства, обмани, маніпуляції, пропаганду задля лобювання вигідних певним колам законів і шахрайських схем

фр.: **écoterrorisme**

ісп.: **ecoterrorismo**

англ.: **eco-terrorism**

нім.: **Ökoterrorismus**

ecotipo (s.m.), 1922, сфера застосування: біорізноманіття ♦ *Un ecotipo è una distinta popolazione di un animale, una pianta o un altro organismo che è strettamente collegata nelle sue caratteristiche all'ambiente ecologico in cui vive.* **екотип** підвид, який хоч і мешкає в тому ж географічному регіоні, що й інші підвиди того ж виду, відрізняється певними ознаками від свого оточення (наприклад, платтяна та головна воші)

фр.: **écotype** (n.m.)

ісп.: **ecotipo** (s.m.)

англ.: **ecotype**

нім.: **Ökotyp**

ecotono (s.m.), 1987, сфера застосування: біорізноманіття ♦ *Nell'ecotono si ha un graduale passaggio fra le specie caratteristiche delle differenti biocenosi: l'importanza dell'ecotono è dovuta al fatto che in esso, generalmente, si ha una maggiore biodiversità rispetto a quelle presenti nelle biocenosi che separa.* **екотон** зона переходу між двома екологічними системами, в якій існує конкуренція між організмами, спільними для обох сусідніх зон

фр.: **écotone** (n.m.)

ісп.: **ecotono** (s.m.)

англ.: **ecotone**

нім.: **Ökoton**

ecoturismo (s.m.), 2002, син.: **turismo ecologico**, сфера застосування: зелена економіка *La definizione di ecoturismo è stata coniata nel 2002 in occasione del summit mondiale dell'ecoturismo a Quebec. Prima il termine "ecoturismo" era usato in senso stretto per intendere il turismo sostenibile ed in senso ampio il turismo responsabile, ossia il rispetto della cultura e della società locale. Con la dichiarazione*

di Quebec i paesi hanno scelto di adottare la definizione allargata di ecoturismo. L'ecoturismo deve saper coniugare il rispetto dell'ambiente, della cultura e della società del luogo, lo sviluppo economico locale e la soddisfazione del turista. **екотуризм, екологічний туризм** форма туризму, спрямована на відповідальне подорожування до природних територій з метою пізнання природи та культури, що сприяє збереженню довкілля та підтримці місцевих громад

фр.: **écotourisme** (n.m.)

исп.: **turismo ecológico, ecoturismo, turismo de naturaleza** (s.m.)

англ.: **ecotourism**

нім.: **Ökotourismus**

edificio a energia positiva (s.m.), **edificio a guadagno energetico** (s.m.) 2010, *сфера застосування:* розумне середовище ♦ *Arriviamo così agli edifici a energia positiva (energy plus building), detti anche edifici a guadagno energetico: sono quelli che assicurano un bilancio energetico positivo, ovvero producono più energia del fabbisogno necessario.* **активний будинок, будинок з позитивним енергобалансом, будинок за стандартом «енергія плюс»** біокліматичний будинок, який виробляє більше енергії, ніж споживає

фр.: **bâtiment à énergie positive (BEPOS), bâtiment à bilan énergétique positif** (n.m.)

исп.: **edificio de energía positiva** (s.m.)

англ.: **energy plus building, energy plus house, positive-energy building, active house**

нім.: **Plusenergiehaus**

edificio a energia quasi zero (s.m.), 2010 *сфера застосування:* розумне середовище ♦ *Gli edifici “ad energia quasi zero” nZEB (nearly Zero Energy Building) sono immobili che semplicemente consumano pochissima energia per riscaldamento, raffrescamento, produzione di acqua calda sanitaria, ventilazione, illuminazione.* **будинок з майже нульовим споживанням енергії** будівля з дуже високими енергетичними характеристиками і низькими або майже нульовими енергетичними затратами, з енергією, отриманою з відновлюваних джерел, розташованих в межах системи помешкання (in situ)

фр.: **bâtiment à énergie quasi-nulle** (n.m.)

исп.: **edificio de energía casi nula** (s.m.)

англ.: **nearly zero-energy building, NZEB**

нім.: **Fast-Nullenergiegebäude**

edificio ecologico (s.m.), 2006 *сфера застосування:* розумне середовище ♦ *Fra i più importanti livelli prestazionali raggiunti sull'edificio ecologico ci sono: una riduzione dei consumi energetici annui di circa il 10%; il tasso di riciclaggio dei rifiuti prodotti da beni di consumo pari all'88% e quello da beni durevoli pari al 100%; il 100% dell'energia elettrica utilizzata proveniente da fonti rinnovabili; l'82% di tutte le apparecchiature elettriche ad elevato risparmio energetico e certificate; le materie prime per gli arredi contenenti legno certificato e materiale riciclato; particolare attenzione è stata dedicata anche alla mobilità sostenibile. Infatti, si è*

incentivato l'uso dei mezzi pubblici e della bicicletta, offrendo uno shuttle bus gratuito che collega la fermata metro e bus Laurentina, mettendo a disposizione docce con spogliatoi per chi si reca in ufficio in bici o per chi sceglie di fare jogging.
екологічний будинок, зелений будинок будівля, при проектуванні, будівництві та експлуатації якої екологічна шкода була мінімальною

фр.: **bâtiment écologique, bâtiment vert** (n.m.)

ісп.: **edificio ecológico, edificio verde** (s.m.)

англ.: **ecological building, green building**

нім.: **Ökologisches Bauen, grünes Gebäude**

educazione ambientale (s.m.), 1969, *сфера застосування:* розумне середовище ♦ *L'educazione ambientale è un approccio educativo emerso negli anni '70 e ha lo scopo di trasmettere un approccio responsabile all'ambiente e alle risorse naturali.*
екологічна освіта організовані зусилля для вивчення особливостей функціонування природних середовищ та, зокрема, здатності людини керувати поведінкою й екосистемами для сталого розвитку та життя

фр.: **éducation à l'environnement et au développement durable** (EEDD), **éducation au développement durable** (EDD) (n.f.)

ісп.: **educación ambiental** (s.f.)

англ.: **environmental education** (EE)

нім.: **Umweltbildung**

educazione permanente (s.f.), 1972, *сфера застосування:* розумні громадяни ♦ *Per "educazione permanente" si intende l'attività di perfezionamento e di studio svolta in modo costante da un singolo individuo o da un'organizzazione nel suo insieme per aggiornare e sviluppare le conoscenze e le tecniche professionali.*
безперервне навчання індивідуальний навчальний процес, який йде за шкільним та університетським, і відбувається на робочому місці, на курсах з підвищення кваліфікації, в культурних центрах та інших державних і приватних установах протягом усього життя людини

фр.: **éducation permanente, formation tout au long de la vie** (n.f.), **apprentissage tout au long de la vie** (n.m.)

ісп.: **educación permanente** (s.f.)

англ.: **lifelong learning**

нім.: **Lebenslanges Lernen, lebensbegleitendes Lernen**

effetti ambientali (s.m., pl.), 80-ті рр. XX ст., *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Per effetto ambientale si intende la potenzialità del danno che potrebbe causare all'ambiente, un determinato fattore di inquinamento dello stesso.*
наслідки впливу на навколишнє середовище зміни в навколишньому середовищі – як позитивні, так і негативні – спричинені діяльністю, продуктами та процесами певного виду господарювання

фр.: **effets sur l'environnement** (n.m., pl.)

ісп.: **efectos ambientales** (s.m., pl.)

англ.: **environmental effects**

нім.: **Umwelteinflüsse**

effetti ambientali globali (s.m., pl.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La riduzione degli effetti ambientali globali non può che essere affrontata attraverso accordi di cooperazione internazionale.* **глобальні екологічні наслідки** наслідки економічної діяльності, що проявляються не в регіональному чи місцевому масштабі, а в глобальному, наприклад: **парниковий ефект, евтрофікація води, закислення поверхневих вод, кислотні дощі, зменшення озонowego шару** тощо

фр.: **effets environnementaux mondiaux** (n.m., pl.)

ісп.: **efectos ambientales globales** (s.m., pl.)

англ.: **global environmental effects**

нім.: **globale Umwelteinflüsse**

effetto serra (s.m.), 1990, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *L'effetto serra è il fenomeno di riscaldamento globale del nostro pianeta dovuto alla presenza di alcuni gas nell'atmosfera terrestre.* **парниковий ефект** природне явище, зумовлене здатністю атмосферного шару, зокрема вуглекислого газу, затримувати тепло, що випромінюється з поверхні Землі, і перешкоджати його виходу в космос. Упродовж останніх десятиліть інтенсивність цього явища зросла, що спричинило підвищення середньої температури на планеті.

фр.: **effet de serre**

ісп.: **efecto invernadero**

англ.: **greenhouse effect**

нім.: **Treibhauseffekt**

efficientamento energetico (s.m.), 1990, *сфера застосування*: розумне середовище ♦ *Quando si parla di efficientamento energetico si fa riferimento agli interventi, realizzati su edifici pubblici e privati, complessi aziendali e commerciali per migliorarne l'efficienza energetica, ossia per ottimizzare il rapporto tra immissione di energia e rendimento in termini di produzione o di consumi.* **поліпшення енергоефективності** надання об'єкту господарювання більшої ефективності або функціональності з точки зору споживання енергії

фр.: **amélioration de l'efficacité énergétique** (n.f.)

ісп.: **mejora de la eficiencia energética** (s.f.)

англ.: **energy efficiency enhancement**

нім.: **Energieeffizienz**

efficienza energetica (s.f.), 1996, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *L'efficienza energetica indica in senso lato il rapporto quantitativo e misurabile tra un risultato – realizzato con un macchinario o un processo – e l'energia impiegata per ottenerlo.* **енергоефективність** здатність оптимізувати споживання енергії, уникаючи відходів та максимально підвищуючи якість послуги

фр.: **efficacité énergétique** (n.f.)

ісп.: **eficiencia energética** (s.f.), **uso eficiente de la energía, ahorro energético** (s.m.)

англ.: **energy efficiency**

нім.: **Energieeffizienz**

e-government (s.m.), 2006, *сфера застосування*: розумне врядування **електронне урядування** комплекс взаємовідносин, що відбуваються через Інтернет між підрозділами державної адміністрації, з одного боку, та громадянами і підприємцями, з іншого, з метою швидкого поширення інформації та надання якісних послуг через використання електронних додатків ♦ *Комп'ютеризоване керування функціями державного управління в системі електронного урядування дозволяє установам реагувати ефективніше та з меншими витратами на потреби населення.*

фр.: **administration en ligne, administration électronique, cyberadministration** (n.f.)

ісп.: **gobierno electrónico** (s.m.)

англ.: **e-government**

нім.: **E-Government, E-Regierung**

emissione (in atmosfera) (s.f.), 1979, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Le emissioni in atmosfera di sostanze inquinanti sono all'origine di alcuni dei problemi ambientali più importanti e urgenti da affrontare: qualità dell'aria, cambiamenti climatici, buco dell' ozono nella stratosfera e altri fenomeni.* **(атмосферний) викид** викид в атмосферу будь-якої твердої, рідкої або газоподібної речовини, яка може прямо чи опосередковано впливати на навколишнє середовище

фр.: **émission** (n.f.)

ісп.: **emisión** (s.f.)

англ.: **emission**

нім.: **Emission**

empowerment (s.m.), 2000, *сфера застосування*: розумні громадяни ♦ *Secondo l'Accademia della Crusca la parola "empowerment", già circolante negli anni Novanta ma affermata nei primi anni Duemila, è diffuso in almeno due importanti linguaggi settoriali: quello economico-finanziario e quello medico-psicologico, all'interno dei quali assume significati peculiari.* **розширення прав і можливостей, уповноваження, підвищення компетентності і відповідальності** досягнення самоусвідомлення та контролю над власним вибором, рішеннями та діями як в контексті особистих стосунків, так і в політичному та суспільному житті

фр.: **autonomisation** (n.f.)

ісп.: **empoderamiento** (s.m.)

англ.: **empowerment**

нім.: **Empowerment**

emungimento (s.m.), 1971, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *L'emungimento consiste nell'estrazione di acqua dal sottosuolo; ai fini di una razionale sfruttamento delle acque sotterranee, è necessario sapere se si tratta di acque fossili, cioè non più rifornite con apporti che integrino quanto viene estratto, oppure di una risorsa di acqua rinnovabile.* **викачування ґрунтових вод** процес видобування води з підземних водоносних горизонтів (аквіферів) за допомогою

насосів для використання в сільському господарстві, промисловості або для питного водопостачання

фр.: **pompage (des eaux souterraines)** (n.m.)

ісп.: **bombeo (de aguas subterráneas)** (s.m.)

англ.: **groundwater pumping**

нім.: **Grundwasser pumpen**

endemico (agg.), 1730, *сфера застосування:* біорізноманіття ♦ *Possiamo cominciare a dire che Sars-cov-2 sta, finalmente, diventando **endemico**? Che grazie allo sforzo inimmaginabile messo in atto dalla scienza oggi abbiamo più strumenti per fronteggiare il virus? Noi pensiamo sia ora, e che cominciare a dirlo sia già una cura.*

ендемічний присутній виключно в певному географічному районі

фр.: **endémique** (adj.)

ісп.: **endémico** (adj.)

англ.: **endemic**

нім.: **endemisch**

energia alternativa (s.f.), часто у *мн.:* **energie alternative**, неологізм утворений шляхом скорочення, від **fonti di energia alternative** 70-ті рр. XX ст., *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Dal 1970 in avanti, quando si parlava di **energie alternative**, si pensava ad energie alternative al petrolio, ora una definizione più vicina alle mutate esigenze socioambientali fa restringere il campo alle sole fonti rinnovabili: il sole, il vento, l'energia idroelettrica, la geotermia, il moto ondoso, le maree, le biomasse. **альтернативні джерела енергії** будь-які джерела енергії, які є альтернативою викопному паливу, а саме: відновлювані джерела, до яких відносять енергію сонячного випромінювання, вітру, морів, річок, біомаси, теплоти Землі, та вторинні енергетичні ресурси, які існують постійно або виникають періодично у довкіллі*

фр.: **énergies renouvelables, énergie renouvelable**

ісп.: **energía alternativa, fuentes de energía alternativaenergía renovable**

англ.: **renewable energy**

нім.: **erneuerbare Energien, regenerative Energien**

energia del moto ondoso (s. f.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *L'energia marina, detta anche energia oceanica o energia pelagica, viene sfruttata attraverso specifiche tecnologie di tipo fluidodinamico. In altre parole, queste particolari tecnologie sono in grado di ricavare energia meccanica dal movimento dell'acqua come, per esempio, l'**energia del moto ondoso**, l'energia delle maree o quella delle correnti e la convertono in energia elettrica. Altre tecnologie sfruttano invece il potenziale termico o chimico. **енергія (морських) хвиль** енергія, що виробляється рухом поверхневих вод, яка може трансформуватися в електричну енергію*

фр.: **énergie des vagues, énergie de la houle, énergie houlomotrice** (n. f.)

ісп.: **energía de las olas, energía de las olas del mar, energía de las olas marinas, energía de las olas del océano** (s. f.)

англ.: **wave energy, marine wave energy, ocean wave energy**

нім.: Wellenenergie

energia eolica (s.f.), 2012, *пор.: eolico, сфера застосування: зелена економіка ♦ L'energia eolica è una fonte energetica molto antica che sfrutta la forza cinetica del vento per trasformarla in energia elettrica.* **енергія вітру** відновлювана енергія, що виробляється вітром

фр.: énergie éolienne (n.f.)

ісп.: energía eólica (s.f.)

англ.: wind energy

нім.: Windenergie

energia finale (s.f.), 70–80-ті pp. XX ст., *сфера застосування: зелена економіка ♦ L'energia finale esprime il consumo delle varie fonti energetiche, nella forma di combustibile o energia acquistata.* **кінцева енергія** перетворена енергія, що передається кінцевому споживачу

фр.: énergie finale (n.f.)

ісп.: energía final (s.f.)

англ.: final energy

нім.: Endenergie

energia geotermica (loc.s.f.), 70-ті pp. XX ст., *син.: geotermia, похід.: geotermico (agg.), сфера застосування: зелена економіка ♦ Fonte di energia verde e rinnovabile per eccellenza, l'energia geotermica è un'energia alternativa e pulita a cui fanno da cornice non trascurabili vantaggi.* **геотермальна енергія** енергія, що отримується від природного тепла Землі з її глибинних шарів

фр.: énergie géothermique (n.f.)

ісп.: energía geotérmica (s.f.)

англ.: geothermal energy

нім.: Erdwärme

energia primaria (s.f.), 70-ті pp. XX ст., *сфера застосування: зелена економіка ♦ La produzione di energia primaria comprende la produzione nazionale di fonti di energia primaria e si ha allorché le risorse naturali sono sfruttate, ad esempio, in miniere di carbone, campi petroliferi, impianti idroelettrici o nella fabbricazione di biocombustibili.* **первинна енергія** енергія, зосереджена у природних ресурсах (наприклад, вугілля, сира нафта, сонячне світло, уран), яка не підлягала ніяким штучним змінам чи перетворенням

фр.: énergie primaire (n.f.)

ісп.: energía primaria (s.f.)

англ.: primary energy

нім.: Primärenergie

energia rinnovabile (s.f.), 2012, *сфера застосування: зелена економіка ♦ Le fonti di energia rinnovabile sono delle fonti energetiche ricavate da risorse che sono naturalmente reintegrate in una scala temporale umana, come la luce solare, il vento, la pioggia, le maree, le onde e il calore geotermico.* **відновлювана енергія** енергія, отримана з невичерпних природних ресурсів

фр.: **énergie renouvelable** (n.f.)

ісп.: **energía renovable** (s.f.)

англ.: **renewable energy**

нім.: **erneuerbare Energie**

energia secondaria (s.f.), 70-ті pp. XX ст., сфера застосування: зелена економіка

♦ *Una fonte di **energia secondaria** è una fonte energetica che può essere prodotta a partire da una fonte primaria.* **вторинна енергія** енергія, що є результатом перетворення первинної енергії

фр.: **énergie secondaire** (n.f.)

ісп.: **energía secundaria** (s.f.)

англ.: **secondary energy**

нім.: **sekundäre Energie**

energia utile (s.f.), 70-ті pp. XX ст., сфера застосування: зелена економіка ♦

L'energia finale fornita al cliente viene trasformata in energia utile in impianti e macchine quali, ad esempio, l'impianto di riscaldamento, la lavatrice o altri elettrodomestici. **корисна енергія, енергія нетто, нетто-енергія** кінцева енергія, яку фактично використовує користувач

фр.: **énergie nette, énergie utile** (n.f.)

ісп.: **energía útil** (s.f.)

англ.: **net energy**

нім.: **Nutzenergie**

energy manager (s.m.), 1982, сфера застосування: зелена економіка ♦

La figura dell'energy manager nasce nel 1973 negli Stati Uniti d'America, a seguito della grave crisi petrolifera che colpì il paese; solo negli anni '80 la figura venne istituzionalizzata in Italia acquisendo nel tempo, nel processo dell'uso ottimale e razionale energetico, sempre più peso. **енергетичний менеджер** співробітник, відповідальний за збереження та раціональне використання енергії в компанії

фр.: **gestionnaire de l'énergie** (n.m.)

ісп.: **gerente (de) energía** (g.c.)

англ.: **energy manager**

нім.: **Energiemanager**

entropia (s.f.), 1892, сфера застосування: фізика, загальна екологія **ентропія**

тенденція використовуваної енергії до деградації або перетворення на мало корисне низькотемпературне тепло ♦ **Ентропія** є показником схильності системи до втрати рівноваги.

фр.: **entropie** (s.f.)

ісп.: **entropía** (s.f.)

англ.: **entropy**

нім.: **Entropie**

eolico (agg.), 1828, сфера застосування: зелена економіка (як іменник: син.

energia eolica) ♦ *L'energia **eolica** crea energia pulita sfruttando la forza del vento.* **1.**

вітровий викликаний або спричинений вітром; **2.** енергія вітру

фр.: **éolien** (adj.)

ісп.: **eólico** (adj.)

англ.: **eolian, wind**

нім.: **Äolisch, Wind**

erosione (s.f.), 1683, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *L'erosione è un processo naturale in tutti gli ecosistemi terrestri, ma è accelerato e intensificato da numerose attività antropiche.* **ерозія** руйнування та видалення (видування, вимивання) матеріалу з земної поверхні вітром, дощем, водою тощо ♦ *вітрова ерозія.*

фр.: **érosion, meteorización** (n.f)

ісп.: **erosión** (s.f.)

англ.: **erosion, weathering**

нім.: **Erosion**

eterotrofo (s.m.), 1932, *сфера застосування*: мікробіологія ♦ *Gli eterotrofi non sono in grado di sintetizzare le proprie sostanze nutritive, ma le devono assumere sotto forma di carboidrati, proteine e lipidi dai tessuti animali o vegetali di cui si nutrono in termini di energetica ecologica, gli eterotrofi appartengono ai livelli dei consumatori (primari o di ordine superiore) della piramide ecologica.* **гетеротроф, консумент** організм, що отримує життєву енергію, харчуючись рослинами чи іншими тваринами. ♦ *До гетеротрофів відносять травоядних тварин, хижаків, паразитів, хижі рослини (такі, як росянка) та гриби; таких організмів на Землі найбільше – близько 1,5 млн. видів.*

фр.: **hétérotrophe**

ісп.: **heterótrofo**

англ.: **heterotroph**

нім.: **Heterotroph**

eutrofizzazione (s.f.), 1982, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *La conseguenza dell'eutrofizzazione è il degrado della qualità dell'acqua tale da ridurne o precluderne l'uso, con conseguente instaurarsi di un ambiente anaerobico e la distruzione delle principali forme di vita acquatica.* **евтрофікація** підвищення біологічної продуктивності водних об'єктів в результаті накопичення в воді біогенних елементів (головним чином азоту і фосфору) під дією антропогенних або природних чинників

фр.: **eutrophisation** (n.f)

ісп.: **eutrofización** (s.f.)

англ.: **eutrophication, hypertrophication**

нім.: **Eutrophierung**

evoluzione (s.f.), 60-ті pp. XIX ст., *сфера застосування*: загальна біологія, біорізноманіття ♦ *Teoria dell'evoluzione è ciascuna delle teorie sull'origine della vita e sui processi che hanno prodotto gli organismi attuali.* **еволюція** поступовий розвиток живих організмів, що з часом призводить до набуття ними нових успадкованих характеристик і переходу від простих до вищих і складніших форм

фр.: **évolution** (n.f.)

исп.: **evolución (biológica)** (s.f.)

англ.: **evolution**

нім.: **Evolution**

evoluzione degli ecosistemi (s.f.), 1959, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦
Nell'attuale momento storico di coevoluzione tra uomo e natura i processi antropogenici hanno acquisito una preminenza tale da costituire l'elemento più rilevante nell'evoluzione degli ecosistemi. I sistemi urbani e quelli industriali rappresentano i casi di massima sostituzione dei componenti naturali degli ecosistemi nativi con componenti antropogenici. Quelli agrari rappresentano invece i casi di massima modificazione dei componenti naturali degli ecosistemi nativi. **еволюція екосистем** процес поступових змін у структурі, функціях та взаємозв'язках між компонентами екосистеми

фр.: **evolution des écosystèmes** (n.f.)

исп.: **evolución de los ecosistemas** (s.f.)

англ.: **evolution of ecosystems, ecosystems evolution**

нім.: **Evolution der Ökosysteme**

F

falda acquifera, falda idrica, (s.f.), 1936, *сфера застосування*: геоекологія ♦ *In idrogeologia per **falda acquifera** (o **falda idrica**) si intende una zona di rocce permeabili dove è presente acqua in grado di fluire per effetto della forza di gravità. La parola falda, che deriva dal termine tedesco falte che vuol dire piega, indica un deposito idrico tra gli strati (pieghe) del terreno.* **водоносний горизонт** 1. водопроникний шар гірської породи, що містить воду та залягає над водонепроникним пластом 2. однорідні або близькі за фаціально-літологічним складом та гідрогеологічними властивостями пласти водопроникних гірських порід, пустоти (пори, тріщини) яких заповнені гравітаційними водами

фр.: **aquifère** (n.m.)

ісп.: **acuifero** (n.m.)

англ.: **aquifer**

нім.: **Grundwasserleiter, Grundwasserhorizont, Grundwasserträger**

fanghi attivi (s.m., pl.), син.: **fanghi attivati** (s.m., pl.), 1914, *сфера застосування*: зелена економіка **активний мул** напіврідка маса мікроорганізмів, видалена з потоку рідини очищувача і піддана аерації в поєднанні з аеробною мікробною дією зазначених мікроорганізмів. ♦ *Використання **активного мулу** входить до аеробного методу очищення забрудненої води, який базується на тому, що коли рідина піддається аерації, утворюється шлам, який складається з колоній аеробних мікроорганізмів, які живляться органічними речовинами, що містяться в самій рідині, таким чином очищуючи її.*

фр.: **boues activées**

ісп.: **fangos activos, lodos activados, barros activados**

англ.: **activated sludge**

нім.: **Belebtschlamm**

fattore ambientale (s.m.), 1866, *сфера застосування*: загальна екологія ♦ *I **fattori ambientali** determinano tutti i cambiamenti che modificano la vita, sia vegetale che animale e quindi gli equilibri dell'ambiente naturale (dei biomi e degli ecosistemi); possono distinguersi in fattori abiotici, fattori biotici e fattori limitanti.* **екологічні фактори** всі складові природного середовища, які впливають на існування й розвиток організмів і на якій живі істоти реагують реакціями пристосування

фр.: **facteur écologique** (n.m.)

ісп.: **factor ambiental, factor ecológico, eco factor** (s.m.)

англ.: **environmental factor, ecological factor, eco factor**

нім.: **Umweltfaktor**

fauna (s.f.), 1832, *сфера застосування*: загальна біологія, біорізноманіття ♦ *La composizione della **fauna** dipende, oltre che dai fattori ambientali, dai rapporti che si instaurano tra le diverse specie e soprattutto dalla flora presente, alla quale essa è legata da primarie necessità alimentari l'intervento dell'uomo, modificando la maggior parte degli ambienti naturali, ha provocato e provoca una drastica riduzione*

(fino alla totale scomparsa) delle **faune** tipiche. **фауна** сукупність видів живих організмів, котрі мешкають на певній території, або на Землі загалом

фр.: **faune** (n.f.)

ісп.: **fauna** (s.f.)

англ.: **fauna**

нім.: **Fauna, Tierwelt**

fertilizzanti (s.m., pl.), 1938, сфера застосування: екологічні проблеми ♦ *I fertilizzanti di origine sintetica presenti sul mercato possono essere semplici, se contengono un solo principio attivo, oppure complessi se ne contengono due (fertilizzanti binari) o tre (fertilizzanti ternari).* **добри́ва** речовини природного або синтетичного походження, що підвищують продуктивність оброблюваних земель, забезпечуючи рослини елементами, необхідними для їх розвитку. ♦ *Складові добрив належать до трьох категорій: активні речовини (азот, фосфор і калій) мікроелементи (залізо, марганець, мідь, цинк і бор), коригуючі продукти (на основі кальцію, магнію та сірки).*

фр.: **engrais** (n.m., pl.)

ісп.: **fertilizantes, abonos** (s.m., pl.)

англ.: **fertilizers** (American English), **fertilisers** (British English)

нім.: **Dünger, Düngemittel**

filiera (produttiva) (s.f.), 60-ті pp. XX ст., сфера застосування: розумне життя ♦ *Con filiera (agro-alimentare, industriale, tecnologica) si intende l'insieme articolato che comprende le principali attività, le tecnologie, le risorse e le organizzazioni che concorrono alla creazione, trasformazione, distribuzione, commercializzazione e fornitura di un prodotto finite.* **виробничий ланцюг** це сукупність видів діяльності, що охоплюють увесь життєвий цикл матеріалу: від видобутку сировини та промислових виробничих процесів, включно з обладнанням для виготовлення упаковки, до постачання кінцевому споживачеві

фр.: **filière, chaîne de production** (s.f.)

ісп.: **cadena productiva** (s.f.), **proceso productivo** (s.m.)

англ.: **production chain**

нім.: **Produktionskette**

filiera corta (s.f.), 2002, сфера застосування: розумне життя ♦ *Il concetto di filiera corta incorpora almeno tre dimensioni di prossimità: geografica, sociale ed economica. La prima misura la distanza fisica tra produttori e consumatori (a chilometro zero), che in questo caso abbatta i costi e le emissioni dei trasporti e fa sì che i prodotti arrivino sulle nostre tavole più freschi, genuini e saporiti; la seconda suggerisce un rapporto di comunicazione tra produttore e consumatore in grado di generare una condivisione di saperi e di valori; l'ultima implica che la circolazione del valore avviene all'interno di una comunità o di un territorio, a beneficio delle piccole aziende e dell'economia locale.* **короткий ланцюг продуктових поставок** система придбання якісної продукції за справедливою ціною безпосередньо від виробника і у безпосередній близькості від нього з метою реалізації екологічно стійкої системи закупівель

фр.: circuit court de commercialisation (n.m.)

ісп.: circuito corto de comercialización (s.m.)

англ.: short marketing chain

нім.: kurze Marketingkette, kurze Vertriebsweg

flora (s.f.), 1638, *сфера застосування*: загальна біологія, біорізноманіття ♦ *Flora è l'insieme delle specie vegetali spontanee, naturalizzate o diffusamente coltivate presenti in una determinata area geografica.* **флора** сукупність видів рослин, які ростуть на будь-якій території, або на Землі загалом

фр.: flore (n.f.)

ісп.: flora (s.f.)

англ.: flora

нім.: Flora, Pflanzenwelt

fitofarmaco (s.m.), 1956, *сфера застосування*: сільське господарство ♦ *A seconda del bersaglio a cui sono destinati, i fitofarmaci si distinguono in insetticidi, erbicidi, fungicidi e possono esercitare un'azione preventiva, oppure rimediare ad un'aggressione già in corso sono costituiti da organismi viventi (microrganismi, ovature di insetti benefici) si può parlare di biopesticidi.* **пестицид** речовина, що використовується для захисту рослин від шкідників або для профілактики та лікування хвороб рослин

фр.: produit phytosanitaire (n.m.)

ісп.: producto fitosanitario, plaguicida (s.m.)

англ.: pesticide

нім.: Schädlingsbekämpfungsmittel

fognatura (s.f.), *син.*: sistema di drenaggio urbano, impianto di fognatura, complesso di canalizzazioni, 1597, *сфера застосування*: екологія міста ♦ *La fognatura domestica è costituita da una rete di collettori secondari e principali, che raccolgono le acque provenienti dalle abitazioni e le adducono a un impianto terminale per il trattamento di depurazione.* **каналізація** сукупність інженерних споруд, устаткування та санітарних засобів, що забезпечує збирання та виведення за межі населених пунктів і промислових підприємств забруднених стічних вод, а також їхнє очищення та знешкодження перед використанням чи скиданням у водойму

фр.: égout (n.m.)

ісп.: alcantarillado (s.m.), red de alcantarillado, red de saneamiento, red de drenaje (s.f.)

англ.: sewerage, waste-water disposal system, canalization, sewerage system, channeling conduit

нім.: Entwässerung (anlage), Kanalisation

fonte (di energia) **non rinnovabile** (s.f.), 1974, часто у множині: **fonti non rinnovabili** *сфера застосування*: розумне середовище **невідновлювані ресурси**, **невідновлювані джерела енергії** джерела енергії, присутні на Землі в обмеженій кількості та добуваються з надр ♦ *Серед найважливіших*

невідновлюваних ресурсів – викопне паливо та деякі радіоактивні речовини, наприклад, уран.

фр.: **ressource non renouvelable** (n.f.)

ісп.: **recurso no renovable** (s.m.), **fuelle de energía no renovable** (s.f.)

англ.: **non-renewable resource, finite resource**

нім.: **nicht erneuerbare Ressource**

fonte (di energia) **rinnovabile, fonte energetica rinnovabile** (s.f.), 2007, *сфера застосування*: розумне середовище ♦ *Secondo la normativa italiana e quella europea le principali fonti energetiche rinnovabili sono: eolica, solare, geotermica, biomasse, oceanica, idraulica, idrotermica. відновлювані джерела енергії* первинні джерела енергії (наприклад, вітер, сонце, морські припливи та відливи), які можна використовувати без обмежень і які не забруднюють довкілля і не створюють екологічного ризику (як викопне або ядерне паливо)

фр.: **ressource renouvelable** (n.f.)

ісп.: **fuelle de energía renovable** (s.f.)

англ.: **renewable resource**

нім.: **Nachwachsende Rohstoffe (NawaRo, Nawaro, NR)**

foresta (s.f.), 1274, *сфера застосування*: географія, біологія, загальна екологія **ліс** велика повехня землі, вкрита високими деревами ♦ *Залежно від географічної широти та клімату, а також від рослин, що входять до його складу, ліс може бути: листяний або хвойний; екваторіальний, тропічний; колючковий та ін.*

фр.: **forêt** (n.f.), **massif forestier** (n.m.)

ісп.: **bosque** (s.m.)

англ.: **forest**

нім.: **Wald (Waldung)**

frammentazione ambientale (s.f.), 2004, син.: **frammentazione degli habitat** (s.f.) *сфера застосування*: біорізноманіття, екологічні проблеми ♦ *Il libro di C. Battisti “Frammentazione ambientale, connettività, reti ecologiche” (Provincia di Roma, Assessorato alle politiche ambientali, Agricoltura e Protezione civile, Roma 2004) costituisce un importante contributo teorico e metodologico con particolare riferimento alla fauna selvatica. фрагментація оселищ* динамічний процес антропогенного походження, внаслідок якого довкілля (або, точніше, конкретний тип довкілля) зазнає поділу на більш-менш розрізнені фрагменти, які поступово зменшуються та дедалі більше ізолюються

фр.: **fragmentation des écosystèmes** (n.f.), **morcellement des habitats** (n.m.)

ісп.: **fragmentación de hábitat** (s.f.)

англ.: **habitat fragmentation**

нім.: **Habitattrennung, Habitatfragmentierung, Lebensraumzerschneidun**

frana (s.f.), 1554, *сфера застосування*: стихійні лиха, екологічні проблеми ♦ *Si possono distinguere le seguenti tipologie di frana: frana di slittamento (altrimenti detta frana di scorrimento o frana di scivolamento), frana di smottamento, frana di crollo, frana di scoscendimento. зсув ґрунту* відшарування і падіння компактних і

незв'язних гірських масивів з більш-менш крутих схилів. ♦ Причинами зсувів ґрунту можуть бути землетруси, змиви та ерозія створені поверхневими водами, замерзання та танення води, що проникла в щілини породи, відшарування через силу земного тяжіння нахилених шарів ґрунту.

фр.: **glissement de terrain** (n.m.)

ісп.: **corrimiento (deslizamiento) de tierra** (s.m.)

англ.: **landslide, landslip**

нім.: **Erdrutsch**

franosità (s.f.), вихід.: **franoso** (agg.) 1861, сфера застосування: стихійні лиха, екологічні проблеми ♦ *La **franosità** è la caratteristica dei terreni soggetti a frane.*
схильність до зсувів ґрунту схильність ґрунту або скелі до сповзання або відшарування більш-менш великих пластів уздовж площини розриву під дією сили земного тяжіння

фр.: **tendance aux glissements de terrain**

ісп.: **tendencia a deslizamientos de tierra**

англ.: **tendency to landslides**

нім.: **Neigung zu Erdrutschen**

G

gamification (s.f.), 2010, *сфера застосування*: розумні громадяни ♦ *La gamification (traducibile in italiano come “ludicizzazione”) è l'utilizzo di elementi mutuati dai giochi e delle tecniche di game design in contesti non ludici. Il concetto di gamification è divenuto noto al grande pubblico nel febbraio 2010 grazie alla conferenza che Jesse Schell, game-designer americano, tenne in occasione del “D.I.C.E. Summit” di Las Vegas, anche se il termine non venne mai utilizzato in quel discorso.* **гейміфікація, ігровізація, геймізація** використання специфічної для гри динаміки (наприклад, балів, рівнів, призів) у неігрових контекстах, для стимулювання мотивації та конкурентної боротьби, для оптимізації пошуку рішення проблеми тощо

фр.: ludification (n.f.)

ісп.: ludificación, juguetización (s.f.)

англ.: gamification

нім.: Gamification, Gamifikation, Gamifizierung, Spielifikation, Spielifizierung

gas serra, gas a effetto serra (s.m.), 2012, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Il gas serra è presente nell'atmosfera, può essere di origine naturale o antropica, assorbe e riflette i raggi infrarossi dalla superficie terrestre.* **парниковий газ** суміш вуглекислого газу, метану, закису азоту, гексафлуориду сірки, гідрофторвуглеродів та флуорокарбонів: саме ці гази є основними причинами виникнення парникового ефекту

фр.: gaz à effet de serre (GES), gaz de serre, gaz thermoactif (n.m.)

ісп.: gas de efecto invernadero (GEI), gas invernadero (s.m.)

англ.: greenhouse gas (GHG)

нім.: Treibhausgas (THG)

generazione rinnovabile (скорочення від **generazione elettrica da fonti rinnovabili**) (s.f.), 2011, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La più antica forma di generazione elettrica da fonti rinnovabili è l'idroelettrico (le prime centrali risalgono alla fine dell'Ottocento) ed è anche la più rilevante, con una capacità installata a livello mondiale superiore alla somma di tutte le altre. È una tecnologia matura che non si presta a rivoluzioni dirompenti, ma le nuove tecnologie possono aumentare l'efficienza degli impianti e prolungarne la durata. Inoltre in molti Paesi, soprattutto quelli in via di sviluppo, esistono ancora notevoli margini di crescita per la valorizzazione delle risorse idriche.* **відновлювані джерела енергії** це виробництво електроенергії або тепла з джерел, які природно поновлюються – таких як сонце, вітер, вода, біомаса чи геотермальна енергія

фр.: énergie renouvelable (n.f.)

ісп.: fuentes de energía renovables (s.f., pl.)

англ.: renewable energy (energy generation from renewable sources)

нім.: erneuerbare Energieträger

geomática (s.f.), 80-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: розумні технології ♦ *La geomática è una disciplina che integra le nuove tecnologie informatiche con i diversi settori tecnico-scientifici relativi al rilevamento e al trattamento dei dati ambientali e territoriali (cartografia, geodesia, rilievo catastale, fotogrammetria, idrografia, telerilevamento, sistemi informativi territoriali).* **геоматика** термін, запропонований у Канаді для позначення видів діяльності з інтеграції всіх засобів збору та управління просторовими даними для наукових, адміністративних та технічних операцій, пов'язаних з виробництвом та управлінням просторовою інформацією
фр.: **géomatique** (n.f.)
ісп.: **geomática** (s.f.)
англ.: **geomatics**
нім.: **Geomatik**

georeferenziazione (s.f.), 2007, *сфера застосування*: розумні технології ♦ *In Internet, la georeferenziazione significa l'associazione delle coordinate geografiche a un'immagine o a un altro documento per visualizzare su una mappa la località ripresa nell'immagine oppure il luogo a cui il documento fa riferimento.* **геореференція** в інтернеті цей термін позначає співвідношення географічних координат із зображенням або іншими документами для відображення місця, показаного на зображенні, або місця, на яке певний документ посилається на карті
фр.: **géoréférencement** (n.m.)
ісп.: **georreferenciación** (s.f.)
англ.: **georeferencing**
нім.: **Georeferenz**

geotermia (s.f.), 1970, *син.*: **1. energia geotermica, 2. il geotermico** *сфера застосування*: геофізика, зелена економіка ♦ *Grazie alla peculiarità della geotermia, questa energia può essere utilizzata sia come fonte di energia elettrica che come fonte di calore, secondo il processo della cogenerazione. Fu utilizzata per la prima volta per la produzione di elettricità il 4 luglio 1904, in Italia, ad opera del principe Piero Ginori Conti, il quale sperimentò il primo generatore geotermico a Larderello, in Toscana, in seguito furono create delle vere e proprie centrali geotermiche.* **1. геотермальна енергія, 2. геотермальна енергетика (геотермія, геотерміка) 1. внутрішнє тепло Землі 2. вивчення можливостей використання внутрішнього тепла Землі як джерела теплової енергії**
фр.: **géothermie** (n.f.)
ісп.: **geotermia** (s.f.), **energía geotérmica** (s.f.)
англ.: **geothermics**
нім.: **Geothermie**

geotermico (agg.), 1970, *в ролі ім.* *син.*: **energia geotermica, geotermia**, *сфера застосування*: зелена економіка **геотермальний** пов'язаний з внутрішнім теплом Землі ♦ *Геотермальні води є таким видом енергії, який постійно відновлюється, тому практичне освоєння тепла підземних джерел є завданням найближчого майбутнього.*
фр.: **géothermique** (adj.)

ісп.: **geotérmico** (adj.)

англ.: **geothermal**

нім.: **geothermisch**

giornalismo partecipativo (s.m.), 2000–2006 pp., син.: **giornalismo civico**, **giornalismo collaborativo** *сфера застосування*: розумні громадяни ♦ *Il giornalismo partecipativo è un movimento nato alla fine degli anni Novanta, fuori dalle redazioni, frutto della cultura partecipativa. Chi pratica giornalismo partecipativo è detto giornalista partecipativo o, in inglese, citizen journalist.* **громадянська журналістика, суспільна журналістика** форма журналістики, в якій читачі (зазвичай, непрофесіонали) можуть брати активну участь завдяки телематичним технологіям та інтерактивним медіа

фр.: **journalisme citoyen, journalisme participatif** (n.m.)

ісп.: **periodismo ciudadano, periodismo participativo, periodismo público, periodismo democrático** (s.m.)

англ.: **citizen journalism, open source journalism, street journalism, grassroots journalism, participatory journalism, democratic journalism**

нім.: **Graswurzel-Journalismus, partizipativer Journalismus, Bürger-Journalismus**

global commons, beni comuni globali (s.m., pl.), 1954, *сфера застосування*: загальна екологія **глобальні суспільні блага** спільні блага усього людства, а саме: океани та моря, ліси, повітря, земля та її надра, материк Антарктида тощо ♦ *Якщо термін глобальні суспільні блага вживається в широкому значенні, то до його змісту включається також клімат, кругообіг води, стан атмосфери та водних ресурсів.*

фр.: **biens communs mondiaux**

ісп.: **bienes comunes mundiales**

англ.: **global commons, Global Public Goods**

нім.: **Globale öffentliche Güter**

glocalizzazione (s.f.), 1980, син.: **glocalismo**, *сфера застосування*: розумна економіка ♦ *La strategia economica e politica della glocalizzazione è volta a correggere gli aspetti più problematici della globalizzazione, sfruttandone le opportunita per valorizzare a livello mondiale il ruolo di governi, mercati o imprese locali.* **глокалізація** ідеологія, яка зароджується в Японії та наслідує японське поняття “дочакука” (від “дочаку” = “жити на своїй землі”), що позначало пристосування методів обробки землі до конкретних умов. Термін починає широко використовуватись у 1980-х роках переважно в маркетингу, звідки поняття перейшло в інші галузі – від екології до соціології.

фр.: **décentralisation de l'économie mondiale** (n.f.)

ісп.: **glocalización** (s.f.)

англ.: **glocalization**

нім.: **Glokalisierung**

governance (s.f.), 2012, *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *Nell'accezione di "insieme dei principi, dei modi, delle procedure per la gestione e il governo di società, enti, istituzioni, o fenomeni complessi, dalle rilevanti ricadute sociali", il sostantivo aziendalistico-imprenditoriale **governance**, dritto dritto nell'italiano e nelle altre lingue europee del cosiddetto mondo economicamente più sviluppato, si impone, trasvolando l'Oceano Atlantico, a partire dagli inizi degli anni Novanta del Novecento (il GDU, diretto da Tullio De Mauro, certifica il 1988 come data della prima attestazione nell'italiano scritto).* **управління** сукупність принципів, правил та процедур, що стосуються організації та керування компанією, установою, колективом

фр.: **gouvernance** (n.f.) 2003

исп.: **gobernanza** (s.f.)

англ.: **governance** 2003

нім.: **Governance**

green business (s.m.), *син.:* **business verde, impresa verde** 2000, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Il termine "impresa verde" viene utilizzato nelle discussioni su imprese e pratiche commerciali considerate ecologicamente valide. All'inizio del XXI secolo, molte aziende hanno iniziato a capitalizzare sul crescente desiderio dei consumatori di fare affari sostenibili "inverdendo" le loro pratiche per renderle più rispettose dell'ambiente, e un certo numero di imprenditori a volte conosciuti come ecopreneurs ha aperto le attività con un taglio verde. Oggi, il **green business** è un ramo estremamente redditizio del mondo degli affari e ospita una vasta gamma di aziende, da prestigiose multinazionali a piccole società con sede a livello locale.* **зелений бізнес, циркулярний (невичерпний) бізнес** *див.:* **business verde**
фр.: **entreprises vertes, entreprises écologiques** (n.f.)

исп.: **negocio verde** (s.m.)

англ.: **green business**

нім.: **grünes Business**

green economy (s.f.), 2010, *син.:* **economia verde, нор.:** **blue economy**, *сфера застосування*: розумна економіка ♦ *Il termine "green economy" è stato usato per la prima volta alla fine degli anni 1980 nel libro intitolato "Blueprint for a green economy" (E.B. Barbier, A. Markandya, D. Pearce, 1989).* **зелена економіка** *див.:* **economia verde**

фр.: **économie verte** (n.f.)

исп.: **economía verde** (s.f.)

англ.: **green economy**

нім.: **grüne Wirtschaft**

green jobs (s.m., pl.), 2008, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Si definiscono **green jobs** quelle occupazioni nei settori dell'agricoltura, del manifatturiero, nell'ambito della ricerca e sviluppo, dell'amministrazione e dei servizi che contribuiscono in maniera incisiva a preservare e/o restaurare la qualità ambientale.* **зелені робочі місця** професії, покликані зберігати та покращувати стан довкілля
фр.: **emploi vert** (n.m.)

ісп.: **empleos verdes** (s.m., pl.)

англ.: **green jobs**

нім.: **grüne Arbeitsplätze**

green marketing (s.m.), 2017, син.: **ecomarketing, marketing ecologico, marketing verde**, сфера застосування: зелена економіка **екологічний маркетинг** див.: **ecomarketing, marketing ecologico, marketing verde**

фр.: **mercatique écologique** (n.f.), **marketing écologique, marketing vert** (n.m.)

ісп.: **marketing verde, marketing ambiental, marketing ecológico** (s.m.)

англ.: **green marketing, ecomarketing**

нім.: **grünes Marketing**

Greenpeace (s.f.), 1971, сфера застосування: міжнародні організації ♦ ***Greenpeace** è presente in 32 Paesi di tutti i continenti ed è ufficialmente riconosciuta dalle Nazioni Unite; è presente in Italia, con unica sede a Roma, dal 1986: si è particolarmente impegnata per la salvezza del Mediterraneo contro l'uso dell'energia nucleare, per il controllo del trasporto dei rifiuti tossici, per la salvaguardia di alcune specie animali in estinzione, contro lo sfruttamento intensivo della pesca, contro l'inquinamento industriale, per il risparmio energetico.* **Грінпіс** міжнародна неурядова природоохоронна організація, заснована 1971 року в місті Ванкувер, Канада. Основні завдання організації – сприяти екологічному відродженню та привертати увагу людей та влади до збереження природи. Основними напрямками діяльності по всьому світу є участь в антиядерних питаннях і протидія таким явищам як: зміна клімату, знеліснення, надмірний вилов риби, комерційний китобійний промисел, генна інженерія. Грінпіс не приймає фінансування від урядів, корпорацій або політичних партій, спираючись на 2,9 млн прихильників, волонтерів та благодійний фонд.

фр.: **Greenpeace**

ісп.: **Greenpeace**

англ.: **Greenpeace**

нім.: **Greenpeace**

green production, green manufacturing (s.f.), 2012, сфера застосування: зелена економіка **зелене виробництво** виробнича діяльність, спрямована на мінімізацію впливу компанії на навколишнє середовище

фр.: **production verte, production respectueuse de l'environnement** (n.f.)

ісп.: **producción verde** (s.f.)

англ.: **green production**

нім.: **grüne Produktion**

green public procurement, GPP (s.m.), син.: **appalti pubblici verdi** 1990–2000 pp., сфера застосування: розумне врядування, розумна економіка ♦ ***Il Green Public Procurement** è un sistema di acquisti di prodotti e servizi ambientalmente preferibili, cioè “quei prodotti e servizi che hanno un minore, ovvero un ridotto, effetto sulla salute umana e sull'ambiente rispetto ad altri prodotti e servizi utilizzati allo stesso scopo”.* **зелені державні закупівлі (ЗДЗ)** процедура, що виступає інструментом,

який дозволяє вибирати товари та послуги з незначним або мінімальним негативним впливом на здоров'я людей та навколишнє середовище

фр.: **marché public écologique** (n.m.)

ісп.: **contratación pública ecológica, contratación sostenible, adquisición sostenible, compra verde** (s.f.)

англ.: **green public procurement**

нім.: **Grüne Beschaffung**

greenwashing (s.m.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка **зелений камуфляж, «грінвошинг»** ♦ Термін «**грінвошинг**» вперше був запропонований нью-йоркським енвайронменталістом Джеєм Вестервельтом у 1986 році. форма екологічного маркетингу, в якій широко застосовується «зелений» піар і методи, мета яких ввести споживача в оману щодо цілей організації або виробника в екологічності продукції або послуги, представити їх у сприятливому світлі. Зелений камуфляж використовується для підтримки іміджу екологічно-орієнтованої компанії, отримання політичної підтримки, збільшення продажів.

фр.: **éco-blanchiment** (n.m.)

ісп.: **blancamiento verde, lavado verde, lavado de imagen verde**

англ.: **greenwashing**

нім.: **Greenwashing**

grid parity (s.f.), *син.:* **parità di rete** (s.f.), 2000-і рр., *сфера застосування:* зелена економіка **мережевий паритет** стан, коли вартість електроенергії, отриманої за допомогою альтернативних джерел, менше або дорівнює ціні електроенергії, добутої традиційними станціями (ТЕС, ГЕС і АЕС). ♦ Термін «**мережевий паритет**» застосовується для поновлюваних джерел енергії, головним чином сонячної енергії і вітроенергетики.

фр.: **grille de parités** (n.f.)

ісп.: **paridad de red** (s.f.)

англ.: **grid parity**

нім.: **Netzparität**

Н

habitat (s.m.), 1917, похід.: **microhabitat**, *сфера застосування*: загальна екологія, біорізноманіття ♦ *In ecologia, il microhabitat è l'insieme dei parametri che caratterizzano l'habitat preferenziale di una specie che occupa un'area molto ristretta e specifica all'interno di un determinato ambiente. L'insieme degli organismi che popolano un habitat prende il nome di comunità.* **оселище** сукупність фізичних (наприклад, світла і температури) та хімічних (наприклад, концентрація поживних речовин) умов середовища, в яких організм росте і виконує свої життєві функції

фр.: **habitat** (n.m.)

ісп.: **hábitat** (s.m.)

англ.: **habitat**

нім.: **Habitat**

hacking urbano (s.m.), 2012, *сфера застосування*: розумні громадяни **міське хакерство** хуліганські дії, спрямовані на вуличні об'єкти ♦ **Міське хакерство** не завжди є актом вандалізму: частіше воно полягає у втручанні в існуючі архітектурні форми, модифікації їх функцій чи комунікативних рис.

фр.: **hacking urbain** (n.m.)

ісп.: **urban hacking, hacking urbano** (s.m.)

англ.: **urban hacking**

нім.: **Urban Hacking**

humus (s.m.), 1798, *сфера застосування*: біологія, загальна екологія **гумус**, **перегній** речовина, що утворюється шляхом перероблення залишків живих організмів, особливо рослин; він відіграє важливу роль у процесах живлення. ♦ **Гумус**, присутній на оброблюваних ґрунтах у кількості від 3 до 6%, має чорнувато-землистий колір і містить численні мікроорганізми, які здійснюють процеси окислення, бродіння та інші важливі процеси перетворення в ґрунті.

фр.: **humus** (n.m.)

ісп.: **humus** (s.m.)

англ.: **humus**

нім.: **Humus**

idrocarburi (s.m. pl.), кін. XIX ст., сфера застосування: зелена економіка ♦ *In natura gli idrocarburi sono largamente diffusi: tra quelli gassosi il più comune è il metano, spesso in miscela con idrocarburi superiori (propano, butano, pentano, esano, eptano). Gli idrocarburi liquidi costituiscono i vari tipi di petrolio grezzogli idrocarburi solidi e semisolidi costituiscono la gilsonite, l'ozocerite, la fichtelite, la simonellite, la bombiccite, l'idralite, la succinite, e altri meno frequenti.* **вуглеводні** хімічні сполуки, що складаються з вуглецю та водню; всі вони є горючими сполуками, які при повному згорянні дають вуглекислий газ і воду. Їх основним призначенням є виробництво теплової енергії шляхом швидкого окислення (згорання); вони також є необхідною сировиною для сучасної хімічної промисловості, особливо у виготовленні нафтохімічної продукції.

фр.: **hydrocarbures** (n.m. pl.)

ісп.: **hidrocarburos** (s.m. pl.)

англ.: **hydrocarbons**

нім.: **Kohlenwasserstoffe**

idrogenodotto (s.m.), 2007, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Siccome l'idrogeno si presenta nella sua forma naturale come un gas, il suo trasporto può avvenire tramite condotte, il che risolve un problema, poiché attraverso una rete di tubazioni si può veicolare idrogeno a basse pressioni: la rete di idrogenodotti è, non a caso, in continua espansione in tutto il mondo. Attualmente si contano 1.500 chilometri di idrogenodotti in Europa e 900 negli Stati Uniti.* **трубопровід водню** підземна установка, яка складається з мережі труб, що використовуються для транспортування водню

фр.: **hydrogénoduc, hydroduc** (n.m.)

ісп.: **hidroducto** (s.m.)

англ.: **hydrogen pipeline**

нім.: **Wasserstoff-Pipeline**

imballaggio (s.m.) 1798, **imballo** 1940 (s.m.), сфера застосування: зелена економіка ♦ *Imballaggi-2000 ti propone sempre tantissime soluzioni per i tuoi imballaggi: pluriball, polistirolo, cartone ondulato, truciolo in paglia o ppl, carte da rifascio, materiali di protezione, tutto, ma proprio tutto per le tue spedizioni.* **упаковка, тара** товар, що виготовляється з будь-яких матеріалів і використовується для зберігання та захисту інших товарів, для забезпечення їх обробки та доставки від виробника до споживача, для створення їх привабливого вигляду

фр.: **emballage** (n.m.)

ісп.: **embalaje, empaque** (s.m.)

англ.: **packaging**

нім.: **Verpackung**

imballaggio ecologico (s.m.), 2012, сфера застосування: зелена економіка **екологічно чиста упаковка, екологічна упаковка** тип упаковки, розроблений

таким чином, щоб мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище протягом усього життєвого циклу, включно з виробництвом, використанням і утилізацією ♦ Польська дизайнерка Мая Сжипек запропонувала креативну та **екологічно чисту упаковку** для яєць *Happy eggs* – із сухої скошеної трави: подрібненому сіну надають форми під гарячим пресом, зберігаючи природний аромат трави. Утворена конструкція стійка, за своїми характеристиками зовсім не поступається звичайній картонній упаковці.

фр.: **emballage écologique, écoemballage, emballage vert** (n.m.)

ісп.: **empaque ecológico, empaque sustentable, empaque sostenible, ecoempaque** (s.m.)

англ.: **eco-friendly packaging, sustainable packaging, environmentally friendly packaging, ecological packaging**

нім.: **umweltfreundliche Verpackung**

impatto ambientale (loc.s.m.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ ***Impatto ambientale** è l'alterazione qualitativa e/o quantitativa, diretta ed indiretta, a breve e a lungo termine, permanente e temporanea, singola e cumulativa, positiva e negativa dell'ambiente, inteso come sistema di relazioni fra i fattori antropici, naturalistici, chimico-fisici, climatici, paesaggistici, architettonici, culturali, agricoli ed economici, in conseguenza dell'attuazione sul territorio di piani o programmi o di progetti nelle diverse fasi della loro realizzazione, gestione e dismissione, nonché di eventuali malfunzionamenti.* **вплив на довкілля** вплив втручання людини на навколишнє середовище

фр.: **impact sur l'environnement** (n.m.)

ісп.: **impacto ambiental** (s.m.)

англ.: **environmental impact**

нім.: **Umwelteinwirkung**

impatto visivo (loc.s.m.), 70-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* екологія міста ♦ ***L'impatto visivo** può essere definito come il grado di percezione, da parte di un osservatore, di un insediamento industriale o abitativo o delle modifiche, in genere, apportate dall'intervento umano su un determinato territorio. Il grado dell'impatto visivo dipende da molteplici fattori, come la difficoltà del paesaggio preesistente ad accogliere i nuovi elementi, oppure, al contrario, la sua capacità ad integrarsi con essi.* **візуальний вплив (ефект)** зорове сприйняття промислового або житлового об'єкту або змін, які відбулися через втручання людини. Ступінь візуального впливу залежить від багатьох факторів, таких як здатність існуючого ландшафту вмістити нові елементи, або, навпаки, його здатність інтегруватися з ними.

фр.: **impact visuel** (n.m.)

ісп.: **impacto visual** (s.m.)

англ.: **visual impact**

нім.: **visuelle Wirkung**

impianto di depurazione delle acque (s.m.), 1932, *сфера застосування:* екологія міста ♦ ***Restituire pulita l'acqua all'ambiente** è una responsabilità sociale oltre che un preciso dovere sancito dalle leggi. Ma spesso sappiamo poco di come funzionano **gli***

impianti di depurazione delle acque *che ci portano l'acqua nelle case e soprattutto di cosa succede dopo che l'abbiamo usata. Una maggiore consapevolezza dei trattamenti necessari sulle acque reflue può aiutare anche a capire problemi e rischi dell'inquinamento, e di conseguenza spingerci a fare un uso sostenibile dell'acqua.*

водоочисна система (споруда) система, яка завдяки одному або кільком механічним, фізичним, хімічним та біологічним процесам дозволяє виводити шкідливі речовини з води. Механічна обробка виконує функцію відокремлення більшої частини суспендованих матеріалів, тоді як біологічна обробка забезпечує розкладання органічних речовин мікроорганізмами. Хімічна обробка полягає у вибиранні та подальшому виокремленні розчинених у воді речовин.

фр.: station d'épuration des eaux (n.f.)

ісп.: planta de tratamiento de agua (s.f.)

англ.: water treatment plant

нім.: Wasseraufbereitungsanlage

impronta ecologica (s.f.), 1996, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ W.Rees, l'autore che insieme a M.Wackernagel ha messo a punto l'impostazione base dell'"Impronta ecologica" (1996), la definisce come l'area totale di ecosistemi terrestri e acquatici richiesta per produrre le risorse che la popolazione umana consuma e per assimilare i rifiuti che essa stessa produce. **екологічний слід** показник екологічної стійкості, що, розрахований на певну популяцію, вказує, як виробляти ресурси та переробляти шкідливі викиди в екологічно безпечний спосіб

фр.: empreinte écologique (n.f.)

ісп.: huella ecológica (s.f.)

англ.: ecological footprint

нім.: ökologischer Fußabdruck

incenerimento di rifiuti (s.m.), 1970, *сфера застосування:* зелена економіка **спалювання відходів** процес, який полягає у висушуванні і подальшому спалюванні відходів на спеціальних установках. ♦ *Під час спалювання відходів шкідливі матеріали перетворюються на інертні речовини, такі як зола та шлак, і газ, що вимагає спеціальних очисних процедур, з метою захисту від атмосферного забруднення.*

фр.: incinération des déchets (n.f.)

ісп.: incineración de residuos (s.f.)

англ.: waste incineration

нім.: Müllverbrennung

inceneritore (s.m.), 1970, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ A Trezzo sull'Adda, in provincia di Milano, c'è uno dei più moderni **inceneritori** in esercizio in Europa. **сміттєспалювач** установка для спалювання сміття та інших твердих відходів

фр.: incinérateur (n.m.)

ісп.: incinerador (s.m.)

англ.: incinerator

нім.: Verbrennungsanlage

inclusione (sociale) (s.f.), 1989, *сфера застосування*: соціальна екологія ♦ *L'inclusione sociale rappresenta la condizione in cui tutti gli individui vivono in uno stato di equità e di pari opportunità, indipendentemente dalla presenza di disabilità o di povertà, spinge verso il cambiamento del sistema culturale e sociale per favorire la partecipazione attiva e completa di tutti gli individui.* **соціальне включення, інклюзія** процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі, і насамперед тих, що мають фізичні чи ментальні порушення. Він передбачає розробку і застосування таких конкретних рішень, які зможуть дозволити кожній людині рівноправно брати участь в академічному і суспільному житті.

фр.: **inclusion (sociale)** (n.f.)

ісп.: **inclusión (social)** (s.f.)

англ.: **(social) inclusion**

нім.: **(soziale) Inklusion**

inertizzazione (s.f.), 80-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *L'inertizzazione dei rifiuti consiste nell'inglobamento di sostanze inquinanti in una matrice inerte, tramite un processo chimico e/o fisico.* **обеззараження, інертизація, деактивація** процес, спрямований на зменшення рухливості забруднюючих речовин для унеможливлення їх розчинення у воді та запобігання або обмеження перенесення їх у навколишнє середовище

фр.: **inertage (des déchets)** (n.m.)

ісп.: **inertización** (s.f.)

англ.: **inertization**

нім.: **Inertisierung**

infomobilità (s.f.), 1997, *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *Con l'espressione infomobilità si intende l'uso di tecnologie dell'informazione a supporto della mobilità e degli spostamenti di persone e merci.* **інформаційно-транспортний ресурс** інформаційна послуга, що стосується мобільності, створена на основі використання новітніх технологій; зазвичай надається місцевими органами влади з метою оптимізації транспортної системи

фр.: **infomobilité, information voyageur** (n.f.)

ісп.: **infomovilidad** (s.f.)

англ.: **infomobility**

нім.: **Info Mobilität**

informazione (ambientale) (s.f.), 1986, *сфера застосування*: охорона довкілля, охорона здоров'я ♦ *L'accesso all'informazione ambientale è negato quando la divulgazione dell'informazione reca pregiudizio:*

a) alla riservatezza delle deliberazioni interne delle autorità pubbliche, secondo quanto stabilito dalle disposizioni vigenti in materia;

b) alle relazioni internazionali, all'ordine e sicurezza pubblica o alla difesa nazionale;

c) allo svolgimento di procedimenti giudiziari o alla possibilità per l'autorità pubblica di svolgere indagini per l'accertamento di illeciti;

d) alla riservatezza delle informazioni commerciali o industriali, secondo quanto stabilito dalle disposizioni vigenti in materia, per la tutela di un legittimo interesse economico e pubblico, ivi compresa la riservatezza statistica ed il segreto fiscale, nonché ai diritti di proprietà industriale, di cui al decreto legislativo 10 febbraio 2005, n. 30;

e) ai diritti di proprietà intellettuale; f) alla riservatezza dei dati personali o riguardanti una persona fisica, nel caso in cui essa non abbia acconsentito alla divulgazione dell'informazione al pubblico, tenuto conto di quanto stabilito dal decreto legislativo 30 giugno 2003, n. 196;

g) agli interessi o alla protezione di chiunque abbia fornito di sua volontà le informazioni richieste, in assenza di un obbligo di legge, a meno che la persona interessata abbia acconsentito alla divulgazione delle informazioni in questione; h) alla tutela dell'ambiente e del paesaggio, cui si riferisce l'informazione, come nel caso dell'ubicazione di specie rare. **(екологічна) інформація** будь-яка інформація, доступна в письмовій, візуальній, звуковій формі або що міститься в базі даних щодо стану води, повітря, ґрунту, фауни, флори, території та довкілля загалом
фр.: **information (environnementale)** (n.f.)

исп.: **información (ambiental)** (s.f.)

англ.: **(environmental) information**

нім.: **(Umwelt-) Informationen**

ingegnere energetico (s.m.), 2000, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *La preparazione dell'ingegnere energetico prevede un'approfondita conoscenza delle discipline di base quali la matematica, la fisica, la chimica, l'informatica e l'economia applicata all'ingegneria. енергетик* професіонал, який займається дослідженнями, розробкою, проектуванням, випробуванням та експлуатацією енергетичних систем

фр.: **ingénieur en énergie** (n.m.)

исп.: **ingeniero energético** (s.m.)

англ.: **energy engineer**

нім.: **Energieingenieur**

innovazione sostenibile (s.f.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *L'innovazione sostenibile è un processo in cui le considerazioni sostenibili (ambientali, sociali, finanziarie) sono integrate nell'azienda – dalla generazione di idee e marketing alla ricerca e sviluppo (R&S). Ciò vale per prodotti, servizi e tecnologie, nonché per i nuovi modelli di business. екологічна інновація* розвиток виробництва та послуг, спрямований на підвищення добробуту людини, довкілля та сприяння прогресу економіки

фр.: **innovation durable** (n.f.)

исп.: **innovacion sostenible** (s.f.)

англ.: **sustainable innovation**

нім.: **nachhaltige Innovation**

inquinamento (s.m.), 2012, *сфера застосування:* екологічні проблеми забруднення довкілля зміни фізичних, хімічних та біологічних параметрів

навколишнього середовища, спричинені діяльністю людини. Такі процеси можуть впливати на різні екологічні компоненти, такі як ґрунт, вода та повітря. ♦ *Забруднення довкілля може відбуватися як у місцевому масштабі, так і в глобальному, порушуючи екологічну рівновагу в усьому світі*

фр.: **pollution** (n.f.)

ісп.: **contaminación** (s.f.)

англ.: **pollution**

нім.: **Umweltverschmutzung**

inquinamento acustico (s.m.), 1995, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Iniziamo ad inquadrare il problema considerando la definizione di inquinamento acustico: "l'introduzione di rumore nell'ambiente abitativo o nell'ambiente esterno tale da provocare fastidio o disturbo al riposo e alle attività umane, pericolo per la salute umana, deterioramento degli ecosistemi, dei beni materiali, dei monumenti, dell'ambiente abitativo o dell'ambiente esterno o tale da interferire con le normali funzioni degli ambienti stessi". (legge n. 447/1995 art. 2)* **шумове забруднення** виникнення шуму в житловому приміщенні або за його межами, яке може спричинити неприємні відчуття або завадити відпочинку та діяльності людини і становити небезпеку для її здоров'я, а також погіршувати стан екосистеми, завдавати шкоди матеріальним цінностям, пам'ятникам, природним середовищам та місцевій фауні

фр.: **pollution sonore** (n.f.)

ісп.: **contaminación acústica** (s.f.)

англ.: **noise pollution**

нім.: **Lärmbelastung**

inquinamento atmosferico (s.m.), 1961, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *L'inquinamento atmosferico nuoce all'ambiente e alla salute umana.* **забруднення повітря, атмосферне забруднення** один із основних типів антропогенного забруднення, що полягає у викиді в атмосферу хімічних речовин, твердих частинок і біологічних матеріалів, здатних завдавати шкоди людині та іншим живим організмам

фр.: **pollution de l'air, pollution atmosphérique**

ісп.: **contaminación atmosférica**

англ.: **air pollution**

нім.: **Luftverschmutzung**

inquinamento (atmosferico) transfrontaliero (s.m.), 1979, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Si definisce inquinamento atmosferico transfrontaliero a grande distanza il rilascio, diretto o indiretto dovuto all'attività umana, di sostanze nell'aria che hanno effetti nocivi per la salute umana o per l'ambiente in un altro paese e per il quale il contributo delle fonti di emissione o dei gruppi di fonti non può essere distinto.* **трансгосподарне забруднення** забруднення, що зачіпає території сусідніх держав, розташованих поряд з країною, в якій виникло джерело забруднення

фр.: **pollution transfrontalière** (n.f.)

ісп.: **contaminación transfronteriza** (s.f.)

англ.: **cross-border pollution**

нім.: **grenzüberschreitende Verschmutzung**

inquinamento indoor (s.m.), 2007, *сфера застосування: екологічні проблеми* ♦ *I possibili disturbi causati dall'inquinamento indoor: sotto la sigla Sick building syndrome (Sbs) sono indicati alcuni disturbi, come irritazioni agli occhi, mal di testa, nausea, torpore, sonnolenza, che si manifestano all'interno dei luoghi chiusi e spariscono non appena si esce all'aperto* **забруднення приміщень** забруднення повітря в житлових або промислових приміщеннях, яке виявляється за допомогою хімічного аналізу повітря в закритому приміщенні. Ретельні дослідження можуть виявити велику кількість забруднюючих речовин: одні з них утворюються в результаті метаболізму людини, інші – через використання обігрівальних приладів, наявність меблів та використання фарб, клеїв, миючих засобів, розчинників. Всі ці речовини можуть мати шкідливий вплив на організм, і коли вони досягають критичної концентрації, це призводить до появи «синдрому хворої будівлі», або до органічних змін. ♦ *В останні роки кількість токсикологічних та виробничих гігієнічних досліджень збільшились з метою оцінити вплив забруднення приміщень на здоров'я людей.*

фр.: **pollution intérieure** (n.f.)

ісп.: **contaminación interior** (s.f.)

англ.: **indoor pollution**

нім.: **Verschmutzung in Innenräumen**

inquinanti (s.m., pl.), 50–60-ті pp. XX ст., *сфера застосування: екологічні проблеми* ♦ *Individuare e conoscere la natura degli inquinanti atmosferici e disporre dei dati delle emissioni sono azioni fondamentali per formulare politiche ambientali sulla qualità dell'aria e monitorarne l'efficacia.* **забруднювачі** природні або антропогенні агенти, які потрапляють у довкілля в кількостях, які перевищують фонові значення, тим самим викликаючи його забруднення. Також забруднювачем називають джерело забруднення, наприклад, завод або сміттєзвалище, які викидають в атмосферу велику кількість забруднюючих речовин. Відповідно до широкого трактування будь-який новий для середовища фізичний, хімічний чи біологічний чинник (навіть нетоксичний) розглядається як забруднювач. У вузькому ж сенсі «забруднювач» – це фізичний, хімічний або біологічний компонент, який потрапив у середовище техногенним шляхом і шкідливо діє на живі організми ♦ *Часто ефект забруднювачів є непрямим та проявляється лише через тривалий час, наприклад, певні речовини здатні зменшувати товщину озонового шару, впливаючи таким чином на більшість земних екосистем.*

фр.: **polluants** (n.m., pl.)

ісп.: **contaminantes** (s.m., pl.)

англ.: **pollutants**

нім.: **Schadstoffen**

ipotesi di Porter (s.f.), 1917, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *L'ipotesi di Porter suggerisce che una rigorosa regolamentazione ambientale innesca la scoperta e l'introduzione di tecnologie più pulite e miglioramenti ambientali, l'effetto innovazione, rendendo più efficienti i processi e i prodotti di produzione.* **гіпотеза Портера** економічна теорія, згідно з якою прийняття вимогливої екологічної політики сприяє інноваціям та конкурентоспроможності компанії

фр.: **hypothèse de Porter** (n.f.)

ісп.: **hipótesis de Porter** (s.f.)

англ.: **Porter hypothesis**

нім.: **Porter Hypothese**

isola ecologica (s.f.), 2007, *рег. вар.:* **ecopiazzola, centro di raccolta, ecostazione, ricicleria** *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Da sabato spariranno anche i cassonetti, le campane per la raccolta della plastica e le ecopiazzole. Nascerà invece una nuova isola ecologica, in via Saverio Gatto (la seconda a Napoli dopo quella di Ponticelli), dove portare i rifiuti ingombranti.* **екоцентр, центр з утилізації відходів** огорожена та контрольована територія, обладнана для роздільного збору відходів, присутня у багатьох італійських містах. Використовується також для вивезення громадянами великогабаритних відходів.

фр.: **déchèterie** (n.f.), **centre de récupération écologique** (n.m.)

ісп.: **tiradero de desechos, tiradero ecológico, centro de recuperación de desechos, centro de recuperación ecológica, ecocentro** (s. m.)

англ.: **drop-off center, drop-off centre, ecocenter, ecocentre**

нім.: **Abgabezentrum**

L

LCA (s.m.), 2012, син.: **analisi del ciclo di vita**, сфера застосування: зелена економіка ♦ *LCA semplificata è un'analisi del ciclo di vita in cui vengono considerati solo gli elementi più rilevanti tra le categorie di attacchi all'ambiente e alle fasi del ciclo di vita di un prodotto.* **аналіз життєвого циклу див.: analisi del ciclo di vita**

фр.: **ACV** (n.f.)

ісп.: **ACV** (s.m.)

англ.: **LCA**

нім.: **LCA**

LCC (Life Cycle Costing), (s.m.), 2015, сфера застосування: зелена економіка ♦ *LCC è di solito calcolata nel momento dell'acquisto del prodotto, sia dagli acquirenti pubblici che privati, in tal caso i costi includono quello di acquisto (che già dovrebbero tenere in conto i costi di progettazione e produzione), di mantenimento, di utilizzo e le tasse.* **вартість життєвого циклу** аналіз екологічних витрат (внутрішніх та зовнішніх), пов'язаних із життєвим циклом продукту або виробничого процесу, що включає всі екологічні витрати, починаючи від фази видобутку сировини, необхідної для виробництва товару/послуги, і закінчуючи витратами, пов'язаними із використанням продукту споживачем та фазу після його використання (переробку, відновлення, повторне використання)

фр.: **Coût du Cycle de Vie (CCV)**

ісп.: **(análisis de) Costos de Ciclo de Vida (LCC)**

англ.: **LCC (Life Cycle Costing)**

нім.: **Lebenszykluskosten**

Legambiente (s.f.), 1980, сфера застосування: італійські екологічні організації ♦ *Legambiente ogni anno promuove due campagne per il monitoraggio della qualità delle acque di balneazione ("Goletta verde") e per il monitoraggio dell'inquinamento acustico ed atmosferico ("Treno verde").* **Легамбієнте** Італійська екологічна асоціація, створена в 1980 році; сприяє численним ініціативам, до яких щороку залучаються тисячі волонтерів (операція «Чисті пляжі», «Очистимо світ», «Фестиваль дерев» тощо). Через свої центри правових дій на вимогу громадян асоціація просуває сотні судових справ, пов'язаних з природозахисною тематикою.

фр.: **Legambiente** (n.f.)

ісп.: **Legambiente** (s.f.)

англ.: **Legambiente**

нім.: **Legambiente**

limiti allo sviluppo (s.m., pl.), 1972, сфера застосування: зелена економіка ♦ *La crisi petrolifera del 1973 fu in qualche modo il primo segnale d'allarme per accelerare l'elaborazione del concetto dei limiti allo sviluppo ma nonostante tutto il paradigma di crescita illimitata ha continuato per alcuni anni a essere il modello preferito dai politici e dai governi.* **межі розвитку** термін, впроваджений у 1972 р.

у звіті Римського клубу “I limiti della crescita” («Межі зростання»); стосується необхідності обмеження індустріалізації та зростання населення, у зв'язку з нестачою природних ресурсів та обмеженою спроможністю довкілля поглинати відходи та шкідливі викиди промислового виробництва

фр.: **limites au développement** (n.m., pl.)

ісп.: **límites al desarrollo** (s.m., pl.)

англ.: **limits of development**

нім.: **Grenzen der Entwicklung**

litosfera (s.f.), 1895 *сфера застосування:* геологія, загальна екологія **літосфера** верхня “тверда” оболонка земної кулі ♦ *Найважливішим елементом літосфери є надра, тобто поклади мінеральних ресурсів, у тому числі паливно-енергетичні, рудні, гірничо-хімічні, природні будівельні матеріали і нерудні корисні копалини та гідромінеральні ресурси.*

фр.: **lithosphère** (n.f.)

ісп.: **litosfera** (s.f.)

англ.: **lithosphere**

нім.: **Lithosphäre**

livello trofico (s.m.), 1942, *сфера застосування:* загальна біологія, біорізноманіття **трофічний рівень** рівень, що відповідає кожній ланці харчового ланцюга, яким енергія переміщується через екосистему, переходячи від одного організму до іншого, починаючи від рослинного світу і досягаючи ланки великих хижаків. На кожному кроці невелика частина енергії використовується організмами для здійснення життєвих процесів, тоді як інша частина руйнується або не використовується. ♦ *З переходом від одного трофічного рівня до іншого доступна кількість енергії зменшується.*

фр.: **niveau trophique** (n.m.)

ісп.: **nivel trófico** (s.m.)

англ.: **trophic level**

нім.: **Trophieniveau, Trophiestufe, Trophieebene, trophische Ebene**

M

Machine-to-Machine (s.f.), **M2M** (acronimo), 2010, *сфера застосування*: розумні технології ♦ *Esempi di M2M sono le apparecchiature per la gestione dei magazzini (che inventariano il materiale in ingresso e in uscita), per la sensoristica (che rilevano parametri quali la temperatura e la pressione e li comunicano a un server centrale), per la localizzazione (che tracciano e monitorano la posizione dei veicoli).* **M2M, машино-машинна взаємодія** технології, що дозволяють фіксованим або мобільним пристроям компанії чи організації взаємодіяти через сервер, який отримує від них або передає їм дані, що стосуються їх роботи, як правило, через бездротові мережі

фр.: **communication entre machines** (n.f.)

ісп.: **comunicación de máquina a máquina, comunicación entre máquinas** (s.f.), **M2M**

англ.: **Machine-to-Machine (M2M)**

нім.: **Machine-to-Machine (M2M)**

macroinquinanti (s.m., pl.), 1992, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Le emissioni dei macroinquinanti sono espresse in termini di tonnellate di inquinante/anno (migliaia di tonnellate/anno per la CO₂).* **макрозабруднювачі** тверді частинки, концентрація яких в атмосфері вимірюється в міліграмах (мг/м³) або мікрограмах (мкг/м³) на кубічний метр, наприклад: CO, CO₂, NO, NO₂, SO₂, O₃

фр.: **macropolluants** (n.m., pl.)

ісп.: **macrocontaminantes** (s.m., pl.)

англ.: **macropollutants**

нім.: **Makropollutanten**

materia prima (s.f.), IV ст. до Р.Х., в екології з XIX ст., *сфера застосування*: природні ресурси ♦ *La qualità e la classificazione delle materie prime non si basano più su verifiche dirette e personali degli acquirenti, ma sono basate su classificazioni convenzionalmente accettate e condivise su standard internazionali oramai consolidati.* **сировина** вихідні матеріали, які є основою для виготовлення товарів завдяки використанню відповідних промислових процесів, що дозволяють отримати бажаний кінцевий продукт.

фр.: **matière première** (n.f.)

ісп.: **materia prima** (s.f.)

англ.: **raw material, feedstock, primary commodity**

нім.: **Rohstoff**

materia prima secondaria, materia prima seconda (MPS), 1990, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La cosiddetta materia prima secondaria è costituita da scarti di lavorazione delle materie prime o da materiali derivati dal riciclaggio dei rifiuti.* **вторинна сировина, вторсировина** речовина, матеріал або предмет, отримані шляхом утилізації відходів (яка проводиться, коли не

потрібна подальша обробка), і які можуть бути використані в промисловому процесі або продані

фр.: **matière première secondaire (MPS)**

ісп.: **materia prima secundaria (MPS)**

англ.: **secondary raw material**

нім.: **Sekundärrohstoff**

marketing ecologico (s.m.), 1975, син.: **ecomarketing, green marketing, marketing verde** екологічний маркетинг *сфера застосування:* зелена економіка *див.:* **ecomarketing, green marketing, marketing verde**

фр.: **mercatique écologique (n.f.)**

ісп.: **marketing ecológico, marketing verde, marketing ambiental (s.m.)**

англ.: **ecological marketing**

нім.: **ökologisches Marketing**

marketing verde (s.m.), 1992, син.: **ecomarketing, green marketing, marketing ecologico** екологічний маркетинг, *сфера застосування:* зелена економіка *див.:* **ecomarketing, green marketing, marketing ecologico**

фр.: **mercatique écologique (n.f.)**

ісп.: **marketing verde (s.m.)**

англ.: **green marketing**

нім.: **grünes Marketing**

Mater-Bi (s.m.), 2010, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Il Mater-Bi è una famiglia di bioplastiche completamente biodegradabili e compostabili con cui si realizzano soluzioni e prodotti a ridotto impatto ambientale.* **біопластик** пластик, що складається з рослинних компонентів та біорозкладних полімерів

фр.: **Mater-Bi (n.m.)**

ісп.: **Mater- Bi (s.m.)**

англ.: **Mater-Bi**

нім.: **Mater-Bi**

materia vivente (s.f.), 1944, *сфера застосування:* загальна екологія **жива речовина** головний елемент біосфери, який об'єднує рослини, тварин, мікроорганізми і людей; маючи величезну енергію, жива речовина постійно впливає на процес утворення ґрунтів, води, гірської породи, бере участь у багатьох інших біосферних перетвореннях. Термін «жива речовина» був запропонований В.І.Вернадським у 1944 році. ♦ *Основну кількість живої речовини на планеті становить фітомаса лісів.*

фр.: **matière vivante (n.f.)**

ісп.: **materia viva (s.f.)**

англ.: **living matter**

нім.: **lebende Materie**

mercato sostenibile (s.m.), 80–90-ті рр. XX ст., син.: **economia ecologica** (s.f.), *сфера застосування:* зелена економіка **екологічний ринок** *див.:* **economia ecologica**

фр.: **marché durable** (n.m.)
ісп.: **mercado sostenible** (s.m.)
англ.: **sustainable market** 1987
нім.: **nachhaltiger Markt**

metabolismo (s.m.), 1875, *сфера застосування*: біологія, медицина, загальна екологія **метаболізм** постійні потоки енергії і поживних речовин між живими і неживими спільнотами екосистеми ♦ *Метаболізм* дозволяє природній системі запускати механізми рівноваги між біотичними та абіотичними видами, які живуть у певному середовищі, щоб задовольнити енергетичні потреби кожного організму.

фр.: **métabolisme** (n.m.)
ісп.: **metabolismo** (s.m.)
англ.: **metabolism**
нім.: **Stoffwechsel, Metabolismus**

metabolismo industriale (s.m.), 1989, *сфера застосування*: зелена економіка **промисловий метаболізм** система відносин між компаніями, метою яких є аналіз та організація енергетичних потоків та матеріалів ♦ *Промисловий метаболізм* описує зв'язок між антропогенними матеріальними потоками та потенційним впливом господарської діяльності на навколишнє середовище, зокрема, щодо таких речовин, як азот, водень, кисень, вуглець, сірка та фосфор.

фр.: **métabolisme industriel** (n.m.)
ісп.: **metabolismo industrial** (s.m.)
англ.: **industrial metabolism**
нім.: **industrieller Stoffwechsel**

metalli pesanti (s.m., pl.), 1817, *сфера застосування*: екологічні проблеми **важкі метали** метали з щільністю більше 5 г/см³; деякі з них (свинець, кадмій, ртуть, сурма, селен, нікель, ванадій та ін.) потрапляють у навколишнє середовище у вигляді оксидів або сульфідів через спалювання мазуту, вугілля та відходів, що містять їх сліди, або у вигляді відходів промислових процесів ♦ *Важкі метали* після тимчасового перебування в повітрі переходять у водно-грунтову систему і можуть потрапляти до харчових ланцюгів, породжуючи небезпечні явища біоаккумуляції в живих організмах.

фр.: **métaux lourds** (n.m., pl.)
ісп.: **metales pesados** (s.m., pl.)
англ.: **heavy metals**
нім.: **Schwermetalle**

microclima (s.m.), 1957, *сфера застосування*: загальна екологія ♦ *Il microclima condiziona l'esistenza dei diversi organismi che popolano quella data porzione di territorio.* **мікроклімат** сукупність кліматичних умов, що існують на конкретній і обмеженій ділянці земної поверхні ♦ *Мікроклімат* обумовлює існування різноманітних організмів, що населяють певну частину території.

фр.: **microclimat** (n.m.)

ісп.: **microclima** (s.m.)

англ.: **microclimate**

нім.: **Mikroklima**

microinquinanti (s.m., pl.), 1999, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Sebbene attualmente esistano metodi di valutazione dell'inquinamento da microinquinanti da fonti puntuali e immissioni diffuse, a livello legale mancano tuttora esigenze da rispettare.* **мікрозабруднювачі** шкідливі речовини, зокрема ароматичні вуглеводні, ПАУ, важкі метали та діоксини, концентрація яких в атмосфері є відносно низькою – на рівні мкг/м³ (мікрограмів на кубічний метр) або нг/м³ (нанограмів на кубічний метр)

фр.: **micropolluants** (n.m., pl.)

ісп.: **microcontaminantes, micropolucionantes** (s.m., pl.)

англ.: **micropollutants**

нім.: **Mikro-Verunreinigungen, Feinstaub**

micromobilità (s.f.), 1991, *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *Quando si parla di monopattini, hoverboard, segway e monowheel, ci si riferisce alla micromobilità. Da quando l'inquinamento urbano è tornato al centro della ribalta di ricercatori ed esperti che hanno lanciato l'allarme sugli innalzamenti dei livelli di smog nelle città italiane, sono cominciati gli investimenti non solo sulle auto elettriche ma anche sulla micromobilità elettrica.* **мікромобільність** система невеликих електромобілів (мікроавтомобілі, квадроцикли, скутери та велосипеди), які належать міській громаді і надаються в оренду; пасажери можуть взяти їх на прокат біля основних зупинок громадського транспорту, щоб подолати останню ділянку своєї подорожі

фр.: **micromobilité** (n.f.)

ісп.: **micromovilidad** (s.f.)

англ.: **micro-mobility**

нім.: **Mikromobilität**

microvettura (ecologica), micro-vettura, miniauto, microcar, minicar, vetturetta (s.f.), 2008, *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *Con il termine microcar (o anche minicar) s'intende un veicolo dalle dimensioni estremamente ridotte, equiparato per legge ai quadricicli leggeri o pesanti.* **мікроавтомобіль, легкий (екологічний) транспортний засіб** тип автомобіля для міського користування, з двигуном невеликого робочого об'єму (здебільшого, як у мотоциклів), призначений для перевезення максимум двох людей, але побудований таким чином, щоб він максимально відповідав формі автомобіля

фр.: **minivoiture, microvoiture** (n.f.)

ісп.: **microcoche, minicoche, vehículo ultra compacto** (s.m.)

англ.: **microcar**

нім.: **Leichtfahrzeug**

migliore pratica, buona pratica (s.f.), 2008, *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *Il termine "migliore pratica", composto dall'aggettivo "migliore" e dal*

sostantivo “pratica”, ricalca l’espressione inglese “**best practice**”. **краща практика**
дуб.: **buona pratica**
фр.: **pratiques d’excellence, pratiques exemplaires, meilleures pratiques** (n.f., pl.)
исп.: **buena práctica** (s.f.)
англ.: **best practices**
нім.: **empfohlene Vorgehensweise**

misura di compensazione (ambientale) (s.f.), 1992, *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *Le misure di compensazione non riducono gli impatti residui attribuibili al progetto ma provvedono a sostituire una risorsa ambientale che è stata depauperata con una risorsa considerata equivalente.* **захід екологічної компенсації** відновлення навколишнього середовища на певній території (наприклад, створення там природного парку) для компенсації екологічних втрат, спричинених будівельними роботами (наприклад, прокладанням залізниці, автошляхів тощо) у безпосередній близькості до пошкодженої зони
фр.: **compensation écologique, mesure compensatoire**
исп.: **compensación ambiental** (s.f.)
англ.: **environmental compensation**
нім.: **Umweltausgleich**

misura di mitigazione (dei danni attesi) (s.f.), 2006, *сфера застосування*: розумне врядування **пом’якшувальний запобіжний захід** захід, спрямований на зменшення або нівелювання можливих негативних наслідків від побудови певного технологічного об’єкту на навколишнє середовище. ♦ *Пом’якшувальним запобіжним заходом може бути технічна модифікація або додатковий технологічний елемент (очищувач, фільтр, засіб захисту довкілля), внесений до початкового проєкту для зменшення негативного впливу об’єкту на навколишнє середовище.*
фр.: **mesure d’atténuation**
исп.: **medida de mitigacion (del impacto ambiental)**
англ.: **mitigation measure**
нім.: **Ausgleichsmaßnahme**

mix energetico (s.m.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: розумне середовище ♦ *Il mix energetico è l’insieme di fonti energetiche primarie utilizzate per la produzione di energia elettrica fornita dall’impresa di vendita ai clienti finali.* **енергомікс** суміш альтернативних видів палива, які використовуються в розвинених країнах для виробництва енергії
фр.: **bouquet énergétique** (n.m.)
исп.: **combinación energética, combinación de fuentes de energía** (s.f.)
англ.: **energy mix** 50-ті pp. XX ст.
нім.: **Energiemix**

mobilità ciclabile (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La mobilità ciclabile (o mobilità ciclistica) è una modalità di spostamento o di trasporto. Un termine in parte sovrapponibile è quello di ciclabilità, che indica il quadro normativo,*

le infrastrutture e le soluzioni di viabilità per l'uso della bicicletta. **веломобільність**
політика сталої мобільності, основною метою якої є розповсюдження велосипеда
як засобу пересування містом

фр.: **mobilité cycliste** (n.f.)

ісп.: **movilidad en bicicleta** (s.f.)

англ.: **bicycle mobility**

нім.: **Fahrrad-Mobilität**

mobilità dolce (s.f.), 2011, *син.:* **mobilità sostenibile**, *сфера застосування:* зелена економіка екологічний транспорт *див.:* **mobilità sostenibile**

фр.: **mobilité douce** (n.f.)

ісп.: **eco-movilidad, movilidad suave** (s.f.)

англ.: **soft mobility**

нім.: **sanfte Mobilität**

mobilità elettrica, e-mobility (s.f.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка ♦
La mobilità elettrica è l'occasione "green" per tutte le aziende che desiderano proiettarsi nel futuro. Entrare nella dimensione della e-mobility significa ridurre l'impatto ambientale della propria attività, contribuire ad futuro sostenibile ed essere al passo con le novità contemporanee e usufruire di numerosi incentivi e vantaggi.
електротранспорт режим пересування на електромобілях (з нульовими викидами)

фр.: **mobilité électrique, électromobilité** (n.f.)

ісп.: **movilidad eléctrica** (s.f.)

англ.: **electromobility / emobility**

нім.: **Elektromobilität / E-Mobilität**

mobilità lenta, traffico lento (TL) (s.f.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Per traffico lento si intende la locomozione a piedi, su ruota o rotelle, prodotta dalla forza muscolare umana.* **повільна мобільність** пішохідний та велосипедний рух

фр.: **mobilité lente** (n.f.)

ісп.: **movilidad lenta** (s.f.)

англ.: **slow mobility**

нім.: **langsame Mobilität**

mobilità sostenibile (s.f.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка, розумна мобільність ♦ *L'espressione mobilità sostenibile indica delle modalità di spostamento (e in generale un sistema di mobilità urbana) in grado di diminuire gli impatti ambientali, sociali ed economici generati dai veicoli privati e cioè: l'inquinamento atmosferico.* **зелений транспорт** 1. система мобільності, яка дозволяє людям вільно пересуватися, зменшуючи негативний вплив на навколишнє середовище; 2. раціоналізація автомобільного руху: планування та заохочення використання громадського транспорту для ефективного захисту довкілля, особливо у містах

фр.: **mobilité durable, mobilité soutenable** (n.f.)

ісп.: **movilidad sostenible** (s.f.)

англ.: **sustainable mobility**
нім.: **nachhaltige Mobilität**

mobility management (s.m.), 1999, син.: **gestione della domanda di trasporto**, *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *I principali attori del cosiddetto **mobility management** sono le scuole, i comuni, le associazioni e soprattutto le aziende. Sempre più aziende si sono rese conto che i loro clienti, dipendenti e merci possono spostarsi senza l'uso dell'auto (o del camion) sfruttando il potenziale **mobility management** aziendale.* **керування мобільністю** управління дорожнім рухом за допомогою втручань, які стримують використання приватних автомобілів для розвантаження міського руху

фр.: **gestion de la mobilité, gestion de la demande en transport, GDT** (n.f.)

ісп.: **gestión de la movilidad, administración de la demanda de transporte** (s.f.)

англ.: **mobility management (MM)**

нім.: **Mobilitätsmanagement**

monitoraggio ambientale, monitoraggio dell'ambiente (s.m.), 2015, *сфера застосування*: розумне середовище ♦ *Il **monitoraggio ambientale** è definito dalla European Environment Agency (EEA) come “la misurazione, valutazione e determinazione di parametri ambientali e/o di livelli di inquinamento, periodiche e/o continuate allo scopo di prevenire effetti negativi e dannosi verso l'ambiente”.* **моніторинг довкілля, екомоніторинг** періодичне або систематичне виявлення хімічних, фізичних та біологічних параметрів довкілля за допомогою спеціальних інструментів з метою контролю ситуації та спостереження за показниками у розвитку

фр.: **surveillance de l'environnement** (n.f.)

ісп.: **monitorización ambiental, monitorización medioambiental, supervisión medioambiental, supervisión ambiental** (s.f.), **monitoreo ambiental, monitoreo medioambiental** (n.m.)

англ.: **environmental monitoring**

нім.: **Umweltbeobachtung**

mutazione (s.f.), 50–60-ті pp. XX ст. в екології, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Le **mutazioni** avvengono in tutti gli esseri viventi: nei virus, nei batteri, nelle piante e negli animali, uomo compreso.* **мутація** (в біології) – це раптова зміна гена, структури або кількості хромосом, що призводить до очевидних спадкових морфологічних та фізіологічних змін. Термін **мутація** в екології набуває значення спонтанної або індукованої зміни в генетичному матеріалі організму, яка може впливати на генетичну різноманітність усередині популяції, а отже й на екологічну адаптацію видів у певному середовищі

фр.: **mutation** (n.f.)

ісп.: **mutación** (s.f.)

англ.: **mutation**

нім.: **Mutation**

N

natura (s.f.), 1250, *сфера застосування*: біологія, загальна екологія, біорізноманіття ♦ *Natura è il sistema totale degli esseri viventi, animali e vegetali, e delle cose inanimate, che presentano un ordine, realizzano dei tipi e si formano secondo leggi.* **природа** органічний і неорганічний матеріальний світ; Всесвіт, у всій сукупності та зв'язках його форм

фр.: **nature** (s.f.)

ісп.: **naturaleza** (s.f.)

англ.: **nature**

нім.: **Natur**

nicchia ecologica (s.f.), 1927, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *La nicchia ecologica è lo spazio occupato da una specie o da una popolazione all'interno del suo habitat, inteso non solo e tanto come spazio fisico, ma come ruolo e funzioni che gli individui della specie o della popolazione svolgono in un ecosistema; per nicchia ecologica si intende anche il modo con cui una specie utilizza le risorse dell'habitat in cui vive. La nicchia ecologica è, di fatto, un ipervolume, dove ogni dimensione rappresenta una variabile ambientale è uno spazio ecologico a dimensioni molteplici, sia abiotiche che biotiche.* **екологічна ніша** сукупність факторів та параметрів, що визначають умови існування виду, а також його екологічну роль у спільноті. Екологічна ніша визначається такими факторами, як населеність простору, тип їжі та взаємозв'язок із навколишнім середовищем.

фр.: **niche écologique** (n.f.)

ісп.: **niche ecológico** (s.m.)

англ.: **ecological niche**

нім.: **Ökologische Nische**

nutrienti (s.m., pl.), 1876, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Con il termine nutrienti si indicano le molecole semplici (quali glucosio, aminoacidi ecc.) e complesse (quali glucidi, proteine, vitamine, ecc.) che l'organismo è in grado di assorbire dagli alimenti che sono necessari per il metabolismo.* **поживні речовини** сукупність сполук, як органічних, так і неорганічних, необхідних для виживання виду; зокрема, для мікроорганізмів це сполуки, що містять азот та / або фосфор

фр.: **nutriments** (n.m., pl.)

ісп.: **nutrientes** (s.m., pl.)

англ.: **nutrients**

нім.: **Nährstoffe**

О

occupazioni verdi (s.f., pl.), 2012, син.: **green jobs, professioni verdi** *сфера застосування*: зелена економіка **зелені робочі місця** *див.*: **green jobs, professioni verdi**

фр.: **emploi vert** (n.m.)

ісп.: **empleos verdes** (s.m., pl.)

англ.: **green jobs**

нім.: **grüne Arbeitsplätze**

odore (s.m.), з 2000 рр. XX ст. в екології, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Odori caratteristici in campo industriale sono provocati dal fenolo, dall'idrogeno solforato e dall'acido acetico in ambiente domestico, odori caratteristici sono provocati dall'ammoniaca e dall'acido muriatico.* **запах** відчуття, що відповідає органу нюху. Термін **запах** в екологічному контексті набуває додаткового значення з розвитком нової спеціалізованої галузі – екології запахів (Environmental Odour), яка сформувалась у XXI ст., коли запахи стають об'єктом нормативного регулювання, вимірювання (граничні значення, ольфактометричні одиниці) та спеціальних технологій моніторингу якості повітря ♦ *В дослідженнях впливу на навколишнє середовище вплив запахів аналізується підрозділом охорони здоров'я.*

фр.: **odeur** (n.m.)

ісп.: **olor** (s.m.)

англ.: **smell, odour**

нім.: **Geruch**

OGM, organismo geneticamente modificato (s.m.), 1973, *сфера застосування*: біологія, медицина, екологічні проблеми ♦ *Con il termine Organismo Geneticamente Modificato (OGM) si intendono soltanto gli organismi in cui parte del genoma sia stato modificato tramite le moderne tecniche di ingegneria genetica.* **ГМО, Г.М.О., генетично модифікований організм** організм, генотип якого було змінено за допомогою методів генної інженерії. Генетична модифікація відрізняється від природного та штучного мутагенезу саме направленою зміною генотипу. При цьому генетичний матеріал переносять з одного організму в інший, використовуючи технологію рекомбінантних ДНК. Якщо при цьому ДНК, яку переносять, походить з іншого виду, отримані організми називають **трансгенними**.

фр.: **OGM, organisme génétiquement modifié** (n.m.)

ісп.: **OGM (organismo genéticamente modificado), OMG (organismo modificado genéticamente)** (s.m.)

англ.: **GMO (genetically modified organism)**

нім.: **GVO (Gentechnisch veränderter Organismus)**

omeostasi (s.f.), 1958, *сфера застосування*: біологія, медицина, загальна екологія ♦ *Omeostasi è la capacità di una cellula, di un organismo o di un insieme di organismi*

di mantenere in stato di equilibrio le proprie caratteristiche al variare delle condizioni esterne è la tendenza naturale al raggiungimento di una relativa stabilità, sia delle proprietà chimico-fisiche interne che comportamentali, che accomuna tutti gli organismi viventi, per i quali tale regime dinamico deve mantenersi nel tempo, attraverso precisi meccanismi autoregolatori. **гомеостаз** стан внутрішньої динамічної рівноваги екосистеми, що підтримується регулярним відновленням її основних елементів і речовинно-енергетичного складу, а також постійним функціональним саморегулюванням компонентів. ♦ **Гомеостаз** є характерним і необхідним для всіх природних систем – від атома і організму до космічних утворень.

фр.: **homéostasie** (n.f.)

ісп.: **homeostasis** (s.f.)

англ.: **homeostasis**

нім.: **Homöostase**

orto urbano (s.m.), 2010, сфера застосування: розумне життя ♦ *L'orto urbano conquista terreno in tutt'Italia. Dopo il lockdown da Covid-19 sono ripresi i lavori curati da 1,2 milioni di italiani, che coltivano per passione piccoli appezzamenti di terreno – pubblici o privati – per avere ortaggi, legumi freschi e stare all'aria aperta. Lo afferma Coldiretti, mentre l'ISTAT registra, a proposito di ambiente in città, l'espansione degli orti urbani (+4%), che arrivano a sommare quasi 2 milioni di metri quadri di superficie in 77 capoluoghi.* **міський город** невелика земельна ділянка в межах міста, призначена для вирощування сільськогосподарської або садівничої продукції

фр.: **horticulture urbaine** (n.f.)

ісп.: **huerto urbano** (s.m.)

англ.: **urban vegetable garden**

нім.: **städtischer Gemüsegarten**

Osservatorio nazionale sui rifiuti (ONR) (s.m.), 1997, сфера застосування: італійські екологічні організації ♦ *L'Osservatorio Nazionale sui Rifiuti (ONR) del Ministero dell'Ambiente ha il compito istituzionale della valutazione inerenti il ciclo dei rifiuti, ed più specificatamente della raccolta e dell' esame dei dati per la gestione dei rifiuti, gli imballaggi e i rifiuti di imballaggi; inoltre si interessa di elaborare criteri e specifici obiettivi di azione riguardanti la prevenzione e la gestione dei rifiuti. Infine gli sono stati assegnati compiti di vigilanza e controllo sulla gestione dei rifiuti, gli imballaggi e i rifiuti di imballaggi.* **Національна обсерваторія відходів** установа, створена при Міністерстві охорони навколишнього середовища з метою запобігання небезпечності відходів та забезпечення належного поводження з відходами, упаковками та відходами від упаковок

фр.: **Observatoire national des déchets** (n.m.)

ісп.: **Observatorio nacional de residuos** (s.m.)

англ.: **National Waste Observatory**

нім.: **Nationales Abfallobservatorium, Nationales Abfallbehörde**

Р

paesaggio (s.m.), 1552, *сфера застосування*: загальна екологія, екологія міста ♦ *Il paesaggio è l'insieme di elementi biotici e abiotici, naturalistici e antropici, considerati da un punto di vista percettivo ed estetico.* **ландшафт** територіальна система, яка склалася з природних або природно-антропогенних компонентів і комплексів більш низького таксономічного рангу

фр.: **paysage** (n.m.)

ісп.: **paisaje** (s.m.)

англ.: **landscape**

нім.: **Landschaft**

parco urbano (s.m.) 70–80-ті рр. XX ст., *син.:* **parco cittadino, parco pubblico** (s.m.) XIX ст., *сфера застосування*: екологія міста, охорона довкілля **міський парк, муніципальний парк** міська зелена територія для громадського використання, як з моно-, так і з багатофункціональним значенням. Такий парк створюється також з декоративною метою і огорожується від інших міських структур (вулиць, площ, громадських будівель тощо). ♦ *Міські парки можна класифікувати за їх переважною функцією: історико-архітектурні парки, ботанічні сади, рекреаційно-культурні парки та спортивні парки.*

фр.: **jardin public** (n.m.)

ісп.: **parque urbano, jardín público, parque municipal, parque público** (s.m.)

англ.: **urban park, metropolitan park, municipal park** (North America), **public park, public open space, municipal garden** (UK)

нім.: **Stadtgarten, Stadtpark**

parco naturale (s.m.), 1991, *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ *Un parco nazionale, tra i più antichi d'Italia e due grandi parchi naturali a gestione provinciale: immersi nei paesaggi unici delle Dolomiti, queste aree protette rappresentano una parte importante del patrimonio naturalistico, custodito e salvaguardato dal Trentino.* **природний парк** природна зона, в якій застосовуються норми, спрямовані на гарантування охорони та збереження фауни, флори та фізичного середовища

фр.: **parc naturel, parc de conservation** (n.m.)

ісп.: **parque natural** (s.m.), **reserva natural** (s.f.)

англ.: **nature park, conservation park, natural park, nature reserve**

нім.: **Naturpark**

parco scientifico (s.m.), 2007, *син.:* **parco tecnologico**, *сфера застосування*: розумне життя **науковий парк див.:** **parco tecnologico**

фр.: **parc technologique, parc scientifique, parc de recherche, technopôle, technopole** (n. m.)

ісп.: **parque científico, parque de investigaciones** (s.m.)

англ.: **technology park, science park, research park, technopolis**

нім.: **Wissenschaftspark, Technologiepark, Technopark, Technologiezentrum**

parco tecnologico (s.m.), 2007, *сфера застосування*: розумне життя ♦ *Per parco tecnologico, parco scientifico tecnologico, polo tecnologico, polo scientifico tecnologico, polo dell'innovazione, incubatore, cluster, s'intende di solito un'area che raggruppa le sedi di diverse aziende di alta tecnologia e informatica ed alcuni dipartimenti universitari.* **технопарк** територія, на якій розміщені науково-дослідні та технологічні виробничі ділянки, функціональності яких сприяє наявність певної сировини або спеціалізованих навчальних центрів

фр.: **parc technologique, parc scientifique, parc de recherche, technopôle, technopole** (п. м.)

ісп.: **parque tecnológico, parque de investigaciones** (s.m.)

англ.: **technology park, science park, research park, technopolis**

нім.: **Technologiapark, Technopark, Technologiezentrum**

participatory sensing (s.m.), 2008, *сфера застосування*: розумні громадяни ♦ *Quindi, generalmente, le applicazioni in cui si richiede un paradigma di participatory sensing non si limitano ad un particolare scenario ma possono avere usi differenti in base al tipo di applicazione che si vuole creare.* **зчитування з добровільним спільним доступом** нова парадигма, яка дозволяє людям спостерігати за довкіллям за допомогою датчиків, які містяться на таких пристроях, як смартфони, і ділитися цією інформацією, використовуючи інфраструктуру телефонних мереж та Інтернету

фр.: **participatory sensing, participation sensoriale** (п.ф.)

ісп.: **participatory sensing** (s.m.)

англ.: **participatory sensing**

нім.: **Participatory sensing**

partecipazione (s.f.), 2014, *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *A dicembre 2014 l'Istituto Nazionale di Urbanistica ha promosso la sottoscrizione della Carta della partecipazione. Si è trattato dell'inizio di un percorso che punta al progressivo coinvolgimento di enti pubblici e strutture associative per creare una rete e, attraverso l'applicazione della Carta, diffondere la cultura di una partecipazione effettiva e "di qualità" dei cittadini alle decisioni.* **участь** активне втручання громадян за погодженням з установами у формування місцевої політики

фр.: **participation** (п.ф.)

ісп.: **participación** (s.f.)

англ.: **participation**

нім.: **Beteiligung**

permacultura (s.f.), 1986, *похід.:* **permacultore** (s.m.), **permacultrice** (s.f.), *сфера застосування*: агроекологія ♦ *Bill Mollison, l'ideatore della permacultura, è nato a Stanley, un piccolo villaggio di pescatori in Tasmania, nel 1928.* **пермакультура** всі практики та способи мислення, спрямовані на розвиток території у взаємодії з природою, щоб цей розвиток був сталим, а екосистеми зберігалися і зміцнювалися

фр.: **permaculture, agriculture permanente** (п.ф.)

ісп.: **permacultura, agricultura permanente** (s.f.)

англ.: **permaculture, permanent agriculture**

нім.: **Permakultur**

phylum (s.m. pl.: **phyla**), 1958, (пор.: **taxon**) сфера застосування: біорізноманіття
*Il **phylum** è il gruppo che segue direttamente l'ampia categoria del Regno Animalia, che contiene 35 **phyla** diversi.* **тип** (таксономічна категорія) таксономічна група, що становить один з основних ієрархічних підрозділів тваринного світу

фр.: **embranchement, phylum** (n.m.)

ісп.: **filo** (s.m.)

англ.: **phylum**

нім.: **Stamm**

pioggia acida (s.f.), 70–80-ті pp. XX ст., сфера застосування: екологічні проблеми ♦ *Le **piogge acide** nascono quando alcune sostanze (per es.: ossidi di azoto e di zolfo), espulse dalle ciminiere e dalle automobili, si mescolano nell'atmosfera con il vapore acqueo e si generano degli acidi (in maggioranza acido nitrico e solforico), i quali, cadendo con l'acqua piovana, la neve, la nebbia e la rugiada, provocano gravi danni alla flora, al terreno, alle acque soprattutto lacustri ed alle opere d'arte, che si sgretolano.* **кислотний дощ** дощі з підвищеною кислотністю, які утворюються через забруднення атмосфери (мають у складі діоксид сірки, оксиди азоту, вуглеводні, сульфат амонію тощо)

фр.: **pluie acide** (n.f.)

ісп.: **lluvia ácida** (s.f.)

англ.: **acid rain** 1852

нім.: **sauren Regen**

plastiche, (materie) plastiche (s.f., pl.), 60–70-ті pp. XX ст., сфера застосування: екологічні проблеми *L'elenco delle **materie plastiche** è lunghissimo, date le infinite possibilità d'impiego, rimane, però, il grave problema della loro non biodegradabilità.* **пластмаси** матеріал, основою якого є полімер, що під час формування виробу перебуває у в'язкорідкому чи вискоеластичному стані, а під час експлуатації – в склоподібному чи кристалічному стані; сировиною для отримання полімерів є нафта, природний газ, кам'яне вугілля, сланці. ♦ *Пластмаси формуються при високій температурі, коли вони мають високу пластичність.*

фр.: **matières plastiques** (n.f., pl.)

ісп.: **plásticos** (s.f., pl.)

англ.: **plastics**

нім.: **Kunststoffe, Plaste, Technopolymere, Plastik**

PM10/PM50, il **particolato** (s.m.), 1976, сфера застосування: екологічні проблеми ♦ *Il **particolato**, nella chimica ambientale, indica l'insieme delle sostanze sospese in aria sotto forma di aerosol atmosferico che hanno dimensioni che variano da pochi nm a 100 μ m. Il **particolato** è l'inquinante oggi più frequente nelle aree urbane, ed è composto di particelle solide o liquide disperse, con un diametro che va da pochi nanometri fino ai 500 μ m e oltre. Esempi di **particolato** sono: fibre naturali e*

artificiali, pollini, spore, particelle carboniose, metalli, silice, inquinanti liquidi, presenti nell'atmosfera terrestre o in luoghi di lavoro per cause naturali o antropiche.
дрібний пил дрібні часточки пилу в повітрі, розміром менше ніж 10/50 мкм; з огляду на їх невеликі розміри, вони можуть тривалий час залишатись суспендованими в атмосфері, не осідаючи на землю, а також проникати в дихальні шляхи, загрожуючи здоров'ю людей

фр.: les **particules en suspension**, les **matières particulaires**, **PM**

ісп.: las **partículas en suspensión**, **material particulado**

англ.: **particulates**, **atmospheric aerosol particles**, **atmospheric particulate matter**, **particulate matter (PM)**, **suspended particulate matter (SPM)**

нім.: **Feinstaub**

popolazione (s.f.), 20–30-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* біорізноманіття ♦ *In biologia, una **popolazione** è un insieme di organismi o individui che coesistono in uno stesso spazio e tempo, condividendo certe proprietà biologiche (fondamentalmente con esseri della stessa specie), le quali producono un'alta coesione riproduttiva ed ecologica del gruppo.* **популяція** група представників одного виду, що мешкає на певній території

фр.: **population** (n.f.)

ісп.: **población** (s.f.)

англ.: **population**

нім.: **Population**

problematica ambientale (s.f.), 70-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* екологічна освіта, політика, зелена економіка ♦ *L'inventività umana in ambito industriale ha introdotto materiali e prodotti nuovi, con conseguente incremento del benessere e dei servizi. Ma qual è il prezzo da pagare per tutto ciò? Crisi energetica, con la quale ci si riferisce alla disponibilità delle risorse energetiche, e **problematica ambientale!*** **екологічні проблеми** комплекс проблем, що виникають внаслідок впливу людської діяльності на навколишнє середовище

фр.: **problème environnemental** (n.m.)

ісп.: **problemática ambiental** (s.f.)

англ.: **environmental problems**

нім.: **Umweltproblem**

prodotto bio (s.m.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Per **prodotti bio** si intendono alimenti naturali prodotti in modo socialmente ed economicamente sano, riducendo l'impiego di fertilizzanti e pesticidi.* **органічний продукт** продукт, отриманий в результаті застосування органічного землеробства, в якому не використовуються хімічні добрива та пестициди

фр.: **produit bio** (n.m.)

ісп.: **producto organico** (s.m.)

англ.: **organic product**

нім.: **Bioprodukt**

prodotto biologico (s.m.), 80-ті pp. XX ст., син.: **prodotto bio, prodotto da agricoltura biologica** *сфера застосування*: зелена економіка **органічний продукт** *див.*: **prodotto bio, prodotto da agricoltura biologica**
фр.: **produit biologique** (n.m.)
ісп.: **producto organico** (s.m.)
англ.: **organic product**
нім.: **Bioprodukt**

prodotto da agricoltura biologica (s.m.), 1991, син.: **prodotto bio, prodotto biologico** **органічно вирощені продукти**, *сфера застосування*: зелена економіка **екологічно чисті продукти** *див.*: **prodotto bio, prodotto biologico**
фр.: **produit biologique** (n.m.)
ісп.: **productos cultivados orgánicamente** (s.m., pl.)
англ.: **organically cultivated products**
нім.: **Produkt aus biologischem Anbau**

prodotto verde (s.m.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: зелена економіка, еко-маркетинг **зелений продукт** продукт, для отримання якого враховуються екологічні аспекти виробництва (органічна сировина, мала упаковка тощо). Такий продукт характеризується нетоксичністю і можливістю повторного використання, часто він сам виготовляється з переробленого матеріалу і продається в екологічній упаковці. ♦ Абсолютно екологічної продукції не існує, оскільки в будь-якому випадку під час виробництва, розподілу та транспортування до складів або місць роздрібної торгівлі та утилізації продукту використовуються енергія та ресурси з подальшим утворенням відходів та забрудненням довкілля. У цьому сенсі поняття «**зелений**» є досить відносним і вказує на ті **продукти**, які порівняно з іншими спричиняють менший вплив на навколишнє середовище.

фр.: **produit vert**
ісп.: **producto verde**
англ.: **green product**
нім.: **grünes Produkt**

produzioni pulite (s.f., pl.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: зелена економіка, сталий розвиток, промислова політика **чисті виробництва** методи управління виробничим процесом, спрямовані на мінімізацію негативного впливу виробництва на навколишнє середовище. ♦ **Чисте виробництво** застосовується для зменшення кількості та токсичності викидів від виробничої діяльності, мінімізуючи таким чином вплив на навколишнє середовище, протягом усього життєвого циклу продукції, починаючи з видобутку сировини до остаточної утилізації відходів.
фр.: **productions propres** (n.f., pl.)
ісп.: **producciones limpias** (s.f., pl.)
англ.: **clean productions** 1989
нім.: **saubere Produktionen**

professioni verdi (s.f.), 2009, *сфера застосування*: зелена економіка, син.: **green jobs**, **occupazioni verdi** зелені професії, зелені робочі місця див.: **green jobs**, **occupazioni verdi**

фр.: **emplois verts, métiers verts** (n.m.)

ісп.: **empleos verdes** (s.m., pl.), **profesiones verdes** (s.f., pl.)

англ.: **green jobs** 2008

нім.: **grüne Arbeitsplätze, grüne Berufe**

progettazione ambientale (s.f.), 2008, *сфера застосування*: зелена економіка *La progettazione ambientale include tutte le operazioni, dagli studi di base di tipo naturalistico al progetto esecutivo, con cui si realizza l'inserimento nell'ambiente delle opere, siano esse infrastrutture, insediamenti produttivi, abitazioni* **progettazione ambientale** cerca di recuperare gli equilibri ecologici esistenti intorno all'opera, riconducendo i territori interessati alle forme proprie senza l'uso di tecnologie estranee all'ambiente. Essa ha come obiettivo principale la ricomposizione dell'unità paesaggistica, percettiva, strutturale e funzionale che dovrà ospitare l'opera. **екологічний дизайн** новий напрямок дизайну, спрямований на відновлення екологічного балансу, що існував на місці будівництва, шляхом повернення цих територій до власних форм без використання небезпечних для довкілля технологій. Основним завданням цього напрямку є рекомпозиція ландшафту.

фр.: **conception environnementale, éco-conception** (s.f.)

ісп.: **diseño ambiental** (s.m.)

англ.: **environmental design**

нім.: **Ecodesign** (auch ökologisches Design oder Sustainable Design)

prosumer (s.m.), 1986, *сфера застосування*: розумні громадяни ♦ **Prosumer** è una parola macedonia (portmanteau) mutuata dall'inglese, è formata dalla composizione della parola producer, con la parola consumer (in alcuni casi professional consumer). **прос'юмер**, отримувач товарів і послуг, який не обмежується пасивною роллю споживача, а бере активну участь у різних стадіях виробничого процесу

фр.: **prosommateur** (n.m.)

ісп.: **prosumer** (s.m.)

англ.: **prosumer**

нім.: **Prosumer**

protezione ambientale (s.f.), 1966, *сфера застосування*: загальна екологія **охорона довкілля** система заходів щодо раціонального використання природних ресурсів, збереження особливо цінних та унікальних природних комплексів і забезпечення екологічної безпеки ♦ **Охорона довкілля** сукупність державних, адміністративних, правових, економічних, політичних і суспільних заходів, спрямованих на раціональне використання, відтворення і збереження природних ресурсів землі, обмеження негативного впливу людської діяльності на довкілля. Це більше ніж наукова дисципліна, перш за все екологія, з якою її найчастіше плутають. Визначною особливістю **охорони довкілля** є практичний напрям

діяльності і широкий спектр соціально-культурних і природних відносин, яких вона стосується.

фр.: protection de l'environnement (n.f.)

ісп.: protección ambiental, conservación ambiental (s.f.), control ambiental (s.m.), protección del ambiente (s.f.), conservación del ambiente (s.f.)

англ.: environmental protection, environmental conservation, environmental control, environment conservation

нім.: Umweltschutz

Protocollo di Kyoto (s.m.), 1997, сфера застосування: міжнародні угоди
L'obiettivo del Protocollo di Kyoto è la riduzione delle emissioni globali di gas serra (CO₂, CH₄, N₂O, HFC, PFC, SF₆) del 5,2% rispetto al livello del 1990 entro il periodo 2008 – 2012. Per i Paesi dell'Unione Europea nel loro insieme la riduzione deve essere dell'8%, per gli Stati Uniti del 7% e per il Giappone del 6%. Per la Federazione Russa, la Nuova Zelanda e l'Ucraina è prevista la stabilizzazione delle emissioni, mentre Norvegia, Australia e Islanda possono aumentare le loro emissioni rispettivamente dell'1%, 8% e 10%. All'interno dell'UE è stata effettuata un'ulteriore ripartizione tra gli Stati membri per raggiungere la riduzione complessiva dell'8%. In tale contesto, l'Italia si impegna a ridurre le emissioni nazionali di gas serra del 6,5% rispetto alle emissioni del 1990. Кіотський протокол міжнародна угода про обмеження викидів в атмосферу парникових газів. Головна мета угоди – стабілізувати рівень концентрації парникових газів в атмосфері на рівні, який не допускав би незворотного антропогенного впливу на кліматичну систему планети. Протокол зобов'язував розвинуті країни та країни з перехідною економікою скоротити або стабілізувати викиди парникових газів у 2008 – 2012 роках до рівня 1990 року.

фр.: Protocole de Kyoto

ісп.: Protocolo de Kioto

англ.: Kyoto Protocol

нім.: Kyoto-Protokoll

Q

qualità ambientale (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ **Qualità ambientale** *è una fra le dimensioni più importanti: ci sono azioni che possono essere adottate per aiutare le aziende a gestire al meglio il processo produttivo senza perdere in termini di profitto, per migliorare non solo la propria gestione produttiva in chiave di sostenibilità ma anche avere un occhio attento all'ambiente.* **якість довкілля, якість навколишнього середовища** показник рівня фізичного, хімічного та біологічного забруднення навколишнього середовища

фр.: **qualité de l'environnement** (n.f.)

ісп.: **calidad del medio ambiente** (s.f.)

англ.: **environmental quality**

нім.: **Umweltqualität**

R

raccolta differenziata dei rifiuti, raccolta differenziata, la differenziata (s.f.), 1997, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La raccolta differenziata dei rifiuti include riutilizzo, riciclaggio ed il recupero di materia prima. сортування сміття, сортування відходів* групування міських відходів в однорідні товарні фракції, включаючи вологу органічну фракцію, призначену для повторного використання, переробки та відновлення сировини

фр.: tri des déchets (n.m.)

ісп.: recogida selectiva de basura, recogida selectiva (s.f.)

англ.: waste sorting

нім.: Mülltrennung

recupero ambientale (s.m.), 90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *All'interno del recupero ambientale si hanno almeno due casi particolari: il restauro (restoration) e il ripristino (renewal). відновлення довкілля, екологічна рекультивация* сукупність технічних, екологічних та ландшафтних заходів, спрямованих на відновлення або покращення стану довкілля на територіях, деградованих або змінених унаслідок людської діяльності, з метою повернення їм екологічної, естетичної та соціальної функціональності

фр.: récupération environnementale

ісп.: recuperación ambiental

англ.: environmental recovery, environmental restoration

нім.: ökologische Wiederherstellung, Renaturierung, Umweltwiederherstellung, Wiederherstellung der Umwelt

recupero dei rifiuti (s.m.), 2010, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Le attività di recupero dei rifiuti si distinguono in attività di recupero di materia e attività di recupero di energia. переробка відходів* низка процесів, яким піддаються відходи для їх повторного використання, виробництва енергії або отримання з них сировини

фр.: récupération des déchets (n.f.)

ісп.: recuperación de residuos (s.f.)

англ.: waste recovery

нім.: Abfallwiedergewinnung

recupero energetico (s.m.), 1995, *син.:* **termovalorizzazione**, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Il recupero energetico o termovalorizzazione è un'alternativa al riciclo dei materiali. Consiste nel riutilizzare l'energia contenuta nei rifiuti plastici. відновлення енергії* використання теплової енергії, що виділяється в процесі спалювання відходів, для виробництва пари, яка продається третім особам або використовується в тепловому циклі для виробництва електроенергії

фр.: récupération d'énergie

ісп.: recuperación de energía

англ.: **energy recovery**
нім.: **Energierückgewinnung**

resilienza (s.f.), 1855, як термін екології з 1973, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Gli esperti chiamano **resilienza** la capacità di resistere ai fattori di perturbazione. Nel caso degli ecosistemi questa capacità si manifesta in due modi: la capacità di resistere a una perturbazione ambientale senza cambiare stato; la capacità di recuperare lo stato perduto dopo una forte perturbazione.* **резилієнтність, (життєва) стійкість** здатність системи, громади чи суспільства протистояти значним потрясінням і повернутися до прийнятного рівня функціонування

фр.: **résilience** (n.f.)

ісп.: **resiliencia** (s.f.)

англ.: **resilience**

нім.: **Resilienz**

resilienza ecologica (s.f.), 1992, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Nel 1973 Crawford Stanley Holling, ecologista canadese, ha introdotto la parola “**resilienza**” nel campo dell’ecologia, come un modo per aiutare a capire certe dinamiche non lineari osservate nell’ecosistema. Fu così che la **resilienza** ecologica si è definita da allora come “la quantità di anomalie che un ecosistema può tollerare senza cambiare i processi di autorganizzazione e le sue strutture di base”.* **екологічна резилієнтність** здатність екосистеми, середовища існування, популяції чи виду повертатися до прийнятного рівня функціонування та відновлювати нормальний розвиток після значних потрясінь

фр.: **résilience écologique** (n.f.)

ісп.: **resiliencia ecológica** (s.f.)

англ.: **ecological resilience**

нім.: **ökologische Resilienz**

rete ecologica (s.f.), 2008, сфера застосування: біорізноманіття ♦ *L’obiettivo di una **rete ecologica** è creare o rafforzare un sistema di collegamento e di interscambio tra habitat ed elementi naturali altrimenti isolati.* **екологічна мережа** інструмент територіального управління, призначений для протидії постійно зростаючій фрагментації екосистем, яка є однією з головних загроз для захисту біорізноманіття.

фр.: **réseau écologique** (n.m.)

ісп.: **red ecológica** (s.f.)

англ.: **ecological network**

нім.: **ökologisches Netzwerk**

riciclaggio (s.m.), 1971, (пор.: фр. **recyclage**), **riciclo** (s.m.), 1910, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Il **riciclaggio** è tra le forme di smaltimento da privilegiare perché i suoi vantaggi si verificano sia nella diversa volumetria dei rifiuti raccolti, sia nel risparmio di materie prime utilizzate nell’attuale sistema produttivo.* **переробка (відходів), вторинна переробка, ресайклінг, утилізація (відходів)**

термін буквально означає “повернення в обіг як сировини” матеріалів та речовин, отриманих шляхом належної обробки відходів. Включає також органічну переробку (наприклад, компостування), але не охоплює енергетичне відновлення.

фр.: **recyclage** (n.m.)

ісп.: **reciclaje** (s.m.)

англ.: **recycling**

нім.: **Recycling (RC), Rezyklierung, Müllverwertung**

riciclare (v.t.), 1959, *нохід.:* **riciclabile** (agg.), *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Essere plastic-free, quindi prevenire l'acquisto di plastica monouso, è la scelta ottimale da fare per eliminare i rifiuti. Qualora questa non fosse una scelta praticabile, il passo successivo è riciclare. Partendo da questi presupposti è bene saperne di più per riciclare la plastica nelle aziende.* **переробляти** трансформувати (відходи), щоб отримати матеріал, який буде введено у виробничий цикл нового продукту

фр.: **recycler** (v.)

ісп.: **reciclar** (v.)

англ.: **to recycle**

нім.: **recyceln**

rifiuti (s.m., pl.), 1972, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *I nuovi cassonetti per raccolta dei rifiuti indifferenziati sono attivi anche nella zona fuori dal centro storico dei quartieri Porto-Saragozza e Santo Stefano.* **відходи** залишки від процесу виробництва або переробки сировини або продукту

фр.: **déchets** (s.m., pl.)

ісп.: **basura** (s.f.), **desechos** (s.m., pl.), **residuos** (s.m., pl.)

англ.: **waste, wastes**

нім.: **Abfall, Müll**

rifiuti non pericolosi (s.m., pl.), 1997, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *Per definizione, i rifiuti non pericolosi non appartengono a nessuna delle classi di pericolosità individuate dalla normativa europea 2008/98/CE, ma prima di poter essere smaltiti vanno analizzati, omologati e classificati.* **нешкідливі відходи** відходи, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші властивості, які не становлять значної небезпеки для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та не потребують спеціальних методів і засобів поводження з ними

фр.: **déchets non dangereux** (n.m., pl.)

ісп.: **residuos no peligrosos** (s.m., pl.)

англ.: **non-hazardous waste**

нім.: **ungefährlicher Abfall**

rifiuti organici (s.m., pl.), 80–90-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* зелена економіка, *син.:* **umido domestico** ♦ *Con il termine rifiuti organici o umido domestico, si intendono tutte quelle sostanze di origine vegetale o animale che*

compongono circa un terzo dei rifiuti prodotti quotidianamente nelle nostre abitazioni.
органічні відходи біорозкладні відходи матеріалів тваринного або рослинного походження

фр.: **déchet organique** (n. m., pl.)

ісп.: **desechos orgánicos** (s.m., pl.), **basura orgánica** (s.f.)

англ.: **organic waste**

нім.: **organischer Abfall**

rifiuti pericolosi (s.m., pl.), 1997, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *I rifiuti pericolosi urbani sono quei rifiuti che, pur prodotti a livello civile, contengono sostanze pericolose, come ad esempio i medicinali scaduti o le pile.* **небезпечні відходи** відходи з фізичними, хімічними, біологічними або іншими небезпечними властивостями, що становлять або можуть становити серйозну загрозу для довкілля та здоров'я людини і потребують спеціальних методів та засобів поводження

фр.: **déchets dangereux** (n.m., pl.)

ісп.: **residuos peligrosos** (s.m., pl.)

англ.: **hazardous waste**

нім.: **gefährliche Abfälle**

rifiuti speciali (s.m., pl.), 1997, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *L'elenco rifiuti speciali pericolosi, invece, comprende i rifiuti generati dalle attività produttive. La lista dei rifiuti speciali comprende oli esauriti, rifiuti derivanti dalla produzione conciaria e tessile, dalla raffinazione del petrolio, dalla ricerca medica e veterinaria e così via.* **спеціальні відходи** згідно з італійським законодавством це: 1) відходи від сільськогосподарської та агропромислової діяльності; 2) відходи, отримані в результаті знесення будівель та під час будівельних робіт, а також небезпечні відходи, отримані в результаті розвантажувальних робіт; 3) відходи від промислової переробки; 4) відходи кустарної переробки; 5) відходи від комерційної діяльності; 6) відходи від службової діяльності; 7) відходи, отримані в результаті утилізації відходів, мулу, що утворюється в результаті калібрування та інших водних процедур та очищення стічних вод та зменшення диму; 8) відходи, отримані в результаті санітарної діяльності; 9) зношені та застарілі машини та обладнання; 10) моторні транспортні засоби, причепи тощо термін експлуатації яких закінчився

фр.: **déchets spéciaux** (n.m., pl.)

ісп.: **residuos especiales** (s.m., pl.)

англ.: **special waste**

нім.: **Sondermüll**

rifiuti tossici (s.m., pl.), 70–80-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *I rifiuti tossici sono materiali di scarto che possono causare la morte, lesioni o difetti di nascita in creature viventi.* **токсичні (отруйні) відходи** відходи, які при потраплянні всередину організму через органи дихання, травлення або через шкіру здатні завдати значної шкоди її здоров'ю, у деяких випадках призводячи до смерті

фр.: **déchets toxiques** (n.m., pl.)

ісп.: **desechos tóxicos** (s.m., pl.)

англ.: **toxic waste**

нім.: **Giftmüll**

rifiuti urbani (s.m., pl.), 1997, *сфера застосування:* зелена економіка **комунальні відходи** відходи, що утворюються в домогосподарствах, а також відходи, подібні за характером або складом до побутових, які не містять небезпечних речовин і походять від інших джерел, таких як підприємства чи установи ♦ **Комунальні відходи охоплюють:** домашні відходи, фекалії, відходи з торгівельних закладів та закладів надання послуг, вуличні відходи та інші; вони мають вміст різних складників, таких як попіл і шлак, рештки з кухні та харчові рештки, папір, скло, металобрухт, пластикові відходи, а також, великогабаритне сміття.

фр.: **déchets municipaux** (n.m., pl.)

ісп.: **residuos municipales** (s.m., pl.)

англ.: **municipal waste**

нім.: **Siedlungsabfälle**

riforestazione (s.f.), 1982, *сфера застосування:* розумне середовище ♦ *La riforestazione su vasta scala è considerata un mezzo efficace per ricostituire il patrimonio forestale mondiale e per ridurre l'effetto serra.* **лісовідновлення** відновлення лісів на територіях, що підлягали вирубці

фр.: **reboisement** (s.m.)

ісп.: **reforestación**

англ.: **reforestation**

нім.: **Wiederaufforstung**

rigenerazione urbana (s.f.), 70–80-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* розумне середовище (урбаністична) **ревіталізація** діяльність, спрямована на фізичну трансформацію міського простору для покращення його естетичного вигляду, що супроводжується культурними, соціальними, економічними та екологічними заходами з метою підвищення якості життя відповідно до принципів екологічної стійкості та соціальної інклюзії ♦ **Урбаністична ревіталізація** – це процес, за допомогою якого місто надає собі нового та привабливого вигляду.

фр.: **réhabilitation urbaine** (n.f)

ісп.: **rehabilitación urbana, rehabilitación urbanística, rehabilitación de zonas urbanas, rehabilitación de áreas urbanas, rehabilitación de espacios urbanos, regeneración urbana** (s.f.)

англ.: **urban regeneration** XIX ст., **urban renewal** (Великобританія) **urban redevelopment** (США)

нім.: **Stadterneuerung**

rimboschimento (s.m.), 1869, *сфера застосування:* розумне середовище ♦ *Quando il rimboschimento non è praticato per la produzione di legname (o non solo per questo motivo), si parla più nello specifico di riforestazione essendo quindi la riforestazione uno dei casi particolari di rimboschimento.* **лісовідновлення**

лісогосподарська діяльність з відновлення лісу, що проводиться з метою уникнення його поступового зникнення та, в деяких випадках, для запобігання земляних зсувів на крутих гірських схилах з бідною рослинністю ♦ **Лісовідновлення** може відбуватися шляхом природного відновлення, і в цьому випадку ті самі рослини забезпечують власне відтворення після попередньої вирубки; штучне оновлення, навпаки, повністю здійснюється людиною шляхом посіву чи посадки.

фр.: **reboisement** (n.m.)

ісп.: **reforestación** (s.f.)

англ.: **reforestation**

нім.: **Wiederaufforstung**

ripristino ambientale (s.m.), 2004, сфера застосування: розумне середовище ♦ *La posa dei gasdotti richiede interventi specifici di **ripristino ambientale** nelle diverse fasi del lavoro, dalla scelta del tracciato alla progettazione e alla costruzione.* **Відновлення довкілля** втручання, метою якого є відновлення форм і типів рослинності, що існували в певному середовищі до антропогенного впливу. ♦ У багатьох випадках реставраційні роботи з **відновлення довкілля** дозволяють не тільки відновити територію, а й поліпшити її структуру та зробити її більш безпечною.

фр.: **restauration écologique** (n.f.)

ісп.: **restauración ambiental** (s.f.)

англ.: **environmental remediation, environmental restoration**

нім.: **Umweltsanierung**

risanamento (s.m.), кін. XIX ст., як екологічний термін з 2000 pp., *пор.: bonifica, сфера застосування: розумне середовище* ♦ *Oltre che di **risanamento** di agglomerati urbani e ambienti si parla anche, con significato simile, nelle costruzioni edilizie, di **risanamento** di murature, di pavimentazioni, di rivestimenti, di fondazioni ecc.; si tratta in tali casi soprattutto dell'eliminazione dell'umidità infiltratasi per cause varie e della successiva protezione o aerazione delle parti esposte; la tecnica consiste nella sostituzione delle parti danneggiate irrimediabilmente con altre idonee; nel praticare fori di aerazione provvisori o permanenti protetti da rosette, o meglio nell'inserire nelle parti da risanare opportuni laterizi (sifoni Knapen); nel rivestire, ove è possibile, le parti esposte con impermeabilizzazioni o idrorepellenti; nell'eseguire opere atte ad allontanare le acque dalle parti da risanare (drenaggi, fognature, cunette di scolo ecc.).* **санація, оздоровлення** заходи для усунення причин забруднення та забезпечення відповідності вимогам охорони здоров'я та охорони навколишнього середовища

фр.: **assainissement** (n.m.)

ісп.: **saneamiento** (s.m.)

англ.: **sanitation**

нім.: **Erholung, Gesundung**

riscaldamento del globo, riscaldamento globale (s.m.), 1990, сфера застосування: розумне середовище ♦ **Riscaldamento globale** (talvolta detto riscaldamento

climatico o surriscaldamento climatico) indica in climatologia il mutamento del clima terrestre sviluppatosi a partire dalla fine del XIX secolo e l'inizio del XX secolo e tuttora in corso, caratterizzato in generale dall'aumento della temperatura media globale e da fenomeni atmosferici a esso associati (es. incremento di fenomeni estremi legati al ciclo dell'acqua quali alluvioni, siccità, desertificazione, scioglimento dei ghiacci, innalzamento degli oceani, e modifiche ai pattern di circolazione atmosferici con ondate di caldo, ondate di freddo, ecc.). **глобальне потепління** підвищення температури планети, спричинене парниковим ефектом

фр.: **réchauffement planétaire, réchauffement climatique** (n.m.)

ісп.: **calentamiento global** (s.m.)

англ.: **global warming**

нім.: **globale Erwärmung, Erderwärmung**

rischio ambientale (s.m.), 2001, *сфера застосування*: розумне середовище “*Il rischio ambientale*” è anche il titolo del saggio di Bruna De Marchi, Luigi Pellizzoni e Daniele Ungaro, uscito nel 2001. **екологічний ризик** стан умовної небезпеки чи гіпотетичної загрози навколишньому середовищу та людині

фр.: **risque environnemental** (n.m.)

ісп.: **riesgo ambiental** (s.m.)

англ.: **environmental risk**

нім.: **Umweltrisiko**

riserva naturale (s.f.), 1959, *пор.:* **area naturale protetta**, *сфера застосування*: розумне середовище **природний заповідник** частина території, яка має чіткі межі та охороняється спеціальними положеннями щодо збереження деяких видів рослин і тварин, які там мешкають. Може бути частиною **заповідної природоохоронної території**. ♦ **Природні заповідники** включають наземні та водні (озерні, річкові або морські) території, що містять один або кілька природничо важливих видів флори і фауни, або мають одну або кілька екосистем, важливих для біологічного різноманіття або для збереження генетичних ресурсів.

фр.: **réserve naturelle** (n.f.)

ісп.: **reserva natural** (s.f.)

англ.: **nature reserve, natural reserve, wildlife refuge, wildlife sanctuary, biosphere reserve, bioreserve, natural / nature preserve**

нім.: **Naturschutzgebiet** (NSG)

risorsa naturale (s.f.), в сучасному екоекономічному контексті 80–90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Le risorse naturali non sono soltanto la fonte delle materie prime ma rispondono anche al bisogno dell'uomo di vivere a contatto con la natura. Si tratta di veri e propri “piaceri” fondamentali della vita che non possono essere soddisfatti con prodotti o beni artificiali. In conclusione, le risorse naturali sono: fonte delle materie prime, fonte di utilità diretta per l'uomo.* **природний ресурс** елемент природи, доступний безпосередньо без втручання людини (наприклад, вода, мінерали, ліси)

фр.: **ressource naturelle** (n.f.)

ісп.: **recurso natural** (s.m.)

англ.: **natural resource**

нім.: **natürliche Ressource**

risorsa non rinnovabile (s.f.), 60-ті pp. XX ст., *сфера застосування:* розумне середовище ♦ *Durante il XX secolo, l'ascesa delle economie industrializzate ha registrato un incremento esponenziale nell'estrazione di risorse non rinnovabili, dalla ghiaia per l'edilizia alle risorse minerarie, dai metalli di base a quelli preziosi fino ai combustibili fossili. Un rapidissimo aumento della produzione globale si è avuto dal 2000, ed è stato causato soprattutto dall'accelerazione della crescita economica nelle economie emergenti di Asia e America Latina. Un lieve segno della recessione globale del 2009 ha rallentato, ma purtroppo non certo invertito, l'uso delle fonti non rinnovabili, il cui ritmo di estrazione è aumentato nuovamente con la ripresa della produzione economica globale, già dal 2010.* **непоновлюваний (невідновлюваний) природний ресурс** природний ресурс, використання якого обмежене в часі через його невідтворюваність (наприклад, мінеральні ресурси); ці ресурси також називають вичерпними

фр.: **ressource non renouvelable** (n.f.)

ісп.: **recurso no renovable** (s.m.)

англ.: **non-renewable resource**

нім.: **Nicht-erneuerbare Rohstoffe**

risorsa rinnovabile (s.f.), 70-ті pp. XX ст., *син.:* **fonte rinnovabile**, *сфера застосування:* розумне середовище **поновлюваний (природний) ресурс, поновлюване джерело (енергії) див.:** **fonte rinnovabile**

фр.: **ressource renouvelable** (n.f.)

ісп.: **recurso renovable** (s.m.)

англ.: **renewable resource**

нім.: **nachwachsende Rohstoffe**

risorse ambientali (s.f., pl.), 70-ті pp. XX ст., *пор.:* **risorse naturali** *див.:* **risorsa naturale**, *сфера застосування:* зелена економіка **екологічні ресурси, ресурси довкілля** будь-які компоненти довкілля (природного або зміненого людиною), що мають корисну функцію або екосистемну цінність. Можуть включати ландшафт, повітря, міське біорізноманіття тощо

фр.: **ressources environnementales** (n.f., pl.)

ісп.: **recursos ambientales** (s.m., pl.)

англ.: **environmental resources** 1971

нім.: **Umweltressourcen**

risorse genetiche (s.f., pl.), 1967, *сфера застосування:* біорізноманіття **генетичні ресурси** тварини, рослини, мікроорганізми та безхребетні, які використовуються людиною для харчування, а також у сільському та лісовому господарстві. Вони включають як дикі види, так і одомашнені форми. ♦ *Відображаючи основні сфери використання (рослинництво, тваринництво, лісове господарство, рибальство тощо), генетичні ресурси можна згрупувати на: фітогенетичні*

ресурси, генетичні ресурси тварин, лісові генетичні ресурси, водні генетичні ресурси, генетичні ресурси мікроорганізмів та безхребетних.

фр.: **ressources génétiques** (n.f., pl.)

ісп.: **recursos genéticos** (s.m., pl.)

англ.: **genetic resources** 1964

нім.: **genetische Ressourcen**

risparmio energetico (s.m.), 1973, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Se gli interventi realizzati rientrano sia nelle agevolazioni previste per il **risparmio energetico** sia in quelle previste per le ristrutturazioni edilizie, si potrà fruire, per le medesime spese, soltanto dell'uno o dell'altro beneficio fiscale, rispettando gli adempimenti previsti per l'agevolazione prescelta.* **енергозбереження** зниження споживання енергії як шляхом оптимізації ефективності енергетичних процесів, так і шляхом обмеження споживання

фр.: **économie d'énergie** (n.f.)

ісп.: **ahorro de energía** (s.m.)

англ.: **energy saving**

нім.: **Energieeinsparung**

riuso (s.m.), 1979, син.: **recupero**, сфера застосування: розумне середовище **ревіталізація, повторне використання (будівель)** використання старих будівель (а саме громадських будівель, колишніх виробничих центрів тощо) або й районів загалом для нових цілей, найчастіше для громадських чи культурних заходів ♦ *Адаптивне **повторне використання будівель** призводить до створення унікальних проєктів, які ефективно знижують кількість використання нових матеріалів, що несе економічну, екологічну та соціальну користь.*

фр.: **réutilisation** (n.f.)

ісп.: **reutilización de edificios, renovación de edificios** (n.f.), **reciclaje de edificios** (s.m.)

англ.: **(building) reuse**

нім.: **(Gebäude-)Wiederverwendung**

rivegetalizzazione (s.f.), 2002, сфера застосування: розумне середовище **рекультивація** операція, спрямована на відновлення рослинного покриву землі, позбавленої його під впливом людських дій або стихійних лих ♦ **Рекультивація порушених земель** – це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель.

фр.: **végétalisation, revégétalisation** (n.f.)

ісп.: **revegetación, revegetalización, vegetalización** (s.f.)

англ.: **revegetation, revegetalisation**

нім.: **Rekultivierung**

rivoluzione verde (s.f.), 1970, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Il termine “**rivoluzione verde**” è stato coniato per indicare un approccio innovativo ai temi della*

PRODUZIONE agricola che, attraverso l'impiego di varietà vegetali geneticamente selezionate, fertilizzanti, fitofarmaci, acqua e altri investimenti di capitale in forma di nuovi mezzi tecnici e meccanici, ha consentito un incremento significativo delle produzioni agricole in gran parte del mondo tra gli anni '40 e gli anni '70 del secolo scorso. Tale processo di innovazione delle tecniche agrarie iniziò in Messico nel 1944, ad opera dello scienziato statunitense Norman Borlaug (Premio Nobel per la pace nel 1970), con l'obiettivo di selezionare nuove varietà in grado di soddisfare le crescenti richieste alimentari e ridurre le aree a rischio di carestia. Tra le nazioni dove questo nuovo modo di fare agricoltura ha dato i migliori risultati si annoverano l'India e il sud-est asiatico e il Centro-Sud America. **зелена революція** комплекс змін в сільському господарстві країн, що розвиваються, які сприяли значному збільшенню світового обсягу сільськогосподарської продукції завдяки впровадженню сучасних агротехнологій ♦ **Зміст зеленої революції** полягав у запровадженні сучасної агротехніки, значних капіталовкладень, створення нових високоврожайних сортів сільськогосподарських культур, розширення іригації, широкого застосування добрив, пестицидів, сучасної техніки.

фр.: **révolution verte** (n.f.)

ісп.: **revolución verde** (s.f.)

англ.: **green revolution, third agricultural revolution**

нім.: **grüne Revolution**

rumore (s.m.), 1977, сфера застосування: екологічні проблеми **шум** 1. енергія у вигляді звукових хвиль, здатна викликати фізичне збурення в середовищі поширення, що сприймається людиною і тваринами; 2. акустичне явище, що через нерегулярні вібрації викликає неприємні відчуття; шум (як і всі звуки) характеризується такими величинами, як: частота (низька – висока), інтенсивність (сильна – слабка), тембр (залежить від джерела: двигун, удар, вибух тощо). ♦ Принципове значення для людини має інтенсивність **шуму**, якщо вона перевищує певні значення (близько 130 дБ), **шум** може завдати шкоди слуху.

фр.: **bruit**

ісп.: **ruido**

англ.: **noise**

нім.: **Geräusch**

S

salinità (s.f.), 1929, *сфера застосування*: географія, загальна екологія **солоність** кількість солей, виражена в грамах на літр або в тисячних долях, присутня в морських, річкових та озерних водах. ♦ *Солоність є більшою в морських водах, вона сильно варіюється від моря до моря внаслідок впливу випаровування, опадів та річкових надходжень.*

фр.: **salinité** (n.f.)

ісп.: **salinidad** (s.f.)

англ.: **salinity**

нім.: **Salzgehalt**

salinizzazione (s.f.), 50–60-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: екологічні проблеми **засолення**, **засоленість** збільшення кількості розчинених у воді солей. ♦ *В прибережних районах засоленість може бути пов'язана з проникненням морської води, що впливає на рівень солей у підземних водах. У цьому випадку засолення негативно впливає на якість ґрунту з сільськогосподарської точки зору.*

фр.: **salinisation** (n.f.)

ісп.: **salinización** (s.f.)

англ.: **salinization**

нім.: **Versalzung**

salute pubblica (s.f.), 1948, *сфера застосування*: соціальна екологія *La salute pubblica è una componente degli studi di impatto ambientale, che ha come scopo quello di verificare la compatibilità tra le conseguenze dirette ed indirette della costruzione di opere e del loro esercizio e gli standard e i criteri adottati per la prevenzione dei rischi riguardanti la salute umana a breve, medio e lungo periodo.* **громадське здоров'я** наука та практика запобігання захворюванням, збільшення тривалості життя і зміцнення здоров'я шляхом організованих зусиль суспільства. Громадське здоров'я охоплює міждисциплінарні підходи епідеміології, біостатистики і охорони здоров'я. Іншими важливими галузями є гігієна докільця, здоров'я населення, психогігієна, безпека руху, економіка охорони здоров'я, державна політика, психічне здоров'я, страхова медицина, безпека та гігієна праці тощо ♦ *Система громадського здоров'я – комплекс інструментів, процедур та заходів, що реалізуються державними та недержавними інституціями для зміцнення здоров'я населення, попередження захворювань, збільшення тривалості активного та працездатного віку та заохочення до здорового способу життя шляхом об'єднаних зусиль усього суспільства.*

фр.: **santé publique** (n.f.)

ісп.: **salud publica** (s.f.)

англ.: **public health**

нім.: **Public Health, Öffentliche Gesundheitspflege**

saprofita (s.m./agg.), 1895, *сфера застосування*: загальна екологія ♦ *In biologia si dice **saprofita** un organismo animale o vegetale (privo di clorofilla) che ricava nutrimento da sostanze organiche in stato di decomposizione.* **сапротроф, сапрофіт, редуцент** організм, що розкладає органічну речовину продуцентів і консументів до простих сполук – води, вуглекислого газу й мінеральних солей, замикаючи таким чином колообіг речовин у біосфері; на Землі їх налічується близько 75 тис. видів

фр.: **décomposeur** (п.м.)

ісп.: **saprófito** (s.m.)

англ.: **decomposer**

нім.: **Destruent, Reduzent, Remineralisierer**

scarico (s.m), 60–70-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: екологія міста ♦ *Un canale di **scarico**, pur passando nel sottosuolo comune, può essere di proprietà esclusiva, ed in tal caso gli altri condomini non hanno diritto di usarne, né possono pretendere di usarne contribuendo nelle spese di manutenzione dell'opera.* **стік** будь-який викид стічних вод у поверхневі води, на землю, в надра та в каналізаційну систему, незалежно від природи забруднювачів, навіть якщо вони попередньо очищені.

фр.: **drainage** (п.м.)

ісп.: **desagüe, drenaje de fontanería** (s.m.)

англ.: **drain**

нім.: **Abwasser**

scarico idrico (s.m), 1976, *сфера застосування*: екологія міста ♦ *Ogni **scarico idrico** deve essere sottoposto a una valutazione specifica, individuando la tipologia di refluo convogliato e il recettore finale.* **водостік** дренаж рідких стоків або стоків, які можуть транспортуватися трубопроводом, що надходять як з виробничих потужностей, так і з цивільних поселень, з характеристиками безперервності, періодичності або випадковості

фр.: **vidange d'eau, déversement d'eau, drainage** (п.м.)

ісп.: **drenaje de agua** (s.m.)

англ.: **water drain**

нім.: **Waterafvoer**

scarico industriale (s.m), 70-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: екологія міста **промисловий стік** скид відходів з промислового виробництва ♦ ***Промислові стоки** слід вважати спеціальними відходами, які можуть становити небезпеку.*

фр.: **décharge industrielle, drainage industrielle** (п.м.)

ісп.: **drenaje industrial** (s.m.)

англ.: **industrial drain, wastewater drain**

нім.: **Industrieabwässer**

sedimentazione (s.f.), 1885, *сфера застосування*: геологія, загальна екологія ♦ *La **sedimentazione** primaria delle acque reflue è uno dei trattamenti a cui vengono sottoposte le acque di scarico all'ingresso degli impianti di depurazione per rimuovere e ridurre i materiali sospesi.* **седиментація 1.** процес осадження твердого

матеріалу, що транспортується у суспензії водою чи вітром; у такий спосіб утворюються осадові породи; 2. при очищенні води седиментація – це операція, під час якої тверді речовини, суспендовані в рідині, осідають на дні відповідної ємності завдяки силі тяжіння

фр.: **sédimentation** (n.f.)

ісп.: **sedimentación** (s.f.)

англ.: **sedimentation**

нім.: **Sedimentation, Sedimentierung**

servizi ecosistemici (s.m., pl.), Luck, Daily, Ehrlich 2003, *сфера застосування*: біорізноманіття, зелена економіка ♦ **I servizi ecosistemici**, dall'inglese «ecosystem services», sono, secondo la definizione data dalla Valutazione degli ecosistemi del millennio (Millennium Ecosystem Assessment (MA), 2005), «i benefici multipli forniti dagli ecosistemi al genere umano». Il Millenium Ecosystem Assessment descrive quattro categorie di servizi ecosistemici, a iniziare dai più importanti: si possono distinguere in quattro grandi categorie: supporto alla vita (come ciclo dei nutrienti, formazione del suolo e produzione primaria), approvvigionamento (come la produzione di cibo, acqua potabile, materiali o combustibile), regolazione (come regolazione del clima e delle maree, depurazione dell'acqua, impollinazione e controllo delle infestazioni), valori culturali (fra cui quelli estetici, spirituali, educativi e ricreativi). **екосистемні послуги** економічні вигоди, які отримують люди від навколишнього середовища; включають послуги з перетворення природного ресурсу (грунту, рослин, тварин, повітря, води) у товари, що мають цінність. Вони поділяються на послуги з постачання, виробництва їжі, волокон, ліків, видобутку питної води, сировини або палива; послуги з регулювання (такі як регулювання клімату, морських приливів і відливів, очищення води, запилення рослин та боротьби із їх зараженням патогенами та паразитами); допоміжні послуги, такі як регулювання колообігу поживних речовин, постачання генетичних ресурсів для сприяння вирощуванню рослин та розведенню тварин, формуванню ґрунту та підтримці умов для життя на планеті; культурні послуги, включаючи естетичні, духовні, освітні та рекреаційні послуги

фр.: **services écologiques, services écosystémiques** (n.m., pl.)

ісп.: **servicios del ecosistema, servicios ecosistémicos** (s.m., pl.)

англ.: **ecosystem services (ESs)**

нім.: **Ökosystemdienstleistung (ÖSD)**, можливе використання аббревіатур, утворених від англ. відповідників: **ESS, ES** (від eco system service, ecosystem services)

simbiosi (s.f.), 1884, *сфера застосування*: біологія, біорізноманіття **симбіоз** форма взаємозв'язку між двома організмами різних видів, при якій один або обидва отримують користь, причому жоден з партнерів не зазнає шкоди. Коли обидва організми отримують вигоду від асоціації, симбіоз називається **мутуалізмом**, тоді як коли перевага лише для одного, це називається **коменсалізмом**, якщо відносини між двома симбіонами зводяться до зайняття спільного простору, виникає **інквілінізм** ♦ **Симбіоз** може мати місце між двома тваринами, між твариною та рослиною або між двома рослинами.

фр.: symbiose (n.f.)

ісп.: simbiosis (s.f.)

англ.: symbiosis

нім.: Symbiose

simbiosi industriale (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Per **simbiosi industriale** si intende l'interazione tra diversi stabilimenti industriali, raggruppati in distretti o a distanza utile per rendere fattibile l'operazione, utilizzata al fine di massimizzare il riutilizzo di risorse, normalmente considerate scarti e ottimizzando la conoscenza e le competenze tra aziende.* **промисловий симбіоз** альтернативний спосіб утилізації відходів, згідно з яким відпрацьований одним підприємством матеріал стає сировиною для іншого підприємства

фр.: symbiose industrielle (n.f.)

ісп.: simbiosis industrial (s.f.)

англ.: industrial symbiosis

нім.: Industriesymbiose

sinecologia (s.f.), 50–60-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *La **sinecologia** è la scienza che studia gli ecosistemi visti come un tutto unico, la loro dinamica e gli equilibri derivanti dall'interazione delle loro componenti. Studia le relazioni tra gli organismi, le loro interazioni, la loro interdipendenza e la loro coevoluzione nel loro ambiente di vita.* **синекологія, екологія екосистем** 1. сукупність взаємодій, що існують між видом, спільнотою та навколишнім середовищем 2. підрозділ загальної екології, який, на противагу автоекології, розглядає взаємозв'язки між навколишнім середовищем та групами видів і особин, такими як асоціації, групування, біоценози

фр.: synécologie, écologie des communautés (n.f.)

ісп.: sinecología (s.f.)

англ.: community ecology, synecology

нім.: Synekologie 1877

sistema di trasporto intelligente (ITS) (s.m.), *часто у мн.: sistemi di trasporto intelligenti*, 2008, *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *I **sistemi di trasporto intelligente** sono riconosciuti come uno strumento che, più di altri, consente di gestire in maniera “smart” la mobilità. L'esercizio dei sistemi finora realizzati in tutto il mondo, sia a livello urbano che extraurbano, ha permesso di valutare in modo tangibile i benefici apportati dagli ITS. Esperienze condotte in diversi Paesi, sia negli Stati Uniti che in Europa, riportano che in diverse applicazioni sono stati ottenuti i risultati che seguono: riduzione dei tempi di spostamento nell'ordine del 20%, aumenti della capacità della rete del 5-10%, diminuzione del numero di incidenti del 10-15%, diminuzione delle congestioni del 15%, riduzione delle emissioni inquinanti del 10%, riduzione dei consumi energetici del 12%.* **інтелектуальна (розумна) транспортна система** низка процедур, систем та пристроїв, що дозволяє шляхом збору, обробки та розповсюдження інформації покращити мобільність, оптимізувати всі види транспорту для перевезення людей та вантажів, а також перевірити та кількісно оцінити досягнуті результати

фр.: système de transport intelligent (n.m.)
ісп.: sistema inteligente de transporte (s.m.)
англ.: intelligent transport system
нім.: Verkehrstelematik

smaltimento dei rifiuti (s.m.), 1997, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Per smaltimento dei rifiuti deve intendersi qualsiasi operazione diversa dal recupero e dal riciclaggio, anche quando l'operazione ha come conseguenza secondaria il recupero di sostanze o di energia.* **утилізація відходів** операція, що охоплює різні способи остаточного видалення або обробки відходів, зокрема: розміщення на поверхні або в надрах землі, обробку у ґрунтовому середовищі (наприклад, біодеградацію рідких відходів чи осадів у ґрунтах), глибинне закачування, облаштування полігонів, скидання твердих відходів у водне середовище, занурення (включно з похованням у морському дні), спалення на суші чи на морі, довготривале зберігання (наприклад, у шахтах), а також інші фізико-хімічні способи обробки – випаровування, висушування, термічну обробку тощо

фр.: élimination des déchets (n.f.)
ісп.: eliminación de residuos (s.m.)
англ.: waste disposal
нім.: Abfallentsorgung

smart city (s.f.), 2012, *син.*: **città sostenibile** (s.f.), **città intelligente** (s.f.), *сфера застосування*: зелена економіка **розумне місто** *див.*: **città sostenibile, città intelligente**

фр.: ville intelligente (n.f.)
ісп.: ciudad inteligente (s.f.)
англ.: smart city
нім.: intelligente Stadt

smart economy (s.f.), 2012, *син.*: **economia intelligente** (s.f.), **economia digitale** (s.f.), **economia dell'innovazione** (s.f.) *сфера застосування*: розумне місто ♦ *La smart economy incoraggia l'innovazione e l'imprenditorialità digitale per creare occupazione sostenibile.* **розумна економіка** економічна система, що базується на інноваціях, цифрових технологіях, сталому розвитку та ефективному використанні ресурсів

фр.: économie intelligente (n.f.), smart economy (n.f.)
ісп.: economía inteligente (s.f.), smart economy (s.f.)
англ.: smart economy
нім.: intelligente Wirtschaft, Smart Economy

smart environment (s.m.), 2014, *син.*: **ambiente intelligente** (s.m.), **ambiente sostenibile** (s.m.), **ambiente digitale** (s.m.) *сфера застосування*: розумне місто ♦ *Le città intelligenti stanno investendo molto nello sviluppo di uno smart environment per monitorare la qualità dell'aria e ridurre l'inquinamento.* **розумне середовище** інтелектуальна екологічна інфраструктура, що використовує цифрові технології для моніторингу, захисту та поліпшення довкілля

фр.: **environnement intelligent** (n.m.)

ісп.: **entorno inteligente** (s.m.)

англ.: **smart environment**

нім.: **intelligente Umgebung, smarte Umgebung**

smart governance (s.f.), 1994, син.: **governance intelligente**, сфера застосування: розумне місто ♦ *La smart governance promuove la trasparenza amministrativa e il coinvolgimento attivo dei cittadini attraverso strumenti digitali. розумне врядування* система управління, що базується на прозорості, участі громадян і цифрових інструментах для прийняття рішень

фр.: **smart governance** (n.f.), **gouvernance intelligente** (n.f.)

ісп.: **smart governance** (s.f.), **gobernanza inteligente** (s.f.)

англ.: **smart governance**

нім.: **Smart Governance, intelligente Steuerung**

smart grid (s.f.), 2012, сфера застосування: зелена економіка, розумне середовище, розумне місто ♦ *La smart grid è una rete elettrica dotata di sensori intelligenti che raccolgono informazioni in tempo reale ottimizzando la distribuzione di energia. розумна енергосистема* електромережа, здатна управляти двонаправленими потоками, регулюючи виробництво та споживання енергії

фр.: **réseau électrique intelligent** (n.m.)

ісп.: **red eléctrica inteligente, REI** (s.f.)

англ.: **smart grid**

нім.: **Smart Grid**

smart living (s.m.), 1990, син.: **vivere intelligente** (s.m.), **vivere sostenibile** (s.m.), сфера застосування: розумне місто ♦ *Il concetto di smart living include soluzioni digitali per migliorare il comfort abitativo e l'efficienza energetica. розумне життя* підхід до способу життя в міському середовищі, що включає сталий розвиток, комфорт, безпеку та цифрові сервіси

фр.: **smart living** (n.m.)

ісп.: **smart living** (s.m.)

англ.: **smart living**

нім.: **Smart Living**

smart mobility (s.f.), 2000, син.: **mobilità intelligente** (s.f.), **mobilità sostenibile** (s.f.) сфера застосування: розумне місто ♦ *I servizi di car sharing e bike sharing sono esempi di smart mobility al servizio della sostenibilità urbana. розумна мобільність* екологічно чисті, інтегровані та ефективні транспортні системи, що забезпечують зручне пересування у містах

фр.: **mobilité intelligente** (n.f.), **smart mobility** (n.f.)

ісп.: **movilidad inteligente** (s.f.), **smart mobility** (s.f.)

англ.: **smart mobility**

нім.: **intelligente Mobilität, Smart Mobility**

smart people (s.f., pl.), 2012, син.: **persone connesse** (s.f., pl.), **cittadini digitali** (s.m., pl.), **comunità consapevole** (s.f.) сфера застосування: розумне місто ♦ *Le*

smart cities si fondano sulla partecipazione attiva delle **smart people**, cittadini digitalmente competenti e consapevoli. **розумні громадяни** громадяни з високим рівнем освіти, цифрової грамотності та активної участі у сталому розвитку міста
фр.: **citoyens intelligents** (n.m., pl.)

ісп.: **ciudadanos inteligentes** (s.m., pl.)

англ.: **smart people**

нім.: **intelligente Bürgerinnen**

smart technology (s.f., pl.), 1999, *син.:* **tecnologie intelligenti** (s.f., pl.), **tecnologie smart** (s.f., pl.), **tecnologie digitali avanzate** (s.f., pl.) *сфера застосування:* розумне місто ♦ *Le smart technology consentono una gestione intelligente dell'energia, riducendo i consumi e le emissioni di CO₂.* **розумні технології** інноваційні технології, що інтегрують цифрові рішення, автоматизацію й аналіз даних для покращення якості життя та охорони довкілля

фр.: **tecnologie intelligente** (n.f.), **smart technology** (n.f.)

ісп.: **tecnología inteligente** (s.f.), **smart technology** (s.f.)

англ.: **smart technology**

нім.: **smarte Technologie, intelligente Technologie**

smog (s.m.), 1955, *сфера застосування:* екологічні проблеми ♦ *Emissioni di ossidi di azoto e COV, come alcheni, aromatici o alcani a catena più lunga, dovuti ai gas di scarico automobilistico, sono la principale causa di formazione dei precursori dello smog fotochimico, degli ossidanti fotochimici e dell'ozono.* **смог** суміш диму та туману, що складається з окремих первинних забруднювачів атмосфери, які, перебуваючи близько до земної поверхні, потрапляють до зони теплової інверсії, тобто метеорологічного явища, яке полягає у підвищенні температури повітря зі збільшенням висоти, всупереч до звичного природного процесу ♦ *Термін «смог» використовується для опису двох різних ситуацій: 1. зимовий (лондонський) смог, спричинений високою концентрацією твердих частинок та діоксиду сірки за присутності високої вологості (> 80%) та температури від -3 ° до 5 °C; 2. фотохімічний (лос-анжелський) смог, спричинений високими концентраціями озону та фотохімічних окислювачів, в умовах температури близько 25-35 °C, низької вологості, швидкості вітру нижче 2 м/с та за наявності теплової інверсії.*

фр.: **smog** (n.m.)

ісп.: **niebla tóxica** (s.f.)

англ.: **smog**

нім.: **Smog**

soglia ambientale (s.f.) 80–90-ті рр. XX ст., *сфера застосування:* охорона довкілля **екологічний поріг** граничний поріг, за яким економічне зростання і розвиток не можуть бути врівноважені здатністю навколишнього середовища до самовідновлення ♦ *Наслідками перетину екологічного порогу для довкілля є значна шкода, а для природних ресурсів, що його складають, (повітря, вода, ґрунт) – непоправні збитки.*

фр.: **seuil environnemental**

ісп.: **umbral ecológico crítico**
англ.: **environmental threshold**
нім.: **Ökologische Schwelle**

sorgente d'inquinamento (s.f.) 70-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ **Sorgenti puntiformi d'inquinamento** (точкові джерела забруднення) sono caratterizzate da scarichi industriali, fognature urbane o impianti di depurazione delle acque sono facilmente identificabili, misurabili e suscettibili di controlli pratici. **Sorgenti diffuse d'inquinamento** o sorgenti areali (дифузні джерела забруднення) hanno origine non puntiforme (la superficie del terreno o l'atmosfera) per la loro natura, queste sorgenti sono molto più difficili da identificare, misurare e controllare. **Sorgenti lineari d'inquinamento** (лінійні джерела забруднення) si verificano quando le emissioni vengono rilasciate in maniera continua e non in un unico punto, come nel caso di strade, autostrade, ferrovie. **джерело забруднення** джерело, з якого походить викид забруднюючих речовин, воно може бути природним або антропогенним. Залежно від кількості викидів забруднюючих речовин та їх режиму джерело може бути точковим, ареальним (дифузним), або лінійним. ♦ *Приклади точкових джерел забруднення*: промислові підприємства та великі тепло-електростанції. Ареальні джерела неможливо визначити окремо через їх значне поширення територією, як у випадку з викидами в результаті використання індивідуальних опалювальних систем. Лінійні джерела забруднення є джерелами постійних викидів не в одній точці, вздовж доріг, автомагістралей, залізниць.

фр.: **source de pollution**

ісп.: **fuelle de contaminación**

англ.: **source of pollution** 50–60-ті pp. XX ст.

нім.: **Verschmutzungsquelle**

sostenibilità ambientale (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La sostenibilità ambientale* corrisponde a un ritmo di sfruttamento delle risorse e di emissione di inquinanti tale da poter essere continuato a tempo indeterminato. È un tipo di interazione con l'ambiente responsabile, cioè tale da mantenere una qualità ambientale alta a lungo termine. **стійкість природного середовища, екологічна стійкість** здатність зберігати, відновлювати та покращувати стан довкілля в довгостроковій перспективі

фр.: **viabilité environnementale, viabilité écologique** (n.f.)

ісп.: **sostenibilidad ambiental** (s.f.)

англ.: **environmental sustainability**

нім.: **ökologische Nachhaltigkeit**

sostenibilità debole (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Sostenibilità debole*: significa mantenere un valore costante tra la somma del capitale naturale e quello prodotto dall'uomo in quanto sono sostituibili l'uno con l'altro. **слабка стійкість** ситуація, коли природний капітал і людський капітал легко замінюються іншими (техногенними) факторами виробництва і цей рівень заміщення регулюється, як й інші товари, ціною

фр.: **durabilité faible** (n. f.)

ісп.: **sustentabilidad débil, sostenibilidad débil** (s.f.)

англ.: **weak sustainability**

нім.: **schwache Nachhaltigkeit**

sostenibilità forte (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ **Sostenibilità forte**: *capitale naturale e quello prodotto dall'uomo non sono interscambiabili ma devono entrambi essere mantenuti perché la produttività di uno dipende dalla produttività dell'altro.* **сильна стійкість** ситуація, коли природний капітал не може бути замінений у процесі виконання своїх функцій іншими факторами виробництва і відіграє роль обмежувального фактора розвитку

фр.: **durabilité forte** (n. f.)

ісп.: **sustentabilidad fuerte, sostenibilidad fuerte** (s.f.)

англ.: **strong sustainability**

нім.: **starke Nachhaltigkeit**

specie (s.f.), в екології з сер. XIX ст., *сфера застосування*: біорізноманіття **вид (біологічний)** сукупність організмів зі спорідненими морфологічними ознаками, які можуть схрещуватися один з одним і мають спільний генофонд. ♦ **Вид** – це основна структурна одиниця в системі живих організмів, він підпорядковується роду, поділяється на підвиди й популяції. **Види** мають морфологічні, фізіолого-біохімічні, еколого-географічні (біогеографічні) та генетичні характеристики.

фр.: **espèce** (n.f.)

ісп.: **especie** (s.f.)

англ.: **species**

нім.: **Art, Spezies, Species**

specie alloctona (s.f.), 70-ті pp. XX ст., син.: **specie esotica, specie non indigena, specie aliena, specie introdotta, specie non-nativa**, ант.: **specie autoctona**, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Le specie alloctone – chiamate anche aliene, esotiche o non-native – sono specie introdotte dall'uomo (volontariamente o accidentalmente) al di fuori del loro areale originario, dove riescono a stabilizzarsi, espandersi ed auto-sostenere le proprie popolazioni nel tempo. Alcune possono non sopravvivere (o sopravvivere solo in cattività), altre riescono ad adattarsi in maniera eccellente al nuovo habitat e qualora riescano a entrare in competizione con le specie locali (autoctone) o a generare impatti sugli ecosistemi locali allora divengono invasive.* **інтродукований, чужорідний, адвентивний, алохтонний вид** вид, інтродукований людиною випадково чи навмисно на території, що знаходиться за межами його природного ареалу поширення

фр.: **espèce introduite, espèce naturalisée** (n.f.)

ісп.: **especie introducida, especie foránea, especie alóctona, especie exótica** (s.f.)

англ.: **introduced species, alien species, exotic species, foreign species, non-indigenous species, non-native species**

нім.: **eingeschleppte Art**

specie alloctona invasiva (s.f.), 80–90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Le specie alloctone invasive sono anche in grado di impattare negativamente i settori produttivi (agricoltura, industria e pesca), le infrastrutture e salute pubblica, e sono considerate causa di detrimento da un punto di vista culturale, paesaggistico ed estetico nelle aree in cui si stabiliscono.* **інвазійний (інвазивний) вид, алохтонний вид** вид, інтродукований за межами свого природного ареалу, який загрожує місцевому біологічному різноманіттю
фр.: **espèce exotique envahissante, espèce envahissante exogène, EEE** (n.f.),
ісп.: **especie exóticas invasora** (s.f.)
англ.: **invasive alien species**
нім.: **invasive gebietsfremde Art**

specie autoctona (s.f.), з поч. XX ст., *ант.:* **specie alloctona**, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *In biologia ed in biogeografia, una specie autoctona di una data regione è una specie che si è originata ed evoluta nel territorio in cui si trova.* **аборигенний вид, автохтонний вид** живий вид, який є корінним у районі, в якому він поширений, однак його присутність не обов'язково пов'язана з певною територією
фр.: **espèce autochtone, espèce indigène, espèce autochtone** (n.f.)
ісп.: **especie autóctona** (s.f.)
англ.: **native species, autochthonous species, indigenous species**
нім.: **autochthone Art, indigene Art, einheimische**

specie endemica (s.f.), з XIX ст., *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Le specie endemiche possono facilmente diventare in via di estinzione o estinte se i loro cambiamenti di habitat limitati, in particolare, ma non solo, a causa di azioni umane, tra cui l'introduzione di nuovi organismi.* **ендемічний вид** вид, присутність якого у природі обмежена винятково певною географічною чи політичною територією (країни, острова, гірського регіону тощо)
фр.: **espèce endémique** (n.f.)
ісп.: **especie endémica** (s.f.)
англ.: **endemic species**
нім.: **endemisch Art**

specie minacciata (s.f.), 70-ті pp. XX ст., *син.:* **specie a rischio**, *сфера застосування*: біорізноманіття ♦ *Il WWF è impegnato a salvare gli animali in estinzione attraverso i suoi progetti di tutela delle specie minacciate.* **вид під загрозою зникнення** вид, включений до однієї з трьох категорій Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи (МСОП) для повідомлення про види з різним ступенем загрози зникнення (вид під критичною загрозою зникнення, вид у небезпеці, вразливий вид)
фр.: **espèce menacée, espèce en voie d'extinction, espèce en voie de disparition** (n.f.)
ісп.: **especie amenazada** (s.f.)
англ.: **threatened species**
нім.: **bedrohte Art**

specismo (s.m.), 1970, *сфера застосування*: політика **видовий шовінізм, видова дискримінація, видовий терор, видовізм, спесішизм** приписування людині вищої цінності та морального статусу порівняно з іншими видами тварин ♦ *Термін «видовий шовінізм» був створений у 1970 році британським психологом Річардом Райдером, піонером руху за звільнення тварин цей термін позначає людські установки, які дискримінують тварин, наприклад уявлення про тварину як про предмет.*

фр.: **spécisme** (n.m.)

ісп.: **especismo** (s.m.)

англ.: **speciesism, specism**

нім.: **Speziesismus**

standard ambientali 2000, *сфера застосування*: охорона довкілля **екологічні стандарти** інструменти екологічної політики, прийняті державними органами для покращення якості навколишнього середовища. Екологічний стандарт – це рівень відповідності, встановлений законом і забезпечуваний санкціями. ♦ *Розрізняють різні типи екологічних стандартів: стандарт на викиди забруднюючих речовин, який встановлює гранично допустимий ліміт забруднюючих викидів, в разі перевищення якого порушник зобов'язаний сплатити штраф; стандарт якості навколишнього середовища, який встановлює максимальну межу забруднення певного середовища; технологічні стандарти, які передбачають впровадження певних технологій виробництва.*

фр.: **normes environnementales**

ісп.: **normas ambientales**

англ.: **environmental standards**

нім.: **Umweltstandards**

stazione di monitoraggio della qualità dell'aria (s.f.), 1980, *сфера застосування*: охорона довкілля **станція контролю (моніторингу) якості повітря** станція, обладнана приладами для виявлення та вимірювання концентрації забруднюючих речовин в атмосфері. Можливе об'єднання декількох вимірювальних станцій у моніторингову мережу, яка надає інформацію про рівень якості повітря на певній території завдяки інтеграції пристроїв ♦ *Експерти EcoCity вперше в Україні запровадили технічну підтримку для громадських станцій моніторингу якості повітря.*

фр.: **station de mesure de la qualité de l'air**

ісп.: **estación de monitoreo de calidad del aire**

англ.: **air quality monitoring station**

нім.: **Luftqualitätsüberwachungsstation**

stazione ecologica (s.f.), 2008, *син.:* **isola ecologica, ecopiazzola, centro di raccolta, ecostazione, ricicleria**, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Le stazioni ecologiche sono aree dove i cittadini possono conferire i propri rifiuti riciclabili.* **екоцентр, центр з утилізації відходів** огорожене місце під охороною, куди можна звозити певні категорії відходів, для яких передбачено повторне

використання, і які в іншому випадку були б відправлені на сміттєзвалище або на утилізацію

фр.: **déchèterie** (n.f.), **centre de récupération écologique** (n.m.)

ісп.: **tiradero de desechos, tiradero ecológico, centro de recuperación de desechos, centro de recuperación ecológica, ecocentro** (s. m.)

англ.: **drop-off center, drop-off centre, ecocenter, ecocentre**

нім.: **Abgabezentrum**

stoccaggio (s.m.), 1960, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *La risposta alla domanda su dove sorgerà il deposito nazionale delle scorie nucleari non arriverà prima della primavera 2022. E questo se tutto va bene. Perché il lungo iter amministrativo che l'Italia anni fa ha stabilito per individuare l'area dove sorgerà l'infrastruttura di stoccaggio di 95mila metri cubi di rifiuti radioattivi, tra scarti della filiera dell'atomo ormai dismessa e scorie dalla medicina nucleare dall'industria, è una macchina che può incepparsi facilmente.* **попереднє складування відходів** тимчасове зберігання побутових та інших відходів на призначених для цього полігонах

фр.: **stockage des déchets**

ісп.: **almacenamiento de residuos**

англ.: **waste storage**

нім.: **Abfalllagerung**

successione ecologica (s.f.), 50–60-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: біорізноманіття **сукцесія** низка стадій, через які проходять живі істоти, поки не досягнуть стабільних відносин з навколишнім середовищем ♦ **Сукцесія** тяжіє до досягнення рівноваги, яка також збігається з максимальною стійкістю до збурень, викликаних фізичним середовищем.

фр.: **succession écologique** (n.f.)

ісп.: **sucesión ecológica** (s.f.)

англ.: **ecological succession** 1916

нім.: **Sukzession**

super grid (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка *La super grid è l'unica via per l'indipendenza energetica dell'Europa.* **супер-мережа** електрична мережа, яка може передавати енергію на великі відстані

фр.: **super-réseau** (n.m.)

ісп.: **super red** (s.f.)

англ.: **super grid**

нім.: **Supernetz**

sviluppo sostenibile (s.m.), 1987, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Secondo la definizione proposta nel rapporto "Our Common Future" pubblicato nel 1987 dalla Commissione mondiale per l'ambiente e lo sviluppo (Commissione Brundtland) del Programma delle Nazioni Unite per l'ambiente, per sviluppo sostenibile si intende uno sviluppo in grado di assicurare «il soddisfacimento dei bisogni della generazione presente senza compromettere la possibilità delle generazioni future di realizzare i*

propi». **сталий розвиток** розвиток людського суспільства та економіки, який не чинить надмірного тиску на довкілля та ощадливо використовує природні ресурси з урахуванням потреб майбутніх поколінь ♦ *Ідея сталого розвитку* полягає в тому, щоб наші сьогоднішні дії і рішення не перешкоджали можливостям майбутніх поколінь.

фр.: **développement durable** (n.m.)

ісп.: **desarrollo sustentable, desarrollo sostenible** (s.m.)

англ.: **sustainable development, environmentally sustainable development**

нім.: **nachhaltige Entwicklung**

Т

tassa sul carbonio (s.f.), 1994, син.: **carbon tax**, *сфера застосування*: зелена економіка **екологічний податок**, **податок на викиди двоокису вуглецю** *див.*: **carbon tax**

фр.: **taxe carbone, écotaxe** (n.f.)

ісп.: **impuesto sobre el carbono** (s.m.)

англ.: **carbon tax**

нім.: **Kohlenstoffsteuer**

taxon (s.m., *pl.*: **taxa**), 1980, син.: **unità tassonomica**, *сфера застосування*: біорізноманіття **таксон** категорія організмів, морфологічно та генетично відмінна від інших і впізнавана як систематична одиниця, розміщена в ієрархічній структурі наукової класифікації. Категорії організмів включають підвид, вид, рід, сім'ю, порядок, клас та тип ♦ *Наука, що визначає таксони, називається таксономією.*

фр.: **taxon** (n.m.)

ісп.: **taxón, taxon** (s.m.)

англ.: **taxon**

нім.: **Taxon**

tecnologia ambientale (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *L'ENEA svolge attività di ricerca, sviluppo e promozione nel settore delle **tecnologie ambientali** contribuendo al loro trasferimento al sistema Paese, a sostegno dello sforzo europeo di diventare continente leader nella diffusione delle **tecnologie ambientali**, così come previsto dal Piano di Azione europeo per le **Tecnologie ambientali** (ETAP).* **екотехнологія**, **зелена технологія** (частіше у *мн.*: **екотехнології**, **зелені технології**) розробка та застосування технічних засобів, що зменшують тиск на природні ресурси

фр.: **écotechnologie, technologie environnementale** (n.f.)

ісп.: **tecnología ambiental, tecnología verde, tecnología limpia** (s.f.)

англ.: **environmental technology (envirotech), green technology (greentech), clean technology (cleantech)**

нім.: **Umwelttechnologie**

tecnologia pulita (s.f.), 2012, син.: **tecnologia ambientale**, *сфера застосування*: зелена економіка **екологічно чиста технологія** *див.*: **tecnologia ambientale**

фр.: **technologie propre, technologie non polluante** (n.f.)

ісп.: **tecnología limpia** (s.f.)

англ.: **clean technology**

нім.: **saubere Technologie**

tecnologia rinnovabile (s.f.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка **поновлювані технології** ♦ *Gli investimenti mondiali nelle **tecnologie rinnovabili** ammontavano a oltre 286 miliardi di dollari nel 2015, con paesi come la Cina e gli*

Stati Uniti che investivano pesantemente in energia eolica, idrica, solare e biocarburanti. A livello globale, ci sono circa 7,7 milioni di posti di lavoro associati alle industrie delle energie rinnovabili, con il solare fotovoltaico come il più grande datore di lavoro rinnovabile. розробка та застосування технічних інструментів, що дозволяють перетворювати невичерпні ресурси в енергію

фр.: **technologie renouvelable** (n.f.)

ісп.: **tecnología renovable** (s.f.)

англ.: **renewable technology**

нім.: **erneuerbare Technologie**

tecnologia verde (s.f.), 2012, син.: **tecnologia rinnovabile**, сфера застосування: зелена економіка зелена технологія див.: **tecnologia rinnovabile**

фр.: **technologie verte** (n.f.)

ісп.: **tecnología verde** (s.f.)

англ.: **green technology, green tech, greentech**

нім.: **grüne Technologie, Greentech**

teleassistenza (s.f.), кін. 80-х рр., сфера застосування: розумне життя ♦ *Per iniziare la teleassistenza fai clic sull'icona comunicata dall'operatore, poi segui le istruzioni che ti verranno fornite.* **віддалена підтримка** служба допомоги (медична, технічна та ін.), яка здійснюється дистанційно за допомогою обладнання, здатного виявляти та передавати дані телефоном або радіозв'язком

фр.: **téléassistance** (n.f.)

ісп.: **teleasistencia** (n.f.)

англ.: **remote support**

нім.: **ferngesteuerte Hilfe**

telemedicina (s.f.), 1982, сфера застосування: розумне життя ♦ *Se è vero che la telemedicina semplifica il percorso di cura e la quotidianità del paziente, anche il personale medico si vede agevolato in tantissimi ambiti.* **телемедицина, медична допомога на відстані** особливе застосування телематики, що дозволяє передавати дані, використовуючи різні засоби зв'язку (телефонний та радіозв'язок, супутники тощо) інформацію про стан здоров'я (електрокардіограми, рентгенограми, ультразвукове сканування, вимірювання артеріального тиску та температури, медичні записи) для швидшої та ефективнішої медичної допомоги

фр.: **télésanté** (n.f.)

ісп.: **e-salud, salud electrónica, sanidad en línea** (s.f.)

англ.: **e-health**

нім.: **Telemedizin**

teleriscaldamento (s.m.), 2012, сфера застосування: зелена економіка ♦ *Grazie alla produzione centralizzata, il teleriscaldamento rende possibili significativi risparmi economici e una drastica riduzione delle emissioni di CO2.* **теплопостачання** (постачання теплової енергії) централізована система виробництва тепла, що дістається користувача мережею труб.

фр.: **chauffage urbain** (n.m.)

ісп.: **calefacción urbana, calefacción de barrio** (s.f.)

англ.: **district heating**

нім.: **Fernwärmenetz**

torre di lavaggio (s.f.), 60–70-ті pp. XX ст., *син.*: **colonna di lavaggio, scrubber** (від *англ.* scrub – шкребти), *сфера застосування*: зелена економіка ♦ *Torre di lavaggio è l'impianto di trattamento dei fumi per l'abbattimento di inquinanti gassosi utilizzando un solvente liquido per rimuovere tali sostanze dalla corrente gassosa* **скруббер** апарат для очищення доменного газу від твердих домішок

фр.: **tour de lavage** (n.f.)

ісп.: **torre de lavado** (s.f.)

англ.: **spray tower, spray column, spray chamber**

нім.: **Sprühwäscher, Waschturm, Sprühturm, Düsenwäscher**

transgenico (agg.), 1988, *сфера застосування*: біотехнології ♦ *In Italia è stato vietato l'uso di prodotti alimentari contenenti alimenti transgenici per lattanti e bambini fino a tre anni. трансгенний* організм, рослина або тварина, у геном яких було внесено зміни шляхом модифікації або введення генів за допомогою техніки рекомбінантної ДНК

фр.: **transgénique** (adj.)

ісп.: **transgénico** (adj.)

англ.: **transgenic**

нім.: **transgen**

trasporto personale automatico, TPA (s.m.), 80–90-ті pp. XX ст., *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *Personal rapid transit, chiamato anche Trasporto Personale Automatico, è un mezzo di trasporto pubblico futuristico che offre trasporto a richiesta. персональний автоматичний транспорт* засоби громадського транспорту, що пропонують перевезення на замовлення, без зупинок, використовуючи невеликі незалежні транспортні засоби на захищених та керованих смугах

фр.: **transport en commun personnalisé** (n.m.)

ісп.: **transporte rápido de personas, TRP** (n.m.)

англ.: **personal rapid transit, PRT, People Mover** (США)1975

нім.: **Personal Rapid Transit, PRT**

trasporto sostenibile, mobilità sostenibile (s.m.), 2012, *сфера застосування*: зелена економіка *Perché impegnarsi nel costruire un business di trasporto sostenibile? Ridurre l'impatto ecologico della propria azienda e inseguire strategie di sostenibilità in modo superficiale solo al fine di potersi fregiare di un'etichetta "zero emissioni" non è esattamente quello di cui stiamo parlando. I consumatori hanno sempre più a cuore il futuro del nostro pianeta e vogliono riconoscere i propri valori nei prodotti e servizi che scelgono di utilizzare. Per questo, impegnarsi a costruire un business sostenibile per le imprese attive nel settore logistica e trasporti significa inquinare sempre meno finanche influire positivamente sull'ambiente. екологічний*

транспорт, зелений транспорт транспортна система, що відповідає економічним, соціальним та екологічним потребам суспільства

фр.: **transport durable** (n.m.)

ісп.: **movilidad urbana sostenible** (s.f.), **transporte sostenible** (s.m.)

англ.: **sustainable transportation**

нім.: **nachhaltiger Transport**

triple bottom line (s.f.), 2012, *сфера застосування:* зелена економіка ♦ *L'espressione "triple bottom line" è stata coniata nel 1994 dallo scrittore, consulente aziendale e imprenditore John Elkington per incoraggiare le aziende a includere le performance sociali, ambientali ed economiche nel loro quadro contabile.* **концепція** **потрійного результату, концепція потрійного критерію** модель розвитку, заснована на прагненні до екологічної, соціальної та економічної стійкості

фр.: **triple performance, triple résultat** (n.f.)

ісп.: **triple resultado, triple balance** (s.m.)

англ.: **triple bottom line**

нім.: **dreifache Bilanz**

turismo sostenible (s.m.), 2008, *сфера застосування:* зелена економіка **сталий туризм** сучасна концепція розвитку туризму, що ґрунтується на принципах концепції сталого (стійкого) розвитку ♦ **Сталий туризм** відповідає наступним чотирьом вимогам:

- туристична діяльність повинна бути пов'язана з популяризацією охоронюваної території;
- туристична діяльність повинна включати пояснення незамінності частин взаємовідносин у екосистемі: туристичний досвід повинен бути не пасивним, а навчальним та просвітницьким;
- туристична діяльність повинна проводитися з використанням методів та інструментів з обмеженим впливом на навколишнє середовище: інфраструктури повинні інтегруватися з місцевим ландшафтом не тільки в архітектурному плані (використання природних матеріалів, інтеграція з ландшафтним контекстом), але й у плані ведення господарства (утилізація відходів, очищення стічних вод, вибір місцевих постачальників);
- туристична діяльність повинна сприяти збереженню та покращенню самого навколишнього середовища: негативний вплив як на природне, так і на соціально-культурне середовище повинен бути мінімізований, а захист екосистеми повинен підтримуватися шляхом місцевого реінвестування частини прибутку, що отримується від туризму.

фр.: **tourisme durable** (n.m.)

ісп.: **turismo sostenible, turismo sustentable** (s.m.)

англ.: **sustainable tourism**

нім.: **Sanfter Tourismus, Nachhaltiger Tourismus**

tutela dell'ambiente, tutela ambientale (s.f.), 1986, *сфера застосування:* загальна екологія, охорона довкілля ♦ *Ecosolidale (agg., 2018) si dice del progetto che valorizza la tutela dell'ambiente e i principi di solidarietà umana.* **охорона**

довкілля, охорона навколишнього середовища сукупність адміністративно-правових та судових заходів, спрямованих на захист природного середовища (повітря, землі, води, природної краси і навіть міжпланетного простору) від будь-якого забруднення або надмірної експлуатації

фр.: **protection de l'environnement** (n.f.)

ісп.: **conservación ambiental, conservación de las especies, conservación de la naturaleza, protección de la naturaleza, protección ambiental** (s.f.)

англ.: **environmental protection**

нім.: **Umweltschutz**

U

urbanizzazione (s.f.), 1955, *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Mentre la parola urbanesimo indica la concentrazione della popolazione negli insediamenti urbani, **urbanizzazione** designa il processo di formazione e di crescita delle città, il fenomeno dell'**urbanizzazione** è caratteristico del periodo che va dalla fine dell'Ottocento a tutto il Novecento.* **урбанізація** скупчення або відтік сільського населення у районні центри або міста

фр.: **urbanisation** (n.f.)

ісп.: **urbanización** (s.f.)

англ.: **urbanization**

нім.: **Urbanisierung**

usa e getta (loc. agg.), 2006, *син.:* **monouso** (agg.) *сфера застосування*: екологічні проблеми ♦ *Chi ama fare picnic o spuntini fuori casa, può sempre fare affidamento su stoviglie e contenitori lavabili e riutilizzabili; c'è poi la possibilità di utilizzare i classici barattoli vuoti della marmellata per portare con sé qualcosa da mangiare senza la necessità di utilizzare contenitori **usa e getta**.* **одноразовий** інструмент, що підлягає утилізації після використання, і не повинен використовуватись повторно

фр.: **jetable** (adj.), **à usage unique** (loc. adj.), **à jeter après usage** (loc. adj.), **à utilisation unique** (loc. adj.), **uniservice** (adj.)

ісп.: **desechable** (adj.), **de un solo uso** (loc. adj.)

англ.: **disposable**, **single use**, **single-use**, **throwaway**

нім.: **Wegwerf**

valutazione di impatto ambientale, VIA 1986, *сфера застосування*: зелена економіка **оцінка впливу на довкілля (ОВД)**, **оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС)** Європейська техніко-адміністративна процедура, яка дозволяє оцінити вплив проекту на навколишнє середовище. ♦ *Оцінка впливу на довкілля* призначена для виявлення характеру, інтенсивності і ступеня небезпеки впливу будь-якого виду планованої господарської діяльності на стан довкілля і здоров'я населення.

фр.: étude d'impact sur l'environnement, évaluation environnementale (n.f.)

ісп.: evaluación de impacto ambiental (s.f.)

англ.: environmental impact assessment

нім.: Umweltverträglichkeitsprüfung

vegetazione (s.f.), 1320, *сфера застосування*: біорізноманіття **рослинність** сукупність рослинних угруповань, що населяють певну територію. ♦ *Справжньою рослинністю є та, що на цей час присутня на досліджуваній території, тоді як потенційною є та, яка могла б існувати як наслідок природної сукцесії за відсутності антропогенного втручання.*

фр.: végétation (n.f.)

ісп.: vegetación (s.f.)

англ.: vegetation

нім.: Vegetation

veicolo a emissioni zero (s.m.), 2010, *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *Per capire perché questa tecnologia sia così innovativa si deve considerare che la base del sistema FCH è un motore elettrico: l'elettricità si produce quando gli elettroni vengono isolati dall'idrogeno attraverso membrane che si trovano in ogni singola cella, la corrente ottenuta alimenta il motore elettrico. Gli elettroni provenienti dall'elettrolisi dell'idrogeno si combinano poi con l'ossigeno formando l'acqua. Quando si usa l'idrogeno puro, l'auto a FCH è un veicolo a emissioni zero.* **автомобіль з нульовими викидами** транспортний засіб, який не викидає забруднюючих або парникових газів

фр.: véhicule à émission zéro (VEZ) (n.m.)

ісп.: vehículo cero emisiones, vehículo 0 emisiones, vehículo de emisión 0, vehículo 0 emisión (s.m.)

англ.: zero emission vehicle

нім.: emissionsfreies Fahrzeug, Null-Emissions-Fahrzeug

VIA (s.f.), 1986, *син.*: **valutazione di impatto ambientale**, *сфера застосування*: зелена економіка **ОВД** *див.*: **valutazione di impatto ambientale**

фр.: EIE (n.f.)

ісп.: EIA (s.f.)

англ.: EIA (у США використовується з 1969)

нім.: UVP

virus (s.m.), 1853, *сфера застосування*: біологія, медицина, біорізнманіття **вірус** надзвичайно примітивний організм, набагато простіший за бактерію, збудник інфекційних захворювань рослин, тварин і людей. Віруси помітні лише під електронним мікроскопом: їх розміри коливаються від 1/10 до 1/1000 мікрона; вони складаються лише з однієї молекули нуклеїнової кислоти (ДНК або РНК), оточеної захисною білковою оболонкою. Ці організми здатні розмножуватися, але лише всередині клітини: тому їх визначають як внутрішньоклітинні паразити. Поза клітинами господаря вірус не має жодних ознак живої істоти ♦ Численні захворювання людей, включаючи кір, поліомієліт, вітрянку, скарлатину, грип, гепатит, застуду спричиняються **вірусами**.

фр.: **virus** (n.m.)

ісп.: **virus** (s.m.)

англ.: **virus**

нім.: **Virus**

vulnerabilità ambientale (s.f.), 2000, *пор.:* **Environmental Vulnerability Index (EVI)** *сфера застосування*: загальна екологія ♦ *La capacità di tradurre i limiti fisici della finitezza di risorse ed ecosistemi in valore di scambio, attraverso le attività volte a ridurre la vulnerabilità ambientale (aumento della resilienza) e le emissioni in atmosfera (mitigazioni degli effetti climatici secondo lo sviluppo di tecnologie a basso impatto di carbonio), rappresenta, infatti, la migliore opportunità per svincolare il tasso di crescita dell'economia mondiale dai problemi che ne determinano l'attuale sofferenza.* **екологічна вразливість** характеристика, яка виражає чутливість об'єкта довкілля до постійного руйнування під дією зовнішнього тиску

фр.: **vulnérabilité environnementale** (n.f.), **vulnérabilité aux risques environnementaux** (n.f.)

ісп.: **vulnerabilidad ambiental** (s.f.)

англ.: **environmental vulnerability**

нім.: **Umweltanfälligkeit**

W

walkability, pedonabilità, camminabilità (s.f.), 2002, *сфера застосування*: розумна мобільність ♦ *Il concetto di “camminabilità” (walkability) sta suscitando crescente interesse nel dibattito sulla qualità urbana.* **пішохідна доступність** рівень безпеки та комфорту міських вулиць для пересування пішоходів

фр.: **accessibilité piétonnière** (n.f.), **potentiel piétonnier** (n.m.)

ісп.: **transitabilidad** (s.f.)

англ.: **walkability**

нім.: **Fußgängerfreundlichkeit**

welfare (s.m.), 1950, *сфера застосування*: розумне врядування ♦ *L'espressione welfare culturale indica un nuovo modello integrato di promozione del benessere e della salute e degli individui e delle comunità, attraverso pratiche fondate sulle arti visive, performative e sul patrimonio culturale.* **суспільний добробут** суспільна система, в якій держава гарантує всім громадянам мінімальний рівень доходу та доступ до послуг, які вважаються соціально необхідними

фр.: **bien-être** (n.m.)

ісп.: **asistencia social** (s.f.), **bienestar** (s.m.)

англ.: **welfare**

нім.: **Wohlfahrtsstaat**

WWF, World Wildlife Fund (s.m.), 1961, *сфера застосування*: міжнародні організації ♦ *Sigla di World Wildlife Fund, organizzazione internazionale non governativa costituita nel 1961 a Morges (Svizzera) e la cui sede è stata successivamente trasferita a Gland presso Losanna; nel 1986 ha assunto la denominazione di Worldwide fund for nature, mantenendo la sigla precedente.* **WWF, Всесвітній фонд дикої природи** міжнародна громадська організація, основна мета якої – збереження зникаючих видів тварин і рослин та їх середовищ існування. Організація надає фінансову підтримку у вигляді грантів на охорону природних територій, технічне навчання, природоохоронну освіту і природоохоронні наукові дослідження. ♦ *Штаб-квартира WWF розташована в Швейцарії.*

фр.: **WWF**

ісп.: **WWF**

англ.: **WWF**

нім.: **WWF**

Z

ZCS, Zona Speciale di Conservazione (s.f.), 2012, *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ *La presente nota contiene indicazioni ad uso degli Stati membri per la designazione delle zone speciali di conservazione (ZSC), obbligo ad essi incombente a norma della direttiva Habitat. спеціальна зона збереження, спеціальна заповідна зона* територія, що має значення для громади та визначена державами-членами через нормативний, адміністративний або договірний акт, в якому вказуються заходи щодо збереження, необхідні для утримання в задовільному стані або відновлення природних середовищ існування, популяцій і видів, що живуть на цій ділянці

фр.: ZSC (zone spéciale de conservation)

ісп.: ZEC (Zona especial de conservación)

англ.: SAC (Special Area of Conservation)

нім.: Besonderes Erhaltungsgebiet (BEG), Fauna-Flora-Habitat-Gebiet (FFH-Gebiet)

zone protette (s.f., pl.), 2012, *син.:* **aree naturali protette** *сфера застосування*: охорона довкілля ♦ *Un'area protetta, che sia essa un parco, una riserva, un bosco demaniale o un'oasi privata, è una zona delimitata di territorio che le istituzioni hanno deciso di tutelare in maniera particolare per i suoi caratteri geologici, botanici e faunistici, proteggendola dall'uso indiscriminato che l'uomo spesso fa dell'ambiente che lo circonda. заповідні території* території, що мають особливу природну цінність, на які поширюються конкретні нормативні акти, спрямовані на їх охорону та покращення їх екології

фр.: zones protégées (n.f., pl.)

ісп.: áreas protegidas (s.f., pl.)

англ.: protected areas

нім.: Schutzgebiete

zonizzazione, zoning (s.f.), 1935, *сфера застосування*: екологія міста ♦ *Il primo Stato ad adottare la zonizzazione fu la Germania nei primi anni del XX secolo con Walter Christaller. Una Zoning Law statunitense fu adottata per la prima volta a New York nel 1916. Essa definiva, per ogni lotto o isolato della superficie di Manhattan, un involucro immaginario che tracciava i contorni del massimo volume costruibile consentito. La legge assumeva il Woolworth come regola, che stabiliva le altezze massime degli edifici, e le distanze minime che l'edificio deve avere nei confronti dei limiti del proprio lotto edificabile. зонування (території), зонінг* поділ території на однорідні райони відповідно до їх цільового використання (наявність господарської діяльності, щільність населення, транспортні сполучення). ♦ *Акустичне зонування* полягає у пов'язуванні допустимих меж шуму у зовнішньому середовищі з визначеними однорідними зонами міста.

фр.: zonage (n.m.)

ісп.: zonificación (urbana) (s.f.)

англ.: **zoning**

нім.: **Zoneneinteilung**

Бібліографія

Джерела термінів

1. Glossario dinamico per l'ambiente ed il paesaggio, ISPRA (l'Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale), Roma, 2012, 172 p.
2. Glossario ambientale, ARPAT.Toscana.it, 100 p.
3. Il glossario economico-ambientale e di sostenibilità, Consiglio nazionale dei dottori commercialisti e degli esperti contabili, 2009, 64 p.
4. Glossario della Green Economy (Realiter)
5. Glossario della smart city (Realiter)
6. Lessico panlatino dell'energia eolica (Realiter)
7. Glossario sull'agricoltura biologica Ce.R.Te.M.
8. Glossario sulle energie rinnovabili Ce.R.Te.M.
9. Tutto biologia
10. Tutto chimica

Сайтографія

<http://iate.europa.eu/>
http://www.ambiente-energia.info/energia/osservatorio_nazionale_sui_rifiuti.html?c=smaltimento
<http://www.aroundlabnews.com/it/nota-applicativa-glossario-n-01-glossario-igiene-ambientale/>
<http://www.arpa.fvg.it/cms/>
<http://www.arpat.toscana.it/glossario-ambientale>
<http://www.assocostieri.it>
<http://www.ecoage.it/risorse-naturali.htm>
<http://www.elireggio.it/>
<http://www.granddictionnaire.com/>
<http://www.greenbusinessnetwork.org.uk/>
<http://www.isprambiente.gov.it/>
<http://www.isprambiente.gov.it/it/certificazioni/emas>
<http://www.mercatoenergia.com/>
<http://www.realiter.net/lessici-realiter>
<http://www.sustainabilitydictionary.com/>
<http://www.treccani.it/enciclopedia/>
<http://www.tuttogreen.it/cambiamento-climatico-cosa-vuol-dire/>
<https://ambiente.regione.emilia-romagna.it/it/sviluppo-sostenibile/temi-1/sviluppo-sostenibile/green-public-procurement/faq-gpp/che-cosa-e-il-life-cycle-costing-lcc>
<https://dizionario.internazionale.it/>
<https://economiecircolare.com/glossario/operazioni-di-recupero-r-e-di-smaltimento-d-dei-rifiuti/>
<https://enciclopedia.funghiitaliani.it/termine.php?show=1711>
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/TXT/?uri=LEGISSUM%3A128162>
<https://greenreport.it/rubriche/il-picco-delle-risorse-non-rinnovabili-e-il-futuro-delleconomia/>
<https://ilgiornaledellambiente.it/rifiuti-smatimento/rifiuti-pericolosi-elenco/>
<https://it.wikipedia.org/>
<https://lexambiente.it/materie/ambiente-in-genere/>
<https://sciencecue.it/crisi-energetica-problematica-ambientale-fonti-energetiche-pulite/2904/>
<https://uk.wikipedia.org/>
https://usavereds.eu/it_IT/la-difesa-della-biodiversita/le-specie-alloctone/
<https://wisesociety.it/piaceri-e-societa/orti-urbani-cittadini/>
<https://www.allegriecologia.it/>
<https://www.barbaraquintiliani.info/2019/09/02/anglicismi-nellitaliano-uso-o-abuso/>
<https://www.btb.termiumpius.gc.ca/tpv2alpha/alpha-fra.html?lang=fra>
<https://www.cure-naturali.it/articoli/vita-naturale/vita-green/resilienza-in-ecologia.html>
https://www.difesa.it/AmministrazioneTrasparente/SMD/Documents/Informazioni_Ambientali_Riferimenti_Normativi/

<https://www.docsity.com/it/domande/sostenibilita-forte-e-debole-definizioni-e-differenze/245899/>
<https://www.ecoage.it/ecoturismo.htm>
<https://www.ecoage.it/risorse-naturali-materie-prime.htm>
<https://www.eea.europa.eu/it/themes/air/intro>
<https://www.enelgreenpower.com/it/learning-hub/transizione-energetica/fonti-rinnovabili>
<https://www.isprambiente.gov.it/>
<https://www.italiachecambia.org/2020/06/sostenibilita-ambientale/>
<https://www.lifegate.it/cosa-sono-idrogenodotti>
<https://www.mjvinnovation.com/it/blog/eco-innovation-creare-una-strategia-di-innovazione-e-sostenibilita/>
<https://www.montagnadilombardia.com/glossarioambiente.html>
<https://www.netinbag.com/it/business/what-is-green-business.html>
<https://www.oekoinstitut.it/it/progetti/mobility-management-aziendale>
<https://www.ortidimassimiliano.it/filiera-corta/>
<https://www.permacultura.it/index.php/come-e-nata-pc>
<https://www.poliorientami.polimi.it/cosa-si-studia/corsi-di-laurea/ingegneria/ingegneria-energetica/>
<https://www.rivistamicron.it/il-corsivo/la-resilienza-degli-ecosistemi/>
<https://www.snam.it/it/sostenibilita/glossario/>
<https://www.snpambiente.it/>
<https://www.studiosmd.it/blog/?inquinamento-acustico-rumore-intollerabile>
<https://www.wired.it/internet/tlc/2015/05/29/significa-m2m/>

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ВИКЛАДАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ

Науково-довідкове видання

Кругликова Олена. Багатомовний словник-визначник з екології / за ред.
канд. філол. наук В. Жалая, д-ра філософії з філології Н. Крамар. – К.: ТОВ
«Едельвейс», 2025. – 139 с.

Комп'ютерна верстка – Кругликова О., Крамар Н.

Підп. до друку 02.07.2025

Формат 60/84/8

Ум. друк. арк. – 17,25

Обл.вид.арк. – 16,04

Наклад 50 прим., Зам. №2706

Друк: ФОП Пилипенко Н.М.

Видавець: ТОВ «ВП Едельвейс»

Свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта видавничої діяльності

Серія ДК №4249 від 29.12.2011 р.